

Jaarverslag 2005

Hanzehogeschool Groningen

INHOUD

1. ALGEMEEN	3
Voorwoord van het College van Bestuur	3
Bericht van de Raad van Toezicht	5
Kerngegevens	6
De Hanzehogeschool Groningen	9
De organisatie in 2005	12
Strategisch beleid	13
2. ONDERWIJS	17
Resultaten	17
Ontwikkeling onderwijsaanbod	21
Onderwijsvernieuwing	23
ICT en onderwijs	25
Kwaliteitszorg	26
Samenwerking	31
3. STUDENTEN	33
Werving	33
Aansluiting	35
Begeleiding	37
Talentvolle studenten	38
4. KENNISINSTELLING	39
Toegepast onderzoek	39
Lectoraten	41
Contractactiviteiten	47
5. INTERNATIONALISERING	48
6. Bedrijfsvoering	56
Financieel beleid	56
Personeel	60
Huisvesting	64
7. JAARREKENING	66
Grondslagen voor de jaarrekening	66
Balans	69
Kasstroomoverzicht	71
Toelichting op de balans	72
Toelichting op de exploitatierekening	78
Overige bijlagen	83

1. ALGEMEEN

VOORWOORD VAN HET COLLEGE VAN BESTUUR

De Hanzehogeschool Groningen wil zich de komende jaren ontwikkelen van onderwijsinstelling naar kennisinstelling en de internationale dimensie sterker vormgeven. Deze twee strategische thema's zijn in 2005 vastgelegd in het beleidsplan Focus 2010 als de richtinggevers voor de toekomst van onze instelling.

In het eerste uitvoeringsjaar van dit nieuwe plan lag de focus vooral op de rol van de hogeschool als kennisinstituut en onze bijdrage aan de regionale kenniseconomie. Zo zijn er belangrijke stappen gezet in de samenwerking met regionale partners. Met het Akkoord van Groningen investeren de Hanzehogeschool Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen en de gemeente Groningen gezamenlijk in de Groningse innovatie- en kennisinfrastructuur. Ook hebben deze drie partijen in 2005 besloten samen een onderwijs- en wetenschapscampus te ontwikkelen op het Zernikecomplex.

De hogeschool zet met bedrijven en instellingen kenniscentra op om kenniscirculatie te bevorderen. In het Energie Kenniscentrum werken we samen met de Gasunie aan de kennisinfrastructuur op energiegebied en de positionering van het Noorden als Energy Valley. Het officiële startschot voor dit kenniscentrum werd in september tijdens de opening van het hogeschooljaar gegeven door Wouter Bos. Ook het kenniscentrum Ondernemerschap & Markt kreeg vorm in 2005. Verder werd met de gemeente Assen, Astron-Lofar en de NAM het Kenniscentrum Sensortechnologie voorbereid.

Onze organisatie voor contractactiviteiten, HanzeConnect, speelt een sterke rol bij de kennisontwikkeling in de regio. Een bijzonder succesvol voorbeeld hiervan is het project Verbetering Bedrijfsvoering MKB: in 2005 stond de teller op 650 noordelijke bedrijven die aan dit project hebben deelgenomen. Er wordt samengewerkt met MKB-Noord en het is inmiddels in Nederland het grootste samenwerkingsproject tussen het MKB en een kennisinstelling.

Ten aanzien van de internationalisering is er in het verslagjaar een plan vastgesteld om de internationale context van de hogeschool te structureren en te versterken. De twintigjarige samenwerking met de strategische partner van de hogeschool, Hochschule Bremen in Duitsland, werd gevierd.

In het verslagjaar is de organisatorische transitie van de Hanzehogeschool Groningen volledig afgerond. Er is door deans, teamleiders en teamleden hard en gemotiveerd gewerkt aan het uitzetten van de strategie voor de komende jaren en het creëren van een eigen gezicht van hun *school*. Door de vorming van twee aparte *schools* voor de kunstopleidingen biedt de hogeschool het onderwijs aan via 18 slagvaardige *schools*.

Voor het cursusjaar 2005-2006 is een major-minorstructuur en een systeem van intensievere studieloopbaanbegeleiding ingevoerd. *Schools* hebben vorm gegeven aan brede bachelors. Om de flexibilisering van het onderwijsaanbod te faciliteren is de digitale onderwijsplanner voorbereid. In december is de tevredenheid van studenten onderzocht via de hogeschoolbrede studentenenquête, die vanaf nu jaarlijks wordt afgenomen.

Vier opleidingen van de Hanzehogeschool Groningen zijn in 2005 gevisiteerd en op alle onderdelen positief beoordeeld. Er is een nieuwe master gestart: Physician Assistant. Deze opleiding draagt bij aan het opvullen van het tekort aan professionals in de gezondheidszorg. Samenwerking tussen de KLM Flight Academy in Eelde en de hogeschool heeft geleid tot de unieke opleiding Airline Pilot & Management die in september 2006 van start gaat.

Dit jaar verschijnt het jaarverslag van de Hanzehogeschool Groningen opnieuw volledig digitaal, op internet. Deze manier van elektronische verslaglegging past bij de visie van de hogeschool op de inzet van digitale middelen en de praktische toepasbaarheid ervan.

Mede dankzij de inzet van onze medewerkers is 2005 een goed jaar geweest voor de Hanzehogeschool Groningen.

Groningen, juni 2006

Namens het College van Bestuur,

drs. Henk J. Pijlman, *voorzitter*

BERICHT VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

In 2005 heeft de Raad van Toezicht van de Hanzehogeschool Groningen zeven maal vergaderd. De Raad hield zich bezig met zaken als het goedkeuren van de jaarrekening, de (meerjaren)begroting en overige van zaken van groot financieel belang, het bespreken van ontwikkelingen bij de *schools*, de stand van zaken van aanmeldingen, onderwijskwaliteit en accreditaties. Daarnaast heeft de voorzitter van de Raad van Toezicht regelmatig overleg gevoerd met de voorzitter van het College van Bestuur. Het lid van de Raad dat is belast met auditzaken heeft specifiek overleg gevoerd met de controller en de externe accountant.

De Raad stemde in januari in met Focus 2010, het strategisch beleidsplan van de hogeschool voor 2005-2008. Gedurende het jaar heeft een aantal deans een presentatie aan de Raad gegeven over hun *school*. Ook heeft de Raad in diverse presentaties kennisgenomen van de stand van zaken bij de contractorganisatie van de hogeschool, HanzeConnect. De Raad van Toezicht is betrokken bij plannen met vergaande financiële gevolgen. In het verslagjaar betrof dit met name de nieuwbouwprojecten voor de economische *schools* en voor het Instituut voor Sportstudies. De Raad heeft de gewijzigde begroting voor de nieuwbouw voor het Instituut voor Sportstudies goedgekeurd.

De nieuwe samenwerkingsverbanden die de hogeschool aanging in 2005 zijn met de Raad besproken. Het betrof ten eerste de samenwerking van de hogeschool met de KLM Flight Academy om de opleiding Airline Pilot & Management vorm te geven. Ten tweede het convenant tussen Gemeente Assen, NAM, Astron-Lofar en de Hanzehogeschool Groningen om een Kenniscentrum Sensortechnologie en een opleiding op dit gebied te starten in Assen. Ook kwam de samenwerking binnen het Energie Kenniscentrum aan de orde, specifiek de samenwerking met de Gasunie voor de ontwikkeling van een lectoraat.

De Raad van Toezicht en het College van Bestuur hebben een aantal keren gesproken over good governance. De Raad heeft ingestemd met de HBO-branchecode Governance, die overigens in grote lijnen reeds binnen de Hanzehogeschool wordt gehanteerd. Aan de hand van de *best practices* van deze code wordt het governancebeleid, voor zover nodig, binnen de hogeschool nader uitgewerkt.

De Raad is geïnformeerd over de voortgang en ontwikkelingen in de invoering van functieordening binnen de hogeschool. Hierbij is ook het geschil dat hierover is ontstaan met de Hogeschoolmedezeggenschapsraad (HMR) aan de orde geweest, evenals het voornemen van het College om in goed overleg met de HMR het project functieordening te implementeren.

De voorzitter van de Raad van Toezicht was als juryvoorzitter dit jaar nauw betrokken bij de toekenning van de Hanze Innovatieprijs. Dergelijke initiatieven om talentvolle studenten te stimuleren en belonen worden door de Raad op prijs gesteld.

De Raad van Toezicht spreekt zijn waardering uit voor de succesvolle en natuurlijke manier waarop de hogeschool het eerste jaar na de transitie heeft vormgegeven. Ook dankt de Raad de inzet en betrokkenheid van alle medewerkers in 2005.

Groningen, juni 2006

Namens de Raad van Toezicht,

mr. T. S. Plas, *voorzitter*

KERNGEGEVENS

Kerngegevens Hanzehogeschool Groningen		2005	2004	2003
Studenten	<i>aantallen</i>			
	inschrijvingen	20.408	19.206	18.369
	instroom	6.171	5.768	5.367
	afgestudeerden	3.445	3.499	3.374
	buitenlandse studenten	1.179	1.168	1.101
	uitwisseling naar Nederland	439	374	333
	uitwisseling naar buitenland	250	290	273
Medewerkers	<i>aantallen</i>			
	in aantal	2.245	2.096	1.965
	in fte	1.547	1.450	1.401
Financiële resultaten	<i>alle bedragen * 1.000 €</i>			
	baten	142.377	138.005	129.299
	lasten	142.368	136.360	129.937
	resultaat	9	1645	-638

Kerngegevens schools 2005	studenten	afgestudeerden	instromers	buitenlandse studenten
Academie voor Architectuur, Bouwkunde en Civiele Techniek	687	184	204	44
Academie voor Gezondheidsstudies	2.165	337	709	131
Academie voor Sociale Studies	1.484	251	457	19
Academie voor Verpleegkunde	1.136	210	374	13
Instituut voor Bedrijfskunde	2.059	373	602	22
Instituut voor Communicatie & Media	1.697	188	554	91
Instituut voor Engineering	1.264	280	358	42
Instituut voor Facility Management	1.040	165	283	70
Instituut voor Financieel Economisch Management	1.119	206	286	23
Instituut voor Informatie- en Communicatie Technologie	812	210	222	22
Instituut voor Life Science & Technology	382	51	126	12
Instituut voor Marketing & Management	1.499	209	418	17
Instituut voor Rechtenstudies	949	110	386	18
Instituut voor Sportstudies	1.352	165	392	7
International Business School	809	164	262	493
Pedagogische Academie	765	171	203	5
School of the Arts	1.189	171	335	150
totaal	20.408	3.445	6.171	1.179

Overzicht *schools* en opleidingen

Bacheloropleidingen

Naam school	Opleidingen
Academie voor Architectuur, Bouwkunde & Civiele Techniek	Bouwkunde Civiele techniek
Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving - Academie Minerva	Autonome Beeldende Kunst Docent Beeldende Kunst en Vormgeving Vormgeving
- Academie voor Popcultuur	Muziek Popvormgeving
Academie voor Gezondheidsstudies	Fysiotherapie Logopedie Medisch Beeldvormende en Radiotherapeutische Technieken Mondzorgkunde Voeding & Diëtetiek
Academie voor Sociale Studies	Maatschappelijk Werk en Dienstverlening Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Academie voor Verpleegkunde	Verpleegkunde (HBO-V)
Instituut voor Bedrijfskunde	Management, Economie en Recht Personeelsmanagement Vastgoed & Makelaardij
Instituut voor Communicatie & Media	Communicatie International Communication Communicatiesystemen Media & Informatiemanagement
Instituut voor Engineering	Elektrotechniek Human Technology Technische Bedrijfskunde Werktuigbouwkunde
Instituut voor Facility Management	Facility Management International Facility Management
Instituut voor Financieel Economisch Management	Accountancy Bedrijfseconomie Financial Services Management Fiscale Economie
Instituut voor Informatie- en Communicatietechnologie	Bedrijfskundige Informatica Informatica Technische Informatica
Instituut voor Life Science & Technology	Bio-informatica Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek Chemie Chemische Technologie
Instituut voor Marketing & Management	Food Marketing Management International Relations Management Marketing Communication Management Marketing & Sales Management Small Business & Retail Management
Instituut voor Rechtenstudies	HBO-Rechten Sociaal Juridische Dienstverlening
Instituut voor Sportstudies	Lerarenopleiding Lichamelijke Opvoeding Sport, Gezondheid en Management

Naam school	Opleidingen
International Business School	International Business and Management Studies Internationale Betriebswirtschaft
Pedagogische Academie	Lerarenopleiding Basisonderwijs
School of Performing Arts - Dansacademie Noord-Nederland	Docent Dans Dans
- Prins Claus Conservatorium	Docent Muziek Muziek

Masteropleidingen en voortgezette opleidingen

Masteropleidingen	Voortgezette opleidingen
Advanced Nursing Practice Architecture Executive MBA (voltijd en deeltijd) MBA International Business and Management Physician Assistant	MFA IME Interactive Media and Environments MFA Schilderkunst MFA Theatervormgeving

DE HANZEHOGESCHOOL GRONINGEN

Missie

De Hanzehogeschool Groningen leidt ondernemende, maatschappelijk verantwoordelijke en internationaal georiënteerde professionals op en draagt bij aan de kenniscirculatie in Noord-Nederland. Deze missie komt voort uit de identiteit als brede en diverse hogeschool en maatschappelijke onderneming. De centrale waarden die hierbij horen zijn:

- individuele ontplooiing;
- respect en actieve tolerantie;
- ondernemend, praktijkgericht en nuchter;
- verantwoordelijk en duurzaam.

Vanuit deze centrale waarden wil de Hanzehogeschool Groningen een bijdrage leveren aan de professionele beroepsbeoefening in de (Noord-)Nederlandse kennissamenleving. De hogeschool doet dat op diverse manieren:

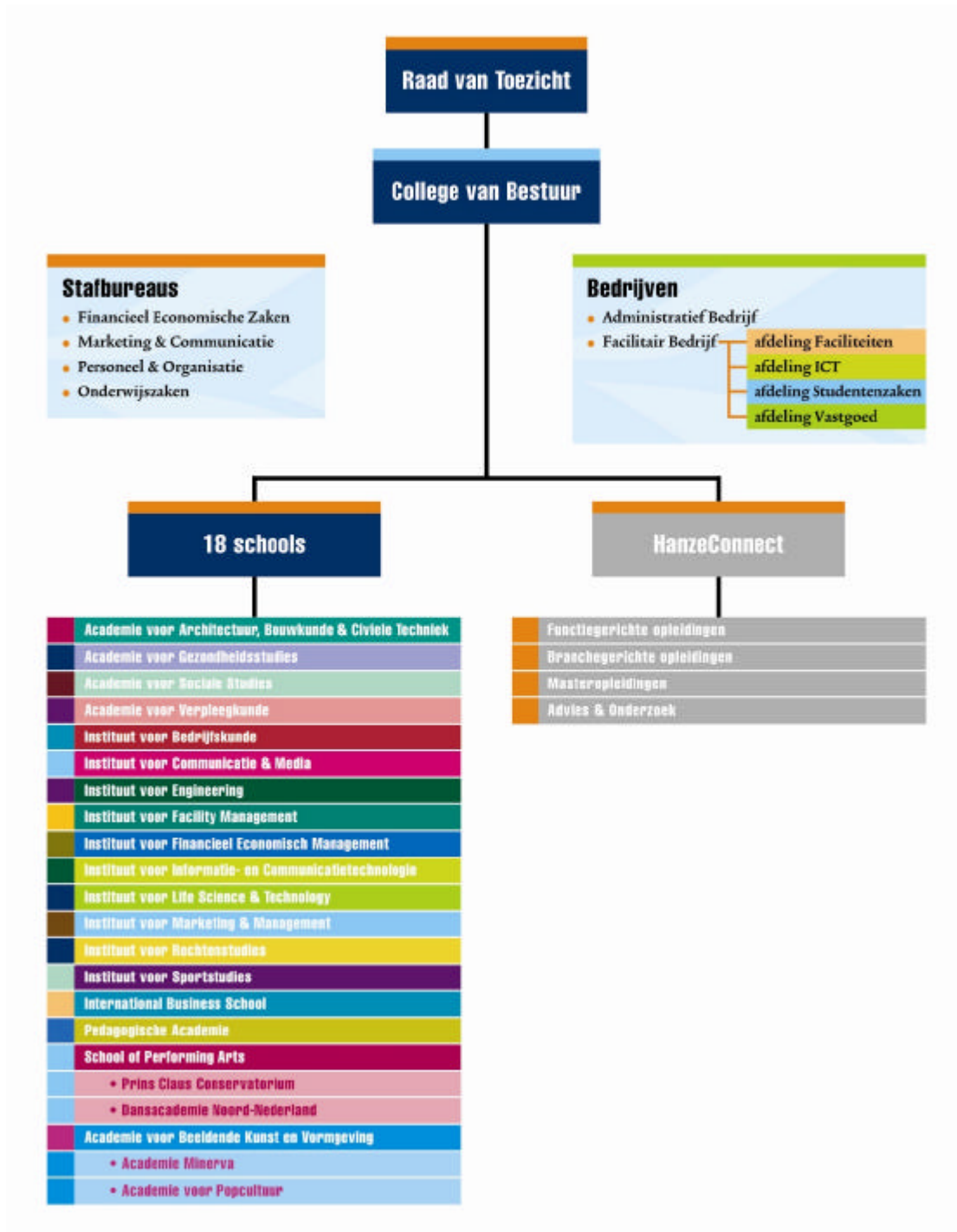
- door studenten op te leiden tot beroepsbeoefenaars op hbo-niveau;
- door werkende professionals na- en bijscholing te bieden zodat hun competenties actueel blijven en worden uitgebreid;
- door werknemers in bedrijven en instellingen die geen hbo-diploma hebben, maar daartoe wel de potentie hebben, op te leiden tot hbo-niveau;
- door samen met bedrijven en instellingen te werken aan kennistoepassing en innovatie.

De Hanzehogeschool Groningen onderscheidt zich van andere hogescholen door de veelkleurigheid en het eigen gezicht van de *schools*, de sterke nadruk op internationalisering en de directe band met de noordelijke regio.

Profiel

De Hanzehogeschool Groningen is een internationaal georiënteerd kennisinstituut. De geschiedenis van de hogeschool gaat terug tot 1798, het jaar waarin Academie Minerva is opgericht. De Hanzehogeschool Groningen biedt de individuele student ruime mogelijkheden voor passend voltijd-, deeltijd en duaal onderwijs. Voor professionals biedt de hogeschool postinitieel onderwijs en voor bedrijven waardevolle kennis voor kennistoepassing en innovatie. De thuisbasis van de Hanzehogeschool Groningen is studentenstad Groningen. De hogeschool richt zich op de noordelijke regio – Groningen, Friesland en Drenthe - en als het zinnig is ook daarbuiten. Het beeld dat de Hanzehogeschool Groningen in het initiële onderwijs wil uitstralen is samengevat in het begrip 'Unlimited'. Unlimited verwijst onder andere naar het internationale karakter van de hogeschool, de breedte en flexibiliteit van het onderwijsaanbod en de ruime keuzemogelijkheden voor de student.

Structuur van de organisatie
Organogram

Samenstelling bestuurlijke organisatie

Raad van Toezicht	College van Bestuur
dhr. mr. T.S. Plas, <i>voorzitter</i> dhr. J. Emmelkamp mw. I.G.C. Faber MBA dhr. U. Kleinhuis RA dhr. prof. dr. R. van Schilfgaarde dhr. K. van Twist	dhr. drs. H.J. Pijlman, <i>voorzitter</i> mw. drs. M.C.J. van Os-Schaap, <i>vice-voorzitter</i> dhr. drs. W. Wieling, lid
Stafbureaus en bedrijven	Directeur
Administratief Bedrijf Facilitair Bedrijf Financieel Economische Zaken Marketing & Communicatie Onderwijszaken Personeel & Organisatie	dhr. drs. M.C.J.M. Verheijen dhr. ir. H. de Zeeuw dhr. drs. K. van der Wal mw. H.H. Coutinho-Groothuis (<i>tot 1 oktober</i>) dhr. drs. J.L.H. Degenaar dhr. drs. S.A.M van der Zee
Schools	Dean
Academie voor Architectuur, Bouwkunde & Civiele Techniek Academie voor Gezondheidsstudies Academie voor Sociale Studies Academie voor Verpleegkunde Instituut voor Bedrijfskunde Instituut voor Communicatie & Media Instituut voor Engineering Instituut voor Facility Management Instituut voor Financieel Economisch Management Instituut voor Informatie- en Communicatietechnologie Instituut voor Life Science & Technology Instituut voor Marketing & Management Instituut voor Rechtenstudies Instituut voor Sportstudies International Business School Pedagogische Academie School of Performing Arts Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving	mw. drs. E.M.T. Ardon-Visser mw. G. Steendam dhr. T. Hofstede (<i>tot 1 december</i>) mw. J. Bijma mw. mr. H.J.E. van Balen mw. E.C.M. Landman dhr. ir. G. Kuiken dhr. drs. H. Boonstra dhr. drs. F.J. Bangma dhr. dr. ir. J.H.G. van Pol dhr. drs. R.J. van Linschoten dhr. drs. F.M.A.A. Donders mw. mr. T. Faber-Remmelts dhr. A.C. van der Tuuk dhr. drs. P. N. Ganzeboom mw. drs. M. R. Ketz (<i>vanaf 1 juni</i>) dhr. C. Fictoor dhr. A. van der Weide
Contractorganisatie	Directeur
HanzeConnect	dhr. J.P.A. van Prooijen
Hogeschoolmedezeggenschapsraad (<i>vanaf 1 september</i>)	
Personeelsleden Inge Bakker Lammert Been Henk van Essen Martin Kramer Nico Marsman Hur Bennik Dirk Sijbesma Lieuwe Terpstra Mieke Uges	Studentleden Wietse Bandstra Brenda Bosman Richard Kaak Merlijn Kauffman Gerben van der Meer Noor Reijnders Bruno Schoonbeek Lusanne Tehupuring Sander Vols

DE ORGANISATIE IN 2005

In het verslagjaar is de organisatorische transitie van de Hanzehogeschool Groningen volledig afgerond. De visie van de hogeschool op docenten, studenten en onderwijs vereiste een aanpassing van de organisatiestructuur die in 2004 werd gerealiseerd; in september 2004 hebben de vier faculteiten plaatsgemaakt voor 17 *schools*. De echte ervaringen met het volledig werken in de nieuwe vorm lagen in 2005. Voor de zomer is de transitie geëvalueerd door het management. Geconcludeerd werd dat het bijzonder goed en soepel is verlopen en tot grote tevredenheid stemt.

Per september 2005 is de School of the Arts opgesplitst in twee aparte *schools*: Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving en School of Performing Arts. De Hanzehogeschool Groningen heeft nu 18 *schools*.

Nieuwe namen

Het Noord-Nederlands Conservatorium heeft met ingang van september 2005 de naam gewijzigd in Prins Claus Conservatorium. Koningin Beatrix heeft ingestemd met dit eerbetoon. De voornaamste reden voor de naamswijziging is de verbondenheid met de visie van Prins Claus op de kunsten en het muziekonderwijs en met de wijze waarop hij zich daarvoor heeft ingezet.

In september 2004 ontstond een nieuwe hogeschoolbrede organisatie voor contractactiviteiten uit de samenvoeging van vijf bestaande onderdelen. In 2005 kreeg deze contractorganisatie de naam Hanzeconnect.

Nieuwe medezeggenschapsstructuur

Het voorlopige karakter van de medezeggenschapsstructuur is in 2005 omgezet in een definitieve structuur. De hogeschool kent nu een Hogeschoolmedezeggenschapsraad (HMR), 18 Schoolmedezeggenschapsraden (SMR) en een Dienstenraad (DR, voor medewerkers van stafbureaus, bedrijven en HanzeConnect). In mei zijn de verkiezingen van deze raden gehouden. De nieuw verkozen leden zijn op 1 september in een gezamenlijke bijeenkomst geïnstalleerd.

STRATEGISCH BELEID

In 2005 is het strategisch beleidsplan van de Hanzehogeschool Groningen voor de periode 2005-2008 vastgesteld onder de naam Focus 2010. De strategische doelen van de hogeschool – ontwikkeling tot kennisinstelling en internationalisering – komen voort uit de vraag van de samenleving en sluiten aan op de belangrijkste thema's in het landelijke Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan (HOOP). Focus 2010 bepaalt het beleid van de hogeschool tot aan 2009 wanneer een nieuw landelijk Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan verschijnt.

Op basis van Focus 2010 hebben de *schools* in 2005 hun eigen strategische beleidsplannen geschreven. Deze plannen geven weer hoe de *schools* ieder op hun eigen wijze bijdragen aan de gemeenschappelijke doelen van de hogeschool. Ook zijn de activiteiten voor de komende jaren benoemd. Het beleidsplan Focus 2010 is in februari 2005 aan alle medewerkers gepresenteerd en in brochurevorm uitgereikt.

Doelen

Voor de periode 2005-2008 laat de missie van de hogeschool zich vertalen in twee strategische doelen:

- *De Hanzehogeschool Groningen ontwikkelt zich binnen de noordelijke regio door van onderwijsinstelling naar kennisinstelling.* Dit betekent dat de Hanzehogeschool Groningen:
 - een toonaangevende noordelijke leverancier is van kwalitatief hoogwaardige professionals die met succes hun weg vinden in de maatschappij;
 - een stevige positie heeft als partner in kennistoepassing en innovatie;
 - een stevige positie heeft als aanbieder van postinitieel onderwijs;
 - een belangrijke maatschappelijke rol in de regio vervult.
- *De Hanzehogeschool Groningen opereert vanuit internationaal perspectief.* Dit betekent dat de Hanzehogeschool Groningen:
 - de internationale context in alle onderwijsactiviteiten heeft verankerd;
 - een internationale omgeving biedt aan studenten;
 - kennis exporteert.

Besturingssystematiek

De Hanzehogeschool Groningen heeft met het programma Besturingssystematiek veel aandacht besteed aan resultaatgericht werken en een eenduidige en transparante manier van besturen. Via dit programma zijn processen en hulpmiddelen in kaart gebracht en ontwikkeld die resultaatgericht sturen mogelijk maken op basis van de cyclus plan, do, check, act. De processen zijn onderdeel van de planning- en controlcyclus. De hulpmiddelen zijn onder andere een managementdashboard, managementovereenkomsten, managementrapportages, formats voor plannen en een lexicon.

Op basis van de gestelde doelen bepaalt de hogeschool streefwaarden (prestatie-indicatoren) om te kunnen meten of de doelen gehaald worden. In het verslagjaar zijn de streefwaarden voor een deel bepaald. Dit wordt de komende jaren verder ontwikkeld. De resultaten worden bijgehouden in het managementdashboard van de hogeschool en meegenomen in managementovereenkomsten en managementrapportages. Ook de uitkomsten van interne en externe onderzoeken zijn in 2005 gekoppeld aan het managementdashboard.

Resultaten

Het jaar 2005 was het eerste jaar waarin het nieuwe strategisch beleidsplan tot uitvoering kwam. Vanzelfsprekend liepen daarin de effecten van gestelde doelen in de voorgaande vier jaar door. Hieronder staat een overzicht van doelen waarbij de hogeschool streefwaarden had geformuleerd in het verslagjaar.

Overzicht doelen en resultaten Hanzehogeschool Groningen 2005

Strategische doelen			
Kennisinstelling		Internationaal perspectief	
toonaangevende leverancier van professionals		internationale omgeving	
streefcijfer marktaandeel	5,4%	aantal buitenlandse studenten	
realisatie	5,7%	streefcijfer groei *	10%
		realisatie	23%
positie keuzegids 2004	40		
positie keuzegids 2005	34		
stevige positie als partner in kennistoepassing en innovatie			
omzetverwachting HanzeConnect	10,6 M€		
realisatie	10,3 M€		
			* ten opzichte van 1999
Bedrijfsvoering			
<u>Onderwijs</u>		<u>Financiën</u>	
streefcijfer rendement afgestudeerden	48%	streefcijfer solvabiliteit	0,35
realisatie	44%	realisatie	0,38
<u>Personeel</u>			
streefcijfer verzuim	5,5%		
realisatie	5,3%		

Bij het realiseren van de strategische doelen wordt ten aanzien van de bedrijfsvoering een aantal belangrijke resultaten gevolgd. De Hanzehogeschool Groningen presteert op het gebied van de personele en financiële doelen boven verwachting; het verzuim daalt en de solvabiliteit stijgt. Het studierendement blijft echter licht achter.

Ten aanzien van de doorontwikkeling naar kennisinstelling in de regio zijn onder meer de volgende resultaten behaald:

- De Hanzehogeschool Groningen is de grootste en breedste hogeschool in het Noorden. De instroom groeide met 6,3% tot een totaal aantal van 20.408 studenten. Daarmee neemt de hogeschool een groeiend marktaandeel in van 5,7% in 2005.
- De positie van de hogeschool in de Keuzegids steeg van plek 40 naar plek 34.
- Er zijn nieuwe kenniscentra gestart om de uitwisseling en innovatie van kennis te versterken: het Energie Kenniscentrum en het Kenniscentrum Ondernemerschap & Markt. Er zijn voorbereidingen getroffen voor het Kenniscentrum Sensortechnologie.
- Er zijn diverse nieuwe (vormen van) opleidingen gestart en voorbereid. Zo is de opleiding Airline Pilot & Management samen met de KLM Flight Academy voorbereid.

- De hogeschool biedt vijf geaccrediteerde masteropleidingen aan. In 2005 is de nieuwe masteropleiding Physician Assistant gestart.
- Het Akkoord van Groningen is gesloten met de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en de gemeente Groningen om de Groningse innovatie- en kennisinfrastructuur te versterken. Samen met de universiteit wordt er in UHG-verband onder meer gewerkt aan schakelprogramma's om de doorstroom tussen hogeschool en universiteit te bevorderen.
- Er zijn twee nieuwe lectoraten gestart. De hogeschool heeft nu 15 lectoraten.
- Bij de contractorganisatie, HanzeConnect, liepen in 2005 meerdere adviestrajecten om regionale bedrijven te versterken en worden uiteenlopende vormen van postinitieel onderwijs aangeboden. In 2005 volgden 1.500 mensen hier een opleiding.

Ten aanzien van het opereren vanuit internationaal perspectief zijn de volgende resultaten behaald:

- Er studeerden ruim 1.200 buitenlandse studenten bij de hogeschool en een kleine 1.000 studenten van de hogeschool gingen naar het buitenland voor studie of stage.
- In 2005 bestond de samenwerking met de Hochschule Bremen in Duitsland twintig jaar. Er zijn verkennende gesprekken gevoerd voor de verdere uitbreiding van het strategisch netwerk.
- Er werd in diverse (ontwikkelingssamenwerkings)projecten kennis geëxporteerd naar Oeganda, Ghana, Vietnam en Indonesië. De hogeschool heeft acht projecten in uitvoering met een gezamenlijke waarde voor de hogeschool van ongeveer € 1,3 miljoen.
- Opleidingen hebben plannen gemaakt en uitgevoerd om het curriculum af te stemmen op de internationale beroepspraktijk.

Centrale beleidsruimte

De Hanzehogeschool Groningen stelt budget voor projecten beschikbaar via de centrale strategische beleidsruimte (CSBR). Hieruit kunnen *schools*, staffbureaus en bedrijven projecten aanvragen die een relatie hebben met strategisch beleid. Deze projecten worden voor de helft gefinancierd vanuit CSBR-gelden.

Overzicht CSBR-gelden

CSBR-projecten 2005	alle bedragen in €
Brede bachelor	472.000
HELO-projecten	106.000
Onderwijskader	363.000
Nieuwe opleidingen*	152.000
Overige projecten**	522.000
totaal	1.615.000

* HBO-Rechten, HBO Toegepaste Psychologie, International Communication

**o.a. Technische Informatica, EVC/assessment, ICT en Onderwijs, Energie Kenniscentrum en Digitale Onderwijs Planner

Efficiënt en effectief werken

De Hanzehogeschool Groningen wil ook in de toekomst het strategische beleid kunnen uitvoeren en dat vergt de nodige financiële investeringen. In 2005 is via het project Slimmer Werken de efficiency (doelmatigheid) en effectiviteit (doeltreffendheid) van de hogeschool bevorderd. Er zijn mogelijkheden gevonden om efficiënter en effectiever te werken met een verwachte besparing van € 5,5 miljoen. Voorbeelden zijn het centraliseren van de inkoop, het realiseren van één mediatheek op het Zernikecomplex, een hogeschoolbrede centrale telefoondienst en één repro, optimale ruimtebenutting in gebouwen en het gezamenlijk werken aan onderwijsinnovatie. Om Slimmer Werken te verankeren in de organisatie is het opgenomen in de jaarlijkse beleidscyclus.

Governance

In het verslagjaar is binnen de HBO-Raad een branchecode governance voorbereid. De voorzitter van het College van Bestuur van de Hanzehogeschool Groningen heeft deelgenomen aan de commissie die zich hiermee bezig hield. De code legt belangrijke spelregels vast voor bestuur en toezicht van hogescholen. De branchecode is in februari 2006 definitief geworden. De Hanzehogeschool Groningen zal de code doorvertalen in het beleid voor corporate governance van de Hanzehogeschool Groningen. Ter voorbereiding heeft de hogeschool het begrip governance nader uitgewerkt door de definitie en het kader vast te stellen, het instrumentarium te benoemen en waar nodig te ontwikkelen.

De door de Hanzehogeschool Groningen gehanteerde definitie van governance luidt: 'Het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van sturen, beheersen en toezicht houden van de organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van beleidsdoelstellingen, en het daarover op een open wijze communiceren en verantwoording afleggen ten behoeve van belanghebbenden.' Het instrumentarium bestaat uit 23 onderdelen, van arboreglement tot en met treasury. Het beheer is veelal vervat in statuten, reglementen en handboeken. Er is extern advies ingewonnen bij CBE Consultants over de mate van toepassing van het instrumentarium. Het uitgebrachte advies was positief en gaf geen aanleiding het instrumentarium aan te passen. Het richtte zich op een verdere resultaatgerichtheid en delegatie in de lijn op het niveau van de teamleiders binnen *schools*.

2. ONDERWIJS

RESULTATEN

De doelstelling van de Hanzehogeschool Groningen ten aanzien van de positie op de onderwijsmarkt is behoud van marktaandeel voor initieel onderwijs en vergroting van het marktaandeel voor deeltijd en duaal onderwijs. Ondanks het feit dat de demografische ontwikkelingen in het Noorden het minder makkelijk maken om deze doelen te bereiken, is dit in 2005 geslaagd.

Marktaandeel

Het marktaandeel van de Hanzehogeschool Groningen voor de voltijdmarkt was in 2005 6,4% en is daarmee gestegen ten opzichte van 2004. Ook het marktaandeel voor deeltijdonderwijs is iets toegenomen tot 3,0%. Het marktaandeel voor duaal onderwijs is relatief sterk gestegen, van 2,3% tot 3,0%, maar het gaat bij deze onderwijsvorm om lage absolute aantallen.

Tabel marktaandeel inschrijvingen

Marktaandeel inschrijvingen	2005	2004	2003
Voltijd	6,40%	6,28%	6,19%
Deeltijd	2,97%	2,85%	3,11%
Duaal	2,98%	2,28%	1,77%
Totaal	5,67%	5,49%	5,42%

Ontwikkeling inschrijvingen

In 2005 is de studentenpopulatie van de Hanzehogeschool Groningen met 6,3% gegroeid tot een totaal aantal van 20.408 studenten. Het aantal inschrijvingen voor voltijdonderwijs groeide met 6,4%.

Tabel inschrijvingen naar onderwijsvorm

verdeling	2005		2004		2003	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
Voltijd	18.132	88,8	17.045	88,7	16.052	87,4
Deeltijd	1.927	9,4	1.898	9,9	2.110	11,5
Duaal	349	1,7	263	1,4	207	1,1

Tabel instroomgroei voltijd naar vooropleiding

Groeipercentages	2005	2004	2003
Havo	6%	14%	13%
Vwo	11%	-6%	3%
Mbo	-6%	16%	14%
Overig	16%	12%	21%
Totaal	6%	10%	12%

groei: procentuele groei ten opzichte van voorgaand jaar

Bij de instroom naar vooropleiding stijgt het aantal havisten met 6% en het aantal vwo'ers zelfs met 11%. Er is een daling van het aantal mbo'ers met 6%. De daling van de instroom uit het mbo hangt samen met een verminderde uitstroom uit mbo niveau 4. Het beleid van de hogeschool is juist gericht op een toename van het aantal mbo'ers. De instroom uit de categorie overig is fors gestegen. Dit is waarschijnlijk het gevolg van het beleid om meer mensen op basis

van erkenning van verworven competenties (EVC's) via assessments toe te laten tot opleidingen.

Tabel instroom schools

Instream schools	2005	groei	2004	groei	2003	groei
Academie voor Architectuur, Bouwkunde en Civiele Techniek	204	-10%	226	3%	220	-13%
Academie voor Gezondheidsstudies	709	12%	635	2%	620	32%
Academie voor Sociale Studies	457	-2%	466	21%	385	23%
Academie voor Verpleegkunde	374	18%	317	8%	294	5%
Instituut voor Bedrijfskunde	602	22%	495	5%	472	-24%
Instituut voor Communicatie & Media	554	19%	464	18%	393	41%
Instituut voor Engineering	358	-13%	411	0%	410	0%
Instituut voor Facility Management	283	6%	266	9%	245	3%
Instituut voor Financieel Economisch Management	286	17%	245	-19%	302	26%
Instituut voor Informatie- en Communicatietechnologie	222	-4%	231	26%	184	-34%
Instituut voor Life Science & Technology	126	-2%	129	33%	97	15%
Instituut voor Marketing & Management	418	20%	349	-3%	361	0%
Instituut voor Rechtenstudies	386	13%	343	62%	212	35%
Instituut voor Sportstudies	392	-6%	415	8%	386	28%
International Business School	262	6%	247	-5%	261	-15%
Pedagogische Academie	203	-7%	219	3%	212	0%
School of the Arts	335	8%	310	-1%	313	45%
Totaal	6.171	7%	5.768	7%	5.367	7%

groei: procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar

Bij de instroom naar *school* zijn stijgingen en dalingen veelal te verklaren uit het starten van nieuwe opleidingen of het eventueel afbouwen van bestaande opleidingen. Zo valt op dat er veel groei is bij het Instituut voor Rechtenstudies door de recent gestarte opleiding HBO-Rechten. Er was in 2005 sterke groei bij de Instituut voor Bedrijfskunde, Marketing & Management, Communicatie en Media, Financieel Economische Management en de Academie voor Verpleegkunde. Dalers zijn de Pedagogische Academie en de *schools* in de technische sector.

Toelating fixus-opleidingen

In het studiejaar 2005-2006 was er een instellingsfixus voor de opleidingen Fysiotherapie, Mondhygiëne en Sport, Gezondheid & Management (SGM), waarbij Fysiotherapie en SGM een decentrale selectie hebben gehanteerd. Decentrale selectie betekent dat Fysiotherapie en SGM voor een bepaald percentage van de opleidingsplaatsen zelf studenten hebben geselecteerd aan de hand van specifieke selectiecriteria. Het percentage (numerus fixus gedeeld door aantal gegadigden voor de loting) van de aangemelde studenten dat met de studie is gestart was 89% bij Fysiotherapie (285 plaatsen), 67% bij Mondhygiëne (51 plaatsen) en 74% bij voltijd SGM (140 plaatsen).

Initieel onderwijs medewerkers

In 2005 stonden zeven medewerkers met een dienstverband voor onbepaalde tijd ingeschreven als student aan een initiële opleiding van de Hanzehogeschool Groningen.

Studierendementen

De studieduur bij zowel de uitvallers van de propedeusefase als van studenten die de propedeuse halen neemt af, mede door toename van het aantal bindend studieadviezen. Ook de studieduur van de afgestudeerden is iets afgenomen; studenten blijven korter op de hogeschool. De opwaartse trend van vorig jaar is daarmee doorbroken. Gezien de daling van de gemiddelde verblijfsduur zal de groep studenten die langer over de studie doet dan normaal gesproken (de zogenaamde 'staartstudenten') de komende jaren iets afnemen.

Het aantal staartstudenten neemt weliswaar licht af, de gemiddelde studieduur van deze groep is iets gestegen ten opzichte van 2004.

In 2005 zijn in het kader van interne kwaliteitszorg onderzoeken gedaan naar de verblijfsduur van studenten in het algemeen en naar startstudenten en studiestakers in het bijzonder. Deze onderzoeken moeten leiden tot initiatieven om verbetering te brengen in de rendementen. Per school wordt gericht actie ondernomen en via het managementdashboard vindt monitoring plaats.

Tabel studierendement voltijd

Studierendement voltijd	2005	2004	2003
Propedeuse uitval (na 3 jaar)	35%	37%	33%
Propedeuse examen (na 3 jaar)	61%	60%	60%
Totaal uitval (na 5 jaar)	47%	44%	44%
Afgestudeerden (na 5 jaar)	43%	49%	52%

Tabel studievoortgang

Studievoortgang	2005	2004	2003
<u>Uitval</u>			
Hoofdphase	6%	6%	6%
Propedeuse	10%	10%	11%
Totaal	16%	16%	17%

<u>Studieduur (in maanden)</u>			
Uitval propedeuse	12	12	13
Behalen propedeuse	17	17	18
Afstuderen	49	50	49

<u>Startstudenten</u>			
Percentage	5%	5%	6%
Duur (jaar)	5,8	5,7	5,7

duur: inschrijfduur behalve bij startstudenten (bekostigingsduur)

peildata:ultimo schooljaar

Tabel studievoortgang per school

Studievoortgang schools 2005	percentage			studieduur in jaren			
	uitvallers propedeuse	uitvallers hoofdfase	staart-studenten	uitval propedeuse	behalen propedeuse	bij afstuderen	staart-studenten
Academie voor Architectuur, Bouwkunde en Civiele Techniek	15%	3%	6%	1,3	1,7	3,9	6,2
Academie voor Gezondheidsstudies	8%	4%	3%	0,9	1,4	3,9	5,1
Academie voor Sociale Studies	12%	7%	4%	0,8	1,3	4,1	5,8
Academie voor Verpleegkunde	3%	10%	2%	1,0	1,4	3,6	5,6
Instituut voor Bedrijfskunde	9%	5%	7%	0,8	1,2	4,2	5,9
Instituut voor Communicatie & Media	14%	5%	8%	1,0	1,3	4,4	5,9
Instituut voor Engineering	9%	4%	5%	1,0	1,5	4,0	5,7
Instituut voor Facility Management	6%	4%	6%	1,1	1,3	4,0	5,8
Instituut voor Financieel Economisch Management	8%	5%	10%	1,0	1,2	4,7	6,2
Instituut voor Informatie- en Communicatietechnologie	10%	7%	6%	1,1	1,1	4,1	5,4
Instituut voor Life Science & Technology	13%	4%	8%	0,8	1,5	4,2	6,0
Instituut voor Marketing & Management	11%	5%	9%	1,0	1,4	4,5	6,1
Instituut voor Rechtenstudies	21%	5%	4%	0,8	1,8	3,8	5,8
Instituut voor Sportstudies	7%	8%	3%	0,9	1,3	4,1	5,9
International Business School	13%	5%	5%	1,0	1,3	4,4	6,1
Pedagogische Academie	12%	5%	4%	1,1	1,3	4,0	5,4
Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving	5%	11%	6%	1,1	1,3	4,4	5,5
School of Performing Arts	10%	8%	5%	1,4	2,6	4,3	5,4
Hanzehogeschool Groningen	10%	6%	5%	1,0	1,4	4,1	5,8

ONTWIKKELING ONDERWISAANBOD

In 2005 is een nieuwe masteropleiding van start gegaan en zijn nieuwe varianten van bestaande opleidingen gestart. Er zijn in het verslagjaar ook nieuwe opleidingen voorbereid. De Hanzehogeschool Groningen ontwikkelt nieuwe bachelor- en masteropleidingen wanneer daar gebleken behoefte aan is. De hogeschool is terughoudend met het aanvragen van nieuwe opleidingen vanwege de ontwikkelingen op het gebied van de brede bachelor en de major-minorstructuur, alsook de terughoudendheid van de beoordelende instanties in het honoreren van nieuwe verzoeken. Daarnaast is de regie die de hogeschool voert op het ontwikkelen van nieuwe opleidingen aangescherpt; de voorbereiding vindt in overleg met het College van Bestuur plaats binnen de *schools* en het College van Bestuur beslist.

Gestart in 2005

Master Physician Assistant

In september 2005 is de bekostigde master Physician Assistant gestart met 14 studenten. Deze masteropleiding is ontwikkeld in het kader van nieuwe beroepen in de gezondheidszorg en beoogt bij te dragen aan het verkleinen van het tekort aan professionals in de gezondheidszorg.

Deeltijdopleiding HBO-Rechten

De deeltijdopleiding HBO-Rechten is in september 2005 gestart met 36 studenten. De opleiding speelt in op de groeiende behoefte aan hbo-juristen. De deeltijdopleiding duurt maximaal drie jaar en richt zich op mensen met relevante praktijkervaring. Het is een brede, praktijkgerichte juridische opleiding met de combinatie van werken en leren als uitgangspunt.

Nieuwe vorm Management in de Zorg

De vierjarige deeltijdopleiding Management in de Zorg is in september 2005 gestart met 80 studenten. Deze opleiding is een omvorming van de voormalige kort-hbo opleiding Midden-Management Opleiding, omdat in 2005 de kort-hbo opleidingen zijn afgeschaft. De opleiding is gericht op werkenden die in deeltijd willen studeren. Door EVC's kunnen deelnemers vrijstellingen krijgen en de opleiding versneld afronden.

Overname Sosa-opleidingen

De Hanzehogeschool Groningen heeft per januari 2005 de regionale Sosa-opleidingen in Groningen overgenomen van Hogeschool INHOLLAND. Het Sosa-concept voor deeltijdonderwijs is een waardevolle aanvulling op het deeltijdonderwijs van de hogeschool en de activiteiten die de Hanzehogeschool Groningen samen met regionale ROC's uitvoert. Naast de technische, economische en onderwijssector kan nu ook de sociale en HRM-sector worden bediend. In 2005 liepen de volgende Sosa-opleidingen:

- Deeltijd Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (46 studenten)
- Deeltijd Personeel en Arbeid (64 studenten)
- MBO Sociaal Juridisch Medewerker (52 studenten)
- MBO Sociaal Pedagogisch Werker (46 studenten)
- MBO Sociaal Dienstverlener (23 studenten)

Vorbereid in 2005

Airline Pilot & Management

In samenwerking met de KLM Flight Academy in Eelde heeft de Hanzehogeschool Groningen de opleiding Airline Pilot & Management voorbereid. Studenten volgen eerst een mix van Technische Bedrijfskunde en Engineering aan de hogeschool. Daarna starten ze met de vliegopleiding bij de KLM Flight Academy in Eelde en in Arizona. De gecombineerde vierjarige opleiding levert het diploma Bachelor of Engineering en het Europese brevet voor verkeersvlieger op. De opleiding start met ingang van het studiejaar 2006-2007. De luchtvaarttechniek is binnen de hogeschool nog onontgonnen gebied. De samenwerking met de KLM Flight Academy biedt de Hanzehogeschool Groningen de mogelijkheid dit gebied te ontsluiten. Dit betekent niet alleen een verrijking voor de reguliere opleiding Technische Bedrijfskunde, maar ook voor het kennisinstituut Hanzehogeschool Groningen in zijn geheel. Door deze samenwerking wordt bijgedragen aan het streven van de overheid om meer instroom te realiseren in techniekopleidingen.

Toegepaste Psychologie

De Hanzehogeschool Groningen wil in september 2006 starten met de hbo-bacheloropleiding Toegepaste Psychologie. Na een zorgvuldige voorbereiding heeft de Hanzehogeschool Groningen samen met Fontys Hogescholen en de Hogeschool Leiden in 2005 een aanvraag ingediend voor deze nieuwe hbo-opleiding bij de NVAO. Na accreditatie zal het Ministerie van OCW de macrodoelmatigheidstoets uitvoeren. Het is de bedoeling om in 2006 te starten met een voltijdopleiding, voor volgende studiejaren wordt ook gedacht aan het opstarten van een deeltijdopleiding.

Deeltijdopleiding Vastgoed & Makelaardij

In het verslagjaar is een deeltijdvariant van de opleiding Vastgoed & Makelaardij voorbereid. Er bleek behoefte te zijn aan een deeltijdopleiding voor de vastgoedbranche. De opleiding is opgezet in samenwerking met de opleidingstak van de NVM: de NVM SOM. De opleiding richt zich op mensen met relevante praktijkervaring, zij kunnen de opleiding binnen drie jaar afronden. Een vierjarige variant is ook mogelijk. De opleiding start in september 2006.

Master Real Estate

Het Instituut voor Bedrijfskunde en HanzeConnect hebben in 2005 een Nederlandstalige masteropleiding Real Estate voorbereid. Het is een praktische opleiding voor mensen werkzaam in de vastgoedsector. Deze master onderscheidt zich van de bestaande masters door een andere didactische aanpak (met geconcentreerde cursusmodulen), een concurrerende prijsstelling en expliciete aandacht voor 'wonen'. De master Real Estate start per september 2006.

Associate degree Personeel & Arbeid

In 2005 is de aanvraag gedaan voor een pilot met een associate degree (AD) voor Personeel & Arbeid. Dit is een tweejarig programma dat deel uitmaakt van de hbo-bacheloropleiding Personeel & Arbeid. Het programma sluit af met een afzonderlijk diploma, de associate degree. Het is gericht op mbo-studenten of werkenden die een vierjarige opleiding te lang vinden. Na het behalen van de associate degree kan de student indien gewenst later in twee jaar zijn hbo-bachelor afmaken bij de hogeschool. In 2006 heeft het Ministerie van OCW toestemming verleend om in september 2006 te starten met de pilot associate degree Personeel & Arbeid.

ONDERWIJSVERNIEUWING

De Hanzehogeschool Groningen heeft de afgelopen jaren een aantal kaders ontwikkeld waaraan het onderwijs moet voldoen. In 2004 is een onderwijsvisie opgesteld die een belangrijke basis vormde voor Focus 2010. Deze onderwijsvisie is samen met de verschillende kaders in 2005 geïntegreerd in één beleid: Onderwijsvisie en kaders. Dit vormt de leidraad voor het onderwijs, de onderwijsontwikkeling en de onderwijsvernieuwing van de hogeschool. Hieronder volgen de belangrijkste ontwikkeling en op het gebied van deze onderwijsvernieuwing.

Brede bachelors

Schools hebben op basis van het kader Brede bachelors hun plannen voor verbreding van bestaande opleidingen opgenomen in hun strategische plannen. Een aantal *schools* heeft vergaande plannen voor integratie van bestaande opleidingen in één nieuwe, brede bacheloropleiding. Elke *school* kan kiezen voor een specifieke, een gedeeltelijk gemeenschappelijke of een geheel gemeenschappelijke propedeuse voor haar opleidingen.

Major-minorstructuur

De Hanzehogeschool Groningen voert een major-minorstructuur in. In 2005 zijn de voornemens van de *schools* tot het aanbieden van minors en de wensen van studenten, maatschappij en arbeidsmarkt in kaart gebracht. Op basis van deze uitkomsten is gewerkt aan een samenhangend minoraanbod. Dit wordt vanaf september 2006 ingevoerd. Iedere student heeft in ieder geval 45 credits (ECTS-studiepunten) keuzeruimte. Daarvan volgt hij minimaal 30 credits buiten de major en 15 credits binnen de major. Er zijn verschillende mogelijkheden om deze keuzeruimte buiten de major in te vullen: door een minor van 30 credits, keuzeblokken van 15 credits of keuzemodules van 3 credits. Binnen de major kunnen eventueel specialisaties worden onderscheiden. Deze specialisaties bestaan uit een samenhangend pakket keuzeonderwijs van minimaal 30 credits. Een major heeft, inclusief de propedeuse, een maximale omvang van 210 credits. Het overzicht van alle keuzemogelijkheden vindt de student vanaf 2006 in de digitale onderwijsplanner.

Studieloopbaanbegeleiding

De hogeschool heeft in 2005 de studieloopbaanbegeleiding van studenten geïntensiveerd. Docenten zijn opgeleid tot studieloopbaanbegeleider. De rol van de studieloopbaanbegeleider is die van coach, consultant, contactpersoon en contractpartner voor de student. Het gaat vooral om het ondersteunen van de student bij competentieontwikkeling en het maken en vastleggen van keuzes. De studieloopbaanbegeleider accordeert de studieovereenkomst van de student.

Toetsbeleid

In 2004 is een hogeschoolbreed toetsbeleid vastgesteld. Bij een aantal *schools* is een toetscommissie ingesteld die het toetsbeleid van de opleidingen verder concretiseert. Competentiegerichte toetsing heeft verder vorm gekregen. In 2005 is het digitaal platform over toetsing, waar medewerkers kennis en *good practices* uitwisselen, uitgebreider benut en zijn opnieuw workshops gegeven aan medewerkers van *schools*.

EVC en assessment

Assessment en erkenning van eerder en elders verworven competenties (EVC's) horen bij een leven lang leren en de afwisseling van leerloopbaan en arbeidsloopbaan. De toepassing van de EVC-systematiek in het hoger onderwijs sluit aan bij maatschappelijke ontwikkelingen en draagt bij aan een voldoende aanbod van hoger opgeleiden. Binnen de Hanzehogeschool Groningen zijn er de afgelopen jaren al diverse EVC-activiteiten, zoals intake-assessments, ontwikkeld. In 2005 is binnen een hogeschoolbreed project 'EVC en Assessment' een start gemaakt met het inventariseren van de bestaande EVC-activiteiten en het organiseren, faciliteren en afstemmen van de verdere ontwikkeling ervan.

Vergroten instroom techniekopleidingen

De Hanzehogeschool Groningen is op meerdere manieren bezig om de instroom in haar techniekopleidingen te vergroten.

Z_elf: vergroten techniekinstroom uit mbo, vo en zij-instroom

Het innovatieprogramma Z_elf van de Hanzehogeschool Groningen wordt gesteund door het project HBO-SPRINT via het Platform Bèta Techniek. Om de techniekinstroom vanuit het mbo te stimuleren liepen in 2005 drie speciale projecten met de regionale ROC's, Alfa-college, AOC Terra, Drenthe College en Noorderpoortcollege. Ter bevordering van de techniekinstroom uit het voortgezet onderwijs draagt de hogeschool bij aan het Technasium. Voor de vergroting van de zij-instroom heeft de hogeschool de projecten HBO-SPRINT en Flextech I & II. Flextech II richt zich op specifieke doelgroepen afgestemd op de vraag uit het beroepenveld.

Binnen het project Connecticut van SURF wordt gewerkt aan het ontwikkelen van ICT-instrumenten om flexibilisering te vergroten en (zij)instroom en -doorstroom te verbeteren. De hogeschool nam verder deel aan het landelijke pilotproject EVC. Ook via het werken met brede bachelors wil de hogeschool een verbreding in het aanbod creëren en de instroom van techniekstudenten vergroten. De technische *schools* participeren in de landelijke projecten 'Instromen in techniek' en 'Studieloopbaanbegeleiding'.

Bètabeurs ter stimulering van life science

In 2005 is de eerste Bètabeurs van € 1.500 uitgereikt. Studenten die in 2004 en 2005 begonnen zijn met Bio-informatica of Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek van het Instituut voor Life Science & Technology maken kans op deze extra studiebeurs. Het Platform Bèta Techniek heeft hiervoor als tweejarig experiment toestemming verleend. Het doel is het aantal afgestudeerden in life science te bevorderen en daardoor de kenniseconomie te stimuleren.

ICT EN ONDERWIJS

In september 2005 is het programma voor ICT en Onderwijs binnen de hogeschool van start gegaan. Dit is een vijfjarig programma met structurele aandacht voor interne en externe ontwikkelingen en de vertaalslag naar ICT-gebruik in het onderwijs. Rode draad hierin is het ondersteunen van medewerkers bij het beter benutten van de mogelijkheden die de elektronische leeromgeving biedt. Het meerjarenplan ICT en Onderwijs wil onder meer realiseren dat de koppositie van de Hanzehogeschool Groningen in het gebruik van ICT in het onderwijs behouden blijft. Verder wil het efficiencyverhoging, kwaliteitsverbetering en beter didactisch gebruik van ICT in het onderwijs realiseren. Naast de hogeschoolbrede projecten, kunnen *schools* en HanzeConnect projectaanvragen indienen in het kader van ICT en Onderwijs.

De hogeschool heeft in 2005 een strategische ICT-conferentie gehouden met externe partners, scholieren, studenten, docenten, lectoren en deans. Er is gekeken naar de eisen die de komende jaren aan de ICT-voorzieningen van de hogeschool gesteld worden.

Elektronische leeromgeving en Blackboard

De opleidingen van de Hanzehogeschool Groningen maken gebruik van een elektronische leeromgeving, gebaseerd op Blackboard. Iedere twee jaar wordt de nieuwste update van Blackboard doorgevoerd om optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden. Uit een onderzoek onder alle studenten in december 2005 blijkt dat studenten Blackboard in het bijzonder waarderen als het gaat om de communicatie met docenten en het samenwerken aan groepsopdrachten. Rond 90% van de studenten beschikt over een breedbandinternetverbinding; dit biedt perspectief voor het gebruik van nieuwe technologie in het onderwijs, zoals streaming video en podcasting.

Digitale Onderwijs Planner

Om de flexibilisering en keuzevrijheid van studenten te ondersteunen, heeft de Hanzehogeschool Groningen een Digitale Onderwijs Planner (DOP) ontwikkeld. Hiermee krijgen studenten niet alleen zicht op het onderwijsaanbod van hun eigen opleiding, ze kunnen zich ook oriënteren op al het onderwijs dat binnen de hogeschool wordt aangeboden. In 2004 is kleinschalig geëxperimenteerd met de eerste versie van de DOP. In 2005 is op basis van deze ervaringen het programma bijgesteld. 10 *schools* participeerden in de vervolgpilots, waarbij met alle vormen van keuzeonderwijs ervaring is opgedaan. De pilots zijn overwegend positief geëvalueerd. In 2005 is besloten de DOP in het voorjaar van 2006 hogeschoolbreed in te voeren, in ieder geval voor eerstejaarsstudenten. Met behulp van de DOP stelt de student dan jaarlijks een individuele studieovereenkomst (SOK) op, die door de studieloopbaanbegeleider namens de opleiding wordt geaccordeerd. Hiermee tekent de student digitaal in op het gewenste onderwijs.

Samenwerking ICT-toepassing in het hoger onderwijs

Apollo is een samenwerking tussen Hanzehogeschool Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Tilburg en Avans Hogescholen. Doel is het stimuleren van ICT-toepassingen in het hoger onderwijs. Het project wordt gesubsidieerd door stichting SURF. Het jaar 2005 was het laatste projectjaar. De diverse deelprojecten waarin de hogeschool participeerde werden afgerond.

Netwerk en werkplekken

De hogeschool werkt voortdurend aan de bewaking van de robuustheid en continuïteit van de ICT-voorzieningen. Op de werkplekken van medewerkers en studenten is een standaardpakket aan basissoftware geïnstalleerd. In 2005 is aanzet gegeven tot een gebruikersraad die onder meer over de gewenste software zal adviseren.

Op drie locaties van de hogeschool (Wiebengacomplex, Hanzeborg, Techniekgebouw) is in oktober 2005 een pilot gestart met een draadloos netwerk. Studenten kunnen er draadloos toegang te krijgen tot het netwerk van de hogeschool.

KWALITEITSZORG

Kwalitatief hoogstaand onderwijs is de basis van de Hanzehogeschool Groningen en een voorwaarde om uit te groeien tot kennisinstelling. In de loop van de jaren is een uitgebreid instrumentarium samengesteld om de kwaliteit van het onderwijs te meten en te verbeteren. Naast de accreditatietrajecten en monitoring door middel van externe beoordelingen doet de Hanzehogeschool Groningen zelf onderzoek, onder meer naar de tevredenheid van studenten. Ook wordt binnen iedere opleiding periodiek een audit volgens het EFQM-systeem gehouden. In 2005 is een hogeschoolbreed kader Kwaliteitszorg opgesteld dat de leidraad is voor vormgeving en operationalisering van de kwaliteitszorgactiviteiten; het vormt de borging voor het kwaliteitszorgsysteem van de hogeschool. De kwaliteitszorgcyclus is gekoppeld aan de beleidscyclus.

Onderzoek tevredenheid studenten

In 2005 is besloten het tweejaarlijkse tevredenheidsonderzoek onder studenten, de SSA-enquête, voortaan ieder jaar te houden. In december 2005 hebben alle studenten van de hogeschool een digitale enquête ontvangen. De resultaten zijn in februari 2006 bekend gemaakt.

De tevredenheid van studenten wordt bij opleidingen ook gemeten door blokevaluaties, waarin studenten hun mening over de inhoud en kwaliteit van het onderwijsblok geven. Verschillende opleidingen organiseren daarnaast kwaliteitspanels om de mening van studenten over onderwijszaken te peilen.

Externe beoordelingen en ranglijsten

Keuzegids Hoger Onderwijs

De Keuzegids Hoger Onderwijs onderzoekt alle opleidingen in een driejarige cyclus. Voor de Keuzegids 2005 zijn er 18 voltijdopleidingen van de Hanzehogeschool Groningen onderzocht. Daarbij is er voor de hogeschool sprake van een positieve ontwikkeling. In 2004 scoorden nog 11 van de onderzochte 17 opleidingen onder het gemiddelde, in 2005 waren dat er 5 van de 18. Ook de positie op de ranglijst gaat de goede kant op: de Hanzehogeschool Groningen steeg van een gedeelde 40^e plaats (van de 44) naar een gedeelde 34^e plaats (van de 51).

Elsevier

Elsevier voert in een vierjaarlijkse cyclus onderzoek uit naar studenttevredenheid bij de grotere voltijdopleidingen. Voor het jaarlijkse themanummer *Studeren* van Elsevier zijn in 2005 negen opleidingen van de Hanzehogeschool Groningen onderzocht. Van de negen opleidingen waren er zeven eerder onderzocht in 2001. Van deze zeven opleidingen namen zes een hogere positie in op de ranglijst van 2005 en één een lagere.

Kennis in Kaart

Met de publicatie *Kennis in Kaart* 2005 wil het Ministerie van OCW de prestaties van de onderwijsinstellingen openbaar maken en controleren in hoeverre de doelstellingen van het Hoger Onderwijs en Onderzoekplan 2004 worden gerealiseerd. In verband met de afloop van het oude visitatiestelsel en de invoering van het nieuwe accreditatiestelsel bevatte de publicatie in 2005, in tegenstelling tot de editie van 2004, geen ranking op kwaliteit van de hogescholen.

HBO-monitor

De HBO-monitor meet onder afgestudeerden (na circa 1,5 jaar) hun positie op de arbeidsmarkt. Vooral de kwaliteit van de opleiding, de aansluiting tussen opleiding en de beroepspraktijk en de tevredenheid van de studenten achteraf, zijn belangrijke facetten van dit onderzoek. Ten opzichte van 2003 verbeterde de kwaliteit van de opleidingen op hogeschoolniveau. Hiermee benadert de Hanzehogeschool Groningen het landelijk gemiddelde tot op 2%. De aansluiting op de beroepspraktijk scoort op zeven van de acht aspecten echter minder dan in 2003. De tevredenheid achteraf (zou de alumnus nogmaals voor dezelfde opleiding aan de zelfde hogeschool kiezen) verbeterde licht.

Accreditaties

In 2005 zijn de positieve accreditatiebesluiten ontvangen van de NVAO voor de 14 opleidingen die in 2004 zijn gevisiteerd. Voor deze opleidingen is de crohoregistratie verlengd tot en met 31 december 2011. Het betreft de opleidingen:

- Bedrijfskundige Informatica
- Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek
- Bouwkunde
- Chemie
- Chemische Technologie
- Civiele Techniek
- Communicatie
- Facility Management
- Informatica
- Informatiedienstverlening en -management
- Medisch Beeldvormende en Radiotherapeutische Technieken
- Mondhygiëne
- Personeel & Arbeid
- Sociaal Pedagogische Hulpverlening

In de accreditatiebesluiten werden de eerdere beoordelingen uit de visitatierapporten van de NQA overgenomen. Waar meerdere opleidingsvarianten aan de orde waren (deeltijd of duaal) weken de onderlinge beoordelingen niet af. De accreditatiebesluiten zijn gepubliceerd op de site van de NVAO. Hier zijn ook de visitatierapporten van bovengenoemde geaccrediteerde opleidingen in te zien.

Bestuurlijke consequenties

De rol van de Inspectie van het Onderwijs bij het monitoren van verbeterpunten die geconstateerd zijn tijdens visitaties, is in het accreditatiestelsel verdwenen. De hogeschool vult die rol sterker dan voorheen zelf in. Aan interne en externe beoordelingen en in het bijzonder aan accreditatieresultaten worden bestuurlijke consequenties verbonden. Jaarlijks maken alle *schools*, in het kader van de besturingscyclus, een plan waarin de specifieke aandachtspunten en activiteiten in het volgende jaar vastgelegd worden. De verbeterplannen en aanbevelingen bij interne en externe beoordelingen vormen daarvoor belangrijke input. Op basis van het jaarplan worden managementovereenkomsten gesloten. De kwaliteitszorgcyclus is aan de beleidscyclus verbonden en waarborgt de controle op naleving van de gemaakte afspraken.

Masteropleidingen

Bij de Hanzehogeschool Groningen worden vijf geaccrediteerde masteropleidingen aangeboden. De master Physician Assistant werd als nieuwe opleiding in maart 2005 positief beoordeeld door de NVAO. Deze masteropleiding kan een belangrijke rol spelen bij het opvullen van het tekort aan professionals in de gezondheidszorg. Het beoordelend panel heeft zich positief uitgesproken over alle facetten van het NVAO accreditatiekader. Het programma is goed afgestemd op het curriculum van de medische faculteit van de RUG en het is tot stand gekomen in samenspraak met regionale vertegenwoordigers van het werkveld. De speciale aandacht voor technologie en gezondheidszorg en voor toegepast onderzoek worden als sterke punten genoemd door het panel.

In 2005 werd ook de accreditatie van de masteropleiding Real Estate voorbereid, waarvoor begin 2006 een positief accreditatiebesluit is ontvangen van de NVAO.

Visitaties

In 2005 werden vier opleidingen gevisiteerd door de NQA. Bij alle opleidingen was er sprake van een positief totaaloordeel op de onderwerpen uit het beoordelingskader en op alle onderliggende facetten. De beoordelingen van de NQA lagen gemiddeld iets hoger dan in 2004. In oktober 2005 zijn de visitatierapporten voor beoordeling in het kader van de accreditatieaanvragen aangeboden aan de NVAO. De huidige accreditaties van deze opleidingen moeten voor 31

december 2006 verlengd worden en zijn dan geldig tot en met 31 december 2012. De belangrijkste visitatieresultaten zijn hieronder per opleiding samengevat.

Werktuigbouwkunde (voltijd en deeltijd)

De opleiding Werktuigbouwkunde is in september 2004 gestart met het eerste jaar van de nieuwe deeltijdopleiding brede Bachelor of Engineering: de huidige deeltijdopleiding Werktuigbouwkunde is in afbouw. De opleiding is gebaseerd op het landelijk vastgestelde en door het beroepenveld gevalideerde beroepsprofiel. Dit is vertaald in een eigen opleidingsprofiel en opleidingsvisie. De relatie tussen de beschreven competenties en het programma is helder. Afstudeerdifferentiaties zijn geformuleerd en vormgegeven in samenspraak met het regionale beroepenveld en weerspiegelen actuele ontwikkelingen in het beroep. Het onderwijsprogramma is thematisch ingericht waarbij praktijkopdrachten, met een gedegen doorvertaling van competenties, centraal staan. De relatie tussen doelstellingen en inhoud van de opleiding is helder en er wordt voldoende aandacht geschonken aan studeerbaarheid en studievoortgang. De borging van de toetskwaliteit kan nog verbeterd worden. Er zijn goede personele garanties dat het onderwijs ook in de toekomst op adequate wijze kan worden verzorgd; de opleiding besteedt voldoende aandacht aan de professionalisering van personeel waarbij de inhoudelijke scholing wel extra aandacht verdient. Huisvesting en materiele voorzieningen zijn goed en de nieuwe opzet voor studieloopbaanbegeleiding geeft veel vertrouwen voor de toekomst. De opleiding gaat op een goede manier om met evaluatieresultaten en betreft studenten en docenten daar voldoende bij; dit geldt in mindere mate voor het werkveld. De opleiding boekt goede resultaten: het uitvalpercentage is lager dan het landelijke gemiddelde en de rendementcijfers zijn gunstig. De afstudeeropdrachten zijn van voldoende niveau.

Voeding & Diëtetiek

De eindkwalificaties van de opleiding Voeding & Diëtetiek zijn gebaseerd op een landelijk, door de beroepsvereniging opgesteld beroeps- en competentieprofiel. De opleiding kenmerkt zich door specifieke aandacht voor de commercieel geschoolde diëtist en een multiprofessionele benadering. Ook is helder hoe de opleiding zich onderscheidt van wo en mbo. Er worden heldere leerplanschema's gehanteerd die richtinggevend zijn voor het curriculum. In de thematische opzet is voldoende aandacht voor kennisontwikkeling en ontwikkeling van beroepsvaardigheden. Actualiteit en beroepsgerichtheid zijn voldoende geborgd en de samenhang is goed. De opleiding neemt gerichte stappen om studeerbaarheid en aansluiting te bevorderen en hanteert actuele werkvormen die een beroep doen op zelfstandigheid en een goed beeld geven van het eigen functioneren. Het personeel is gemotiveerd en er is veel aandacht voor de verbondenheid met het werkveld: zowel kwantitatief als kwalitatief is het eindoordeel 'goed'. De faciliteiten voor de vormgeving van het onderwijs zijn in voldoende mate aanwezig, de studieloopbaanbegeleiding heeft een duidelijke plaats via een eigen leerlijn. Het kwaliteitszorgsysteem is goed op orde en de manieren waarop de verschillende belanghebbende groepen betrokken zijn bij de kwaliteitszorg is goed. Het gerealiseerde niveau zoals dat uit afstudeerproducten naar voren komt is goed: ook het werkveld is tevreden over de bruikbaarheid en het niveau van producten. De rendementen zijn voldoende, er zijn maatregelen genomen om uitval na één jaar te beperken.

Fysiotherapie

De beroepsvisie die ten grondslag ligt aan het curriculum van de opleiding Fysiotherapie is afgeleid van het landelijke beroepsprofiel Fysiotherapeut. De aansluiting op de functies in het beroepenveld is goed. Het programma is een adequate uitwerking van de eindkwalificaties. De patiënt staat centraal en methodisch handelen is in het curriculum geïntegreerd. De opleiding houdt voldoende zicht op ontwikkelingen, ook in het brede veld van de zorg. De relatie doelstellingen en inhoud is inzichtelijk gepresenteerd in het studiemateriaal. Verticale en horizontale samenhang via probleemgestuurd onderwijs en heldere leerlijnen zorgen voor een herkenbare rode draad en goede inhoudelijke integratie binnen de blokken. De opleiding bevordert een goede aansluiting, ook door haar systeem van studieloopbaanbegeleiding. Toetsbeleid is volop in ontwikkeling en aan de implementatie wordt gewerkt. Veel docenten

werken in de praktijk of hebben recente praktijkervaring waardoor de koppeling met praktijk in het onderwijs voortdurend aanwezig is. De personeelsformatie is goed toereikend voor het uit te voeren onderwijs en de methodiek van *Investors in People* bevordert het werken aan continue kwaliteitsverbetering. De opleiding verhuist binnenkort naar een nieuw gebouw en daarmee zullen een aantal huisvestingsproblemen worden opgelost. Het kwaliteitszorgsysteem is vastgelegd in een kwaliteitshandboek, de gehanteerde evaluatie-instrumenten zijn van goede kwaliteit. Studenten, medewerkers, alumni en het werkveld participeren op veel manieren. Werkgevers zijn tevreden over de afgestudeerden, eigen (NQA)niveauonderzoek onder meerdere opleidingen leidde ook tot de conclusie dat het beoogde niveau in voldoende mate wordt gerealiseerd. De rendementen zijn goed, ook in vergelijking met andere opleidingen.

Food & Business

De opleiding *Food & Business* hanteert de landelijk opgestelde opleidingskwalificaties en legt eigen accenten in de vorm van sensorisch en toegepast onderzoek en productontwikkeling. Het competentieprofiel is gerelateerd aan de food-marketingcyclus en drie organisatieniveaus. Daarmee is gewaarborgd dat een afgestudeerde ook voldoende wordt opgeleid in het economische domein. Het onderwijsprogramma heeft aantoonbare verbanden met ontwikkelingen in het vakgebied en is toonaangevend op het gebied van sensorisch onderzoek. Studiemateriaal sluit goed aan op de leerdoelen en de opleiding geeft goed aan hoe competenties op verschillende niveaus herkenbaar zijn in het curriculum. De driedeling bedrijf, markt en product is herkenbaar in de verschillende studie jaren en zorgt voor samenhang; het thematische onderwijs en het werken met projecten zorgt voor integratie binnen de blokken. De opleiding heeft voldoende maatregelen genomen voor het vergroten van de studeerbaarheid en het verbeteren van de aansluiting van het mbo. In het kader van probleemgestuurd en projectgecentreerd onderwijs maakt de opleiding gebruik van verschillende activerende en stimulerende werkvormen. De toetsvormen zijn gevarieerd, maar beoordelingsprocedures kunnen nog worden aangescherpt. Docenten zijn goed op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in het werkveld en van elkaars vakgebied. Het team beschikt over de juiste competenties, maar het is klein en de werkdruk is hoog. De opleiding beschikt over goede voorzieningen en voldoende apparatuur voor practica. Studieloopbaanbegeleiding is een apart studieonderdeel en krijgt voldoende aandacht. De kwaliteitszorg is goed op orde en verbetermaatregelen zijn duidelijk in de planningscyclus herkenbaar. Alumni en werkgevers worden nog weinig betrokken bij de interne kwaliteitszorg. Het niveau van afgestudeerden en van het afstudeerwerk is voldoende, dat geldt ook voor de rendementen; de opleiding onderneemt gerichte actie om de hoge uitval in de propedeuse tegen te gaan.

Visitatie Sosa-opleidingen

In december 2005 zijn de Sosa-opleidingen (mbo) die de Hanzehogeschool Groningen in januari 2005 overnam van de hogeschool INHOLLAND gevisiteerd door de onderwijsinspectie. In het verslagjaar was er nog geen rapport van de inspectie, wel is mondeling gemeld dat het algemene oordeel van de inspectie positief zal zijn.

Afronding van het oude visitatiestelsel

In 2005 is bij vier opleidingen een stand-van-zakennotitie geschreven naar aanleiding van de visitatie in het oude stelsel. Het betreft de bacheloropleidingen *Accountancy* en *Fiscale Economie*, *Technische Bedrijfskunde* (deeltijd) en *Leraar Basisonderwijs*. De datum van indiening van de notities bij de NVAO en de behandeling ervan viel in begin 2006.

Accountancy en Fiscale Economie (visitatierapport juni 2002)

Bij *Accountancy* en *Fiscale Economie* spelen zowel landelijke als interne ontwikkelingen een grote rol. Vanaf het cursusjaar 2005-2006 wordt er voor alle *Accountancy*opleidingen één landelijk georganiseerde toets afgenomen. Het onderscheid tussen de zogeheten AA-variant en de RA-variant is hiermee komen te vervallen. Voor de opleiding *Fiscale Economie* is het landelijk beroepsprofiel van juni 2003 en de gedeeltelijke herziening daarvan in december 2005 de belangrijkste ontwikkeling. Beide opleidingen maken sinds september 2004 samen met twee

andere opleidingen deel uit van Instituut voor Financieel Economisch Management. Het gezamenlijke kennisdomein is *Economics* en de verleende graad is Bachelor of Economics. Het Instituut voor Financieel Economisch Management geeft met een nieuw curriculum gestalte aan de major-minorstructuur. Onderdeel van dat nieuwe curriculum is een gezamenlijke propedeuse voor de vier betrokken opleidingen.

Technische Bedrijfskunde deeltijd (visitatierapport juni 2003)

De deeltijdopleiding Technische Bedrijfskunde is sinds het cursusjaar 2004-2005 op een hele andere manier georganiseerd dan ten tijde van de visitatie. Toen was er sprake van een kopstudie, nu is Technische Bedrijfskunde deeltijd onderdeel van een brede bacheloropleiding binnen het Instituut voor Engineering. De in 2005 positief gevisitieerde opleiding Werktuigbouwkunde maakt deel uit van diezelfde brede bacheloropleiding.

Leraar Basisonderwijs (visitatierapport september 2003)

Mede geïnitieerd door de visitatieresultaten van Leraar Basisonderwijs is er een landelijke beleidsagenda opgesteld. Het borgen van het hbo-niveau van afgestudeerden en het ontwikkelen van een landelijke voortgangstoets zijn belangrijke onderwerpen op deze agenda. De opleiding Leraar Basisonderwijs heeft recent in nauw overleg met het werkveld haar opleidingsmodel geactualiseerd op basis van landelijke afspraken over het beroepsprofiel en de startbekwaamheden. De curriculumontwikkeling, waarvan de plannen al ten tijde van de visitatie waren gestart, bouwt voort op het vernieuwde opleidingsmodel en wordt gestructureerd door vier leerlijnen. In de komende beleidsperiode is de implementatie van het kwaliteitszorgsysteem en het communicatieplan van belang voor de opleiding, evenals het continueren van de externe gerichtheid.

Interne kwaliteitszorg

Audits

De hogeschool borgt de processen rond kwaliteitszorg in opleidingen en schools met audits volgens het EFQM-systeem. Deze vinden plaats één jaar voor de visitatie en twee jaar na de visitatie met als doel om de aandacht voor kwaliteitsverbetering vast te houden en de kans op inhoudelijke kwaliteit zo groot mogelijk te maken. In 2005 zijn vier audits gehouden. De audits bij de opleidingen International Business and Management Studies en Communicatiesystemen maakten deel uit van de voorbereiding op de visitatie in 2006. Tijdens de audits geconstateerde verbeterpunten konden meegenomen worden in de zelfevaluaties die grotendeels in 2005 geschreven zijn. De audits bij de opleiding Vastgoed & Makelaardij en bij de Pedagogische Academie zijn van belang voor het meerjarenbeleid en voor het borgen van interne kwaliteitszorg.

EFQM

De Hanzehogeschool Groningen is namens de expertisegroep HBO uitgever van de kwaliteitszorgmethode EFQM. Landelijk is er veel vraag naar de handboeken. Bij de laatste herziening is de methode meer toegesneden op het accreditatiekader. Desondanks blijft het gebruik van EFQM naast het accreditatietraject van belang voor een onafhankelijk intern kwaliteitszorgsysteem. Omdat de vraag naar een Engelstalige versie van EFQM toeneemt, wordt de nieuwste editie ook in het Engels vertaald. Andere onderwijsinstellingen willen de methode in toenemende mate ook gebruiken voor kwaliteitszorg op het gebied van hun internationale contacten.

SAMENWERKING

De Hanzehogeschool Groningen werkt actief samen met andere onderwijsinstellingen, overheidsinstellingen en bedrijven. Er zijn bijvoorbeeld samenwerkingsverbanden op het gebied van kennisontwikkeling, internationalisering en aansluiting. Afhankelijk van het samenwerkingsverband krijgt de samenwerking vorm op hogeschoolniveau of binnen *schools* en opleidingen. Verder werkt de hogeschool nauw samen met de universiteit binnen de UHG en met gemeente en universiteit binnen het Akkoord van Groningen.

Akkoord van Groningen

In maart 2005 hebben de Hanzehogeschool Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen en de gemeente Groningen het Akkoord van Groningen aangeboden aan de minister Brinkhorst van Economische Zaken. De toekomst van het hoger onderwijs in Groningen is een gemeenschappelijke zorg van deze drie instellingen. Het Akkoord van Groningen heeft als doel Groningen als dé kennis- en innovatiestad van het Noorden op de kaart te zetten. De drie partijen verbinden zich aan deze ontwikkeling en investeren hier gezamenlijk 500 miljoen euro in.

In 2005 is een netwerk met strategische partners opgezet, gericht op innovatie en ondernemerschap in de noordelijke regio. Op het gebied van energie, ICT, internationalisering en ondernemerschap is gestart met concrete gezamenlijke uitvoeringsprogramma's. Samen met VNO NCW Noord en de Rijksuniversiteit Groningen is de intentieverklaring 'Kansen voor Kennis' in juli 2005 getekend. De kennisinstellingen willen een actieve partner voor het Noordelijk bedrijfsleven zijn. Onder andere door studenten meer kennis te laten maken met ondernemerschap, te stimuleren tot een ondernemende houding en te faciliteren bij het opzetten en uitbouwen van een eigen bedrijf. VNO NCW Noord zal fungeren als liaison voor het Noordelijk bedrijfsleven en het universitair en hoger beroepsonderwijs. Het doel van 'Kansen voor Kennis' is ook ondernemers te stimuleren meer gebruik te maken van de kennis en talenten die het hoger onderwijs te bieden heeft.

In het kader van het Akkoord van Groningen hebben hogeschool, gemeente en universiteit in oktober 2005 ook een convenant getekend voor de herinrichting van het Zernikecomplex. In de komende tien jaar wordt dit gebied ingericht als een onderwijs- en wetenschapscampus.

Universiteit en Hogeschool Groningen (UHG)

De samenwerking tussen de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen krijgt sinds 1998 gestalte in de Universiteit en Hogeschool Groningen (UHG). De UHG richt zich op onderwijsontwikkeling, studentenvoorzieningen en infrastructurele voorzieningen.

In 2005 zijn samenwerkingsovereenkomsten tussen universiteit en hogeschool geactualiseerd, verlengd en afgesloten. Dit betreft het Akkoord van Groningen, het convenant Inrichting Zernikecomplex en het samenwerkingsconvenant voor het beeldend kunstonderwijs, een vernieuwing van een in 1996 getekend samenwerkingsverband. De campagne 'Er gaat niets boven Groningen' om Groningen als studiestad te promoten, is voortgezet. De campagne wordt gefinancierd door hogeschool, universiteit, gemeente en provincie Groningen. In het verslagjaar is een begin gemaakt met het vastleggen van afspraken tussen hogeschool en universiteit over onder meer de start van het studiejaar, de totale introductietijd en de volgorde en onderverdeling van introductieactiviteiten om overlap te voorkomen.

Doorstroomprogramma Groninger Schakelgarantie

In 2005 is blijvend aandacht besteed aan de uitvoering van de in mei 2003 afgesloten Groninger Schakelgarantie, waarin studenten van hogeschool met een minimum aan tijdsverlies kunnen overstappen naar een verwante opleiding bij de universiteit en vice versa. Deze schakelgarantie vereist een nauwe samenwerking tussen beide instellingen, onder meer op het terrein van voorlichting. In 2005 zijn 199 studenten van de universiteit overgestapt naar de hogeschool en

473 studenten van hogeschool stapten over naar de universiteit. Er was extra aandacht voor de implementatie van verkorte doorstroomroutes hbo-wo. De organisatie van doorstroomroutes, het gehanteerde toelatingsregime en de voorlichting over de doorstroommogelijkheden zijn geëvalueerd.

3. STUDENTEN

Studenten staan natuurlijk centraal binnen de Hanzehogeschool Groningen. De informatievoorziening bij de werving wordt al zoveel mogelijk afgestemd op de achtergrond van de student, er is aandacht voor een soepele aansluiting van de vooropleiding op het hbo en de ontwikkeling van talent wordt gestimuleerd. Ook hecht de Hanzehogeschool Groningen veel waarde aan goede voorzieningen voor sport en cultuur voor studenten. De Hanzehogeschool Groningen en de RUG hebben samen een Sportcentrum. Deze sportvoorzieningen worden hoog gewaardeerd door studenten.

WERVING

Voor de werving van studenten wordt een integraal communicatiebeleid uitgevoerd waarbij samenhang een belangrijk aspect is. Er is een mix van digitale (website), mondelinge (open dagen, voorlichting op scholen, informatiecentrum) en gedrukte communicatiemiddelen (opleidingsbrochures, nieuwsbrieven). De website www.hanze.nl is de volwaardige, volledige en meest uitgebreide informatiebron voor alle doelgroepen van de hogeschool. Het Hanze Informatie Centrum geeft voorlichting over studeren aan toekomstige studenten, ouders en intermediairs.

Doelgroepenbeleid

Het onderwijsaanbod, de communicatie en de faciliteiten worden op basis van doelgroepenanalyse afgestemd op de verschillende doelgroepen.

Buitenlandse studenten

De Hanzehogeschool Groningen profileert zich voor buitenlandse studenten onder de naam Hanze University Groningen, University of Applied Sciences. Er zijn speciale Engelstalige en Duitstalige brochures voor de doelgroep en op de website is relevante informatie in het Engels beschikbaar. De hogeschool presenteert zich op diverse internationale onderwijsbeurzen. Het International Student Office fungeert als *front office* voor buitenlandse studenten en hogeschoolstudenten die in het buitenland willen studeren.

Mbo-studenten

Er zijn speciale doorstroomprogramma's voor mbo'ers en diverse initiatieven om de aansluiting naar het hbo te bevorderen. Voor mbo-studenten worden grotendeels dezelfde middelen ingezet als voor scholieren uit het voortgezet onderwijs. In 2005 is voor het eerst een speciale Mbo-manifestatie gehouden om mbo'ers kennis te laten maken met het hoger beroepsonderwijs. Voor dit evenement is geld aangewend uit beroepskolomgelden.

Vwo-scholieren

Er zijn versnellingsprogramma's voor vwo-scholieren. Zij kunnen bij een aantal opleidingen het bachelortraject in drie jaar afronden. Daarna is het mogelijk om via de Groninger Schakelgarantie door te stromen naar een masteropleiding aan de RUG.

Werkenden

De Hanzehogeschool Groningen streeft in het kader van een leven lang leren naar een grotere instroom bij de deeltijdopleidingen. Er is een plan gemaakt voor een nieuw productconcept, een flexibeler aanbod en een betere marktbenadering. In 2005 is hiervoor een pilot gehouden binnen het kennisdomein Commerciële Economie. Deze heeft geleid tot een significant hogere instroom. Vooral de ervaring met de verbeterde marktbenadering heeft geleid tot een hogeschoolbrede aanpak van de marketing voor deeltijdopleidingen. Het aanbod en productconcept worden verder uitgewerkt voor verschillende domeinen. Er wordt nauw samengewerkt tussen *schools* en HanzeConnect. Verder wordt deze doelgroep benaderd via HanzeConnect, speciale deeltijdbrochures en open dagen voor deeltijdopleidingen.

Mannen/vrouwen

De verhouding mannelijke en vrouwelijke studenten is voor de hele hogeschool 48% vrouwen en 52% mannen. Er is in het verslagjaar geen specifiek beleid gevoerd op het verhogen van het percentage vrouwelijke studenten in de opleidingen waar een ondervertegenwoordiging is.

Allochtonen

De Hanzehogeschool Groningen biedt extra faciliteiten voor allochtonen. Zo is er samen met de RUG en het Noorderpoortcollege een Vorbereidend Jaar voor hoger opgeleide anderstalige studenten. Het betreft vluchtelingen, asielzoekers, gezinsherenigers en gezinsvormers. In 2005 volgden 19 studenten het Vorbereidend Jaar en daarvan zijn in september 2005 10 studenten doorgestroomd naar de hogeschool. Ook biedt de hogeschool taalondersteuning voor anderstalige studenten en een mentoraatsysteem voor allochtone studenten.

Studenten met een functiebeperking

De Hanzehogeschool Groningen wil de toegankelijkheid van het onderwijs zo structureren dat studenten met een functiebeperking zo goed mogelijk aan de hogeschool kunnen studeren. Deze studenten kunnen terecht bij het decanaat voor persoonlijke begeleiding bij het aanpassen van de studieplanning, bij studievertraging en bij het oplossen van knelpunten bij het studeren. Mede naar aanleiding van de resultaten uit het Choice-onderzoek wordt sterker beleid ontwikkeld op het gebied van voorlichting, voorzieningen, procedures en processen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden, evaluatie en uitvoering.

Alumni

Met het oog op bij- en nascholing en kenniscirculatie is het ontwikkelen en onderhouden van een band met oud-studenten belangrijk voor de Hanzehogeschool Groningen. Er is hiervoor een speciaal alumnibureau. In 2005 bevatte de alumnidatabase 42.000 oud-studenten, waarvan een deel actief wil bijdragen. Zij geven bijvoorbeeld gastcolleges, stagebegeleiding of nemen deel in adviesraden. Binnen de *schools* zijn alumni-intermediairs benoemd die het alumnibeleid binnen hun *school* vormgeven en diverse activiteiten organiseren.

AANSLUITING

Binnen de Hanzehogeschool Groningen is veel aandacht voor de aansluiting van vooropleidingen op het hoger beroepsonderwijs. Een speciaal centrum voor aansluiting werkt samen met 21 scholen in het voortgezet onderwijs, 2 grote ROC's en de gemeente Groningen aan het verbeteren van de aansluiting. Aansluiting van hbo naar wo krijgt vorm in de Groninger Schakel Garantie.

Aansluiting vo-hbo

Voor het verbeteren van de aansluiting van het voortgezet onderwijs (vo) naar hbo worden projectgelden benut, stelt de hogeschool jaarlijks een budget beschikbaar en betalen de deelnemende vo-scholen een bijdrage. In 2005 is onder meer het volgende gedaan:

- De Aansluitingsmonitor Noordoost-Nederland werd afgenomen onder eerstejaarsstudenten van acht hogescholen uit de provincies Drenthe, Friesland, Groningen en Overijssel. Eerstejaars van de Hanzehogeschool Groningen gaven in de laatste rapportage met een 5,8 aan minder tevreden zijn over de aansluiting dan het jaar ervoor (6,1). Om verder inzicht te krijgen in de oorzaken zijn in 2005 ook opleidingsspecifieke rapportages gemaakt.
- In het Reitdiepproject kwamen leerlingen van havo-3 kennismaken met de Hanzehogeschool Groningen. Ze volgden onder meer practica en workshops in alle sectoren. Uit evaluatie blijkt dat het project een positieve invloed heeft op de kijk van leerlingen op hbo-werkvelden en het profielwisselingen voorkomt.
- Via het Apollo-project is bij de technische opleidingen aandacht besteed aan voorlichting en studie tryouts. Vier scholen hebben gebruikgemaakt van de studiepilot Asperine van het Instituut voor Life Science & Technology. In 'Betere overgangen in het onderwijs', een rapport van de Onderwijsraad aan de Minister van Onderwijs, wordt dit Asperineproject van de Hanzehogeschool Groningen genoemd als goed praktijkvoorbeeld.
- Er zijn docentenuitwisselingen geweest tussen vo- en hbo-docenten.
- De wensen voor de toelatingsvoorwaarden van havisten en vwo'ers met nieuwe profielen zijn gepeld binnen de hogeschool en gecommuniceerd met het LICA en de HBO-Raad.
- In januari 2005 is de Scholierenmanifestatie gehouden voor 1.160 leerlingen van havo-4 van 14 scholen. De scholieren volgden workshops om inzicht te krijgen in werkvormen en de verschillende beroepsdomeinen op het hbo. De evaluatie wees uit dat de deelnemers positief zijn over de manifestatie.
- De uitvalcijfers van havisten van de afgelopen zes cohorten zijn onderzocht. *Schools* krijgen daarbij adviezen om de oorzaken van uitval in de eigen opleidingen op te sporen en aan te pakken.

Aansluiting mbo-hbo

Voor het verbeteren van de aansluiting van mbo naar hbo stelt de hogeschool een deel van de beroepskolomgelden beschikbaar en betalen de deelnemende ROC's een bijdrage. In 2005 is onder meer het volgende gedaan:

- De Aansluitingsmonitor Noordoost-Nederland werd afgenomen onder eerstejaars met een mbo-vooropleiding. Het cijfer voor algemene tevredenheid over aansluiting was een 5,9; het gemiddelde van alle hogescholen was een 6,0. De resultaten kwamen verder overeen met die van het jaar ervoor. De tevredenheid over de voorlichting binnen het mbo was voor alle hogescholen nog steeds niet voldoende. Om dit te verbeteren is hier voor het eerst vervolgonderzoek naar gedaan.
- Er werd een Mbo-manifestatie georganiseerd, in nauw overleg met het Alfa-college en het Noorderpoortcollege. Dit is een belangrijk evenement in het kader van het verbeteren van voorlichting voor mbo-studenten. Er deden 175 studenten mee, ze waren erg positief over dit initiatief. De Mbo-manifestatie werd in 2005 voor de eerste keer gehouden en besloten is om dit evenement voortaan jaarlijks te houden.
- Er is een studiemiddag georganiseerd over de aansluiting van exacte vakken voor docenten van het Instituut voor Engineering en de Academie voor Architectuur, Bouwkunde en

Civiele Techniek met medewerking van docenten van het mbo.

- De uitvalcijfers van mbo'ers van de afgelopen zes cohorten zijn onderzocht. *Schools* krijgen daarbij adviezen om de oorzaken van uitval in de eigen opleidingen op te sporen en aan te pakken.

Beroepskolomprojecten

In 2004 is een samenwerkingsconvenant gesloten tussen de Hanzehogeschool Groningen, het Alfa-college en het Noorderpoortcollege. In 2005 zijn in dit kader vijftien beroepskolomprojecten van start gegaan. In deze projecten participeren ROC's uit Friesland, Groningen, Drenthe en Overijssel. Een aantal voorbeelden:

- Er zijn nieuwe zwaluwstaarttrajecten ontwikkeld: trajecten waarbij mbo'ers tijdens hun laatste studiejaar onderdelen volgen aan de hogeschool. Bij de techniekopleidingen wordt in dit traject ook studieloopbaanbegeleiding en het toetsen van competenties meegenomen.
- In diverse projecten is er afstemming met het mbo over portfolio gebruik, assessments en studieloopbaanbegeleiding.
- Er is samen met het mbo een verkorte, duale leerroute Financial Services Management ontwikkeld. De mbo-cursisten van de deelnemende ROC's kunnen aan het eind van het derde jaar van hun vierjarige opleiding kiezen voor het vervolg aan de hogeschool.
- In het kader van het Groninger Sportmodel loopt een gezamenlijk opleidingstraject voor mbo'ers (Alfa-college) en hbo'ers. In dit kader vindt ook structurele docentenuitwisseling plaats.

BEGELEIDING

Studieloopbaanbegeleiding

Iedere student van de Hanzehogeschool Groningen heeft per september 2005 een persoonlijke studieloopbaanbegeleider. In hun eerste studiejaar besteden studenten vier credits aan studieloopbaanbegeleiding en in de volgende jaren twee credits. Op basis van een persoonlijk ontwikkelingsplan maakt de student jaarlijks samen met de studieloopbaanbegeleider een individueel studieplan dat wordt vastgelegd in een studieovereenkomst. De student houdt een portfolio bij om te reflecteren op zijn competenties. De studieloopbaanbegeleider is een belangrijke contactpersoon voor de student en fungeert ook als coach, consultant en contractpartner.

Studentendecanen

Studentendecanen hebben een onafhankelijke positie ten opzichte van *schools* en opleidingen. Studentendecanen begeleiden studenten onder meer in geval van studievertraging en persoonlijke omstandigheden, zoals het studeren met een functiebeperking, beroepszaken en bij financiële problemen. Vanaf maart 2005 zijn de decanen centraal gehuisvest op het Zernikecomplex. Door de centralisatie is de bereikbaarheid verbeterd en de expertise vergroot. In 2005 zijn er ongeveer 5.000 contacten geweest, grotendeels in persoonlijke gesprekken, maar ook via e-mail. Voor studenten die twijfelen aan hun studiekeuze is er een speciale cursus Studiekeuze van vier dagdelen. Deze cursus is in 2005 dertien keer gestart met 200 deelnemers. De tevredenheid over de cursus bedroeg 85%.

In 2005 is gestart met een pilotproject voor studenten met psychosociale problematiek. Het doel van het project is een snelle en laagdrempelige doorverwijzing naar studentgerichte hulpverlening van de GGZ, waardoor studievertraging of -uitval mogelijk verminderd kan worden. In 2006 wordt bekeken of de samenwerking een structurele basis kan krijgen.

Bindend studieadvies

Het bindend studieadvies is een belangrijk instrument in de studievoortgang. Een bindend studieadvies wordt gegeven aan studenten die in een bepaald tijdsbestek een bepaalde studieprestatie niet gerealiseerd hebben: de student moet in het eerste studiejaar tweederde van de studiepunten behalen en de propedeuse binnen twee studiejaar. Opleidingen hebben de mogelijkheid onderwijseenheden aan te wijzen die in het eerste jaar van inschrijving behaald moeten zijn. Studenten hebben via een signaleringssysteem altijd inzage in hun studievoortgang. De gemiddelde verblijfsduur van studenten met tegenvallende studieresultaten is gedaald. Dit is zichtbaar in de studieduur van de uitvallers in de propedeuse, deze neemt af. In het studiejaar 2004-2005 zijn in totaal 925 bindend studieadviezen gegeven. Hiervan werden er 644 gegeven aan eerstejaarsstudenten die startten in september 2004, dit betreft ongeveer 11% van het totale aantal eerstejaarsstudenten.

College van Beroep voor Studenten

Het College van Beroep voor Studenten van de Hanzehogeschool Groningen is bevoegd kennis te nemen van geschillen die op grond van de Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek (WHW) ter beslissing zijn opgedragen. In 2005 heeft het College van Beroep 152 beroepszaken afgehandeld, waarvan een aantal niet ontvankelijk is verklaard. Er waren 20 openbare hoorzittingen en het College van Beroep heeft 61 uitspraken gedaan. In vergelijking met het voorgaande jaar neemt het aantal ingekomen beroepen, zittingen en uitspraken sterk toe. Het College van Beroep heeft een eigen jaarverslag waarin nader op de gegevens wordt ingegaan.

TALENTVOLLE STUDENTEN

De Hanzehogeschool Groningen besteedt structureel aandacht aan getalenteerde studenten. Op meerdere manieren wordt talent gestimuleerd en beloond, zowel hogeschoolbreed als binnen *schools* en opleidingen. Ook biedt de hogeschool speciale trajecten voor wo-scholieren.

Hanze Innovatieprijs

De Hanzehogeschool Groningen reikt jaarlijks bij de opening van het hogeschooljaar een prijs uit aan de student met de beste scriptie. Het ene jaar wordt de Hannie Schaftprijs uitgereikt (maatschappelijk engagement) en het andere jaar de Hanze Innovatieprijs (grensverleggend praktijkgericht onderzoek). De winnaar ontvangt € 3.000. In 2005 is de Hanze Innovatieprijs gewonnen door een studente van de opleiding International Business and Languages van het Instituut voor Marketing & Management. Zij ontwikkelde een innovatief en praktisch stappenplan aan de hand waarvan partners in nieuwe exportmarkten geselecteerd kunnen worden.

Talentproject: meester-gezel

Het Talentproject is gestart vanuit de Rijksuniversiteit Groningen om kennisuitwisseling tot stand te brengen tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven in Noord-Nederland. Het project koppelt excellente studenten en experts uit het bedrijfsleven aan elkaar in de vorm van meester-gezelparen en onderzoekt of dit een effectieve methode is voor kennisuitwisseling. In 2005 is de eerste hbo-pilot van het Talentproject succesvol afgerond en startten de eerste reguliere meester-gezelparen van de hogeschool. Een student Bedrijfskundige Informatica werd gekoppeld aan de directeur van de Groningen Internet Exchange en een studente Facility Management werkte samen met de adjunct-directeur van het Facilitair Bedrijf van de RUG.

Beurzen en prijzen

Naast prijzen en activiteiten op hogeschoolniveau zijn er binnen *schools* en opleidingen ook diverse initiatieven om talentvolle en succesvolle studenten te belonen en te stimuleren. Er zijn diverse voorbeelden, zoals:

- De Menzis Transparante Zorgprijs is er voor het beste afstudeerproject van een student van de Academies voor Gezondheidsstudies en Verpleegkunde.
- De CU Award wordt door het Instituut voor ICT en automatiseerder Vertis uitgereikt aan de beste afstudeerders van het instituut.
- De Stichting Klaas Dijkstra Fonds en Academie Minerva hebben drie prijzen ingesteld die jaarlijks worden uitgereikt aan Minervastudenten met de beste afstudeerprojecten.
- De ir. Hip de Vriesprijs wordt uitgereikt als een student Technische Bedrijfskunde zich buitengewoon bekwaam heeft getoond in de uitvoering van de afstudeeropdracht.

Honours programme Vastgoed & Makelaardij

De opleiding Vastgoed & Makelaardij heeft in december 2005 toestemming gekregen van het Ministerie van OCW om per september 2006 te starten met een honours programme, in het kader van de regeling Ruim baan voor Talent. In totaal zijn er 55 aanvragen ingediend door universiteiten en hogescholen, waarvan er 14 (7 universiteiten en 7 hogescholen) mogen starten met een honours programme. Het honours programme is een variant van de opleiding Vastgoed & Makelaardij waarin talentvolle studenten een programma volgen met evidente meerwaarde; een sterke nadruk op concreet toegepast onderzoek, intensief contact met het lectoraat Vastgoed en veel inbreng van experts uit het werkveld.

Jonge ondernemers

Het lectoraat Strategisch Ondernemen stimuleert en faciliteert ondernemerschap, ook door studenten. Studentondernemers die al tijdens hun opleiding starten, kunnen hun bedrijf verder ontwikkelen in het voormalige Martinihotel in Groningen; een Noordelijke kraamkamer voor nieuwe initiatieven en jonge bedrijven. In 2005 waren circa zeventig studenten van de hogeschool actief met een eigen bedrijf.

4. KENNISINSTELLING

De Hanzehogeschool Groningen wil zich de komende jaren binnen de noordelijke regio doorontwikkelen van onderwijsinstelling naar kennisinstelling. Belangrijke dragers hiervan zijn lectoraten, toegepast onderzoek, postinitieel onderwijs en partnerschap in kennistoepassing en innovatie.

TOEGEPAST ONDERZOEK

In 2005 vond op nationaal niveau een discussie plaats over de onderzoeksfunctie van hogescholen. Deze discussie liep parallel met het voorbereidingsproces van een nieuwe Wet op het Hoger Onderwijs en Onderzoek (WHOO). De onderzoeksfunctie kent veel facetten en raakpunten met andere onderwerpen: het verschil tussen toegepast en fundamenteel onderzoek, het binaire stelsel in Nederland met het strikte onderscheid in universiteiten en hogescholen, het verschil in bekostiging tussen universitaire masters (wel) en masters in het hbo (doorgaans niet), de feitelijke onbereikbaarheid van het onderzoeksbudget voor hogescholen, verschillen tussen het traditionele doctoraat en het *professional doctorate* en het beperkte aantal gepromoveerde medewerkers aan hogescholen. De Hanzehogeschool Groningen heeft, via de HBO-Raad en andere wegen, haar bijdrage aan de discussie geleverd. In 2005 werd duidelijk dat de overheidsmiddelen voor lectoraten gecontinueerd en de komende jaren uitgebreid zullen worden.

Samenhangend onderzoeksbeleid

De hogeschool is, als uitvloeisel van het beleidsplan Focus 2010, in 2005 begonnen met het uitwerken van een samenhangend onderzoeksbeleid. Uitgangspunten daarbij zijn onder meer de concentratie op daadwerkelijk toegepast onderzoek en de intense verwevenheid van onderwijs, onderzoek en de markt (bedrijven en instellingen). De hogeschool gaat het toegepast onderzoek concentreren op een aantal brede, herkenbare, regionaal geïnspireerde thema's. Binnen die thema's worden de onderzoeksactiviteiten van de hogeschool, van lectoren en kenniskringleden, bachelor- en masterstudenten, promovierende medewerkers en contractonderzoekers zoveel mogelijk samengebracht. De thema's vormen geen aparte organisatieonderdelen maar worden geïntegreerd in de bestaande organisatie om de samenhang van onderwijs en onderzoek vanaf het begin te bevorderen. De notitie Onderzoeksbeleid wordt in 2006 vastgesteld en dan krijgen ook de onderzoeksthema's vorm.

Kenniscentra

In een kenniscentrum werken docenten en studenten samen met het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten aan de ontwikkeling en integratie van kennis op een bepaald vakgebied. In 2005 zijn er een aantal nieuwe kenniscentra gestart.

Energie Kenniscentrum

Het Energie Kenniscentrum werd in september 2005 formeel gestart door Wouter Bos, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie van de PvdA. Het Energie Kenniscentrum is een samenwerkingsverband van de Hanzehogeschool Groningen met de Gasunie om de kennisinfrastructuur op energiegebied en de positionering van het noorden als *Energy Valley* te versterken.

Onder de vlag van het kenniscentrum draait het MKB Innovatieprogramma Energie, een RAAK-project. Dit is een gemeenschappelijk programma van de hogeschool en Syntens. Het accent ligt op het ondersteunen van het midden- en kleinbedrijf bij vernieuwingen in energiegebruik en -verbruik. Het Energie Kenniscentrum biedt via HanzeConnect de posthbo-opleiding Energy Management aan en organiseert seminars.

Aan het Instituut voor Engineering en HanzeConnect zijn nu in totaal drie kenniscentra verbonden: het Human Technology Center, het Kenniscentrum voor Aandrijftechniek en het nieuwe Energie Kenniscentrum.

Expertisecentrum Ondernemerschap & Markt

Het in 2005 ontwikkelde Expertisecentrum Ondernemerschap & Markt van het Instituut voor Marketing & Management werd in januari 2006 officieel geopend door minister Zalm van Financiën. Dit kenniscentrum richt zich op de ontwikkeling en versterking van ondernemerschap bij studenten en docenten van de Hanzehogeschool Groningen en op ondersteuning van ondernemers in het MKB in Noord-Nederland. Er zijn faciliteiten ontwikkeld voor startende studentbedrijven, de minor Ondernemerschap is neergezet evenals speciale modules voor studenten die willen gaan ondernemen in de zorg. Binnen het kenniscentrum organiseren studenten de jaarlijkse competitie voor miniondernemingen binnen hbo en mbo in Noord-Nederland: Business Match Groningen.

Kenniscentrum Sensortechnologie

In 2005 heeft de Hanzehogeschool Groningen samen met de Gemeente Assen, Astron-Lofar en de NAM het Kenniscentrum Sensortechnologie voorbereid. Ook is gewerkt aan het opzetten van een posthbo-opleiding op het gebied van sensortechnologie en meet- en regeltechniek. De vier partijen willen hiermee gezamenlijk een impuls geven aan het versterken van de noordelijke kennisinfrastructuur.

LECTORATEN

Lectoraten staan centraal in het onderzoeksbeleid van de Hanzehogeschool Groningen. De lectoren en kenniskringen van de Hanzehogeschool Groningen leveren een bijdrage aan de versterking van de hogeschool als kennisinstelling. Ze geven een impuls aan kenniscirculatie door vanuit de hogeschool verbanden aan te gaan met (regionale) bedrijven en instellingen met als doel het ontwerp en de ontwikkeling van nieuwe kennisproducten voor die bedrijven en instellingen. Het midden- en kleinbedrijf is hierbij een speerpunt. Binnen de hogeschool worden medewerkers en waar mogelijk studenten betrokken bij het doen van onderzoek en de ontwikkeling van kennisproducten. Samen met deans van de *schools* en HanzeConnect dragen lectoren er zorg voor dat de contacten met bedrijven en instellingen leiden tot een voortdurende actualisering van het opleidingsaanbod van de Hanzehogeschool Groningen. Een lectoraat brengt het betreffende kennisdomein verder tot ontwikkeling, genereert kennis en laat deze kennis weer terugvloeien naar het werkveld, past de kennis toe in de curricula van initiële opleidingen en in na- en bijscholingsprogramma's voor het werkveld.

Ontwikkeling lectoraten in 2005

Aan het eind van 2005 beschikte de hogeschool over vijftien lectoraten, het merendeel gefinancierd vanuit de Stichting Kennisontwikkeling HBO (SKO). Nieuwe lectoraten in 2005 waren Methodiek Toegepast Onderzoek (dhr. dr. Cees Tempelman, HanzeConnect; een door de hogeschool gefinancierd lectoraat) en Multidisciplinaire Informatica (dhr. Hans Appel, Instituut voor ICT; een door SUN Microsystems gefinancierd lectoraat). In 2005 werden twee aanvragen bij SKO voor nieuwe lectoraten voorbereid. Verder werden besprekingen gevoerd over een aantal extern gefinancierde lectoraten, onder andere met de Gasunie. De lectoren zullen in 2006 worden aangesteld.

De lector Business Intelligence, dr. Bert de Brock, werd benoemd tot hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen en opgevolgd door drs. Andries Bottema. De lector Rehabilitatie, dr. Lies Korevaar, promoveerde op 8 december 2005 aan de Rijksuniversiteit Groningen op het proefschrift 'Rehabilitatie door educatie: onderzoek naar een begeleid leren-programma voor mensen met psychiatrische problematiek'.

Twee RAAK-subsidies van de Stichting Innovatie Alliantie werden verworven: een voor het MKB Innovatieprogramma Energie (Energie Kenniscentrum) en een voor het Innovatieprogramma MKB Gezondheidszorg (lectoraat Transparante Zorgverlening). Ook werd een SNN-subsidie voor de verbetering van toegepaste bio-informatica methoden verworven (lectoraat Bio-informatica). De SKO-lectoraten waren onderwerp van een door SKO uitgevoerde nulmeting.

Overzicht lectoraten en highlights

Hieronder volgt een overzicht van de lectoraten van de Hanzehogeschool Groningen met de naam van de verbonden lector, de *school*, een omschrijving van het lectoraat en een highlight over 2005.

Lectoraat Arbeidsverhoudingen

Lector: dhr. drs. H.A.M. van Lieshout

Verbonden aan het Instituut voor Rechtenstudies

Het lectoraat richt zich op de wisselwerking tussen instituties (regelgeving en de implementatie daarvan) en marktwerking rondom arbeid. En daarmee op de beroepen en functies die op en rond die arbeidsmarkt een rol spelen. Specifieke thema's zijn slimmer werken, reïntegratie, onderwijs en arbeidsmarkt en flexicurity.

Highlight 2005: In opdracht van de Organisatie voor Strategisch Arbeidsmarktonderzoek (OSA) heeft het lectoraat beleidsgericht onderzoek gedaan naar dilemma's, kansen en beperkingen bij het bevorderen van postinitiële scholing in Nederland. Het resultaat is het boek 'Postinitiële

scholing: van patstelling naar pact'. Het constateert dat de inspanningen van de overheid en de sociale partners bij het bevorderen van postinitiële scholing nog beter op elkaar moeten worden afgestemd. Individuele bedrijven moeten een centrale rol krijgen in het stimuleren van postinitiële scholing en de combinatie werken en leren moet nog veel vanzelfsprekender worden. Voor werkzoekenden geldt dat scholing geen *cure-all* oplossing is, omdat het probleem soms simpelweg ligt in gebrek aan werk of werkervaringskansen.

Lectoraat Bio-informatica

Lector: dhr. dr. ir. J.P.H. Nap

Verbonden aan het Instituut voor Life Science & Technology

Het lectoraat richt zich op de verwerking en analyse van grote 'omics' datastromen uit (inter)nationale laboratoria. Lectoraat en kenniskring ontwerpen en monitoren de opleiding Bio-informatica binnen Life Science & Technology. Parallel creëren zij kennis, infrastructuur en kunde voor het doen van toegepast bio-informatica onderzoek en voor het aanbieden van faciliteiten voor dergelijk onderzoek.

Highlight 2005: Het lectoraat heeft het volledig nieuwe studieprogramma van 240 ECTS voor Bio-informatica gerealiseerd. Het is daarmee het eerste lectoraat in Nederland dat een volledig curriculum heeft neergezet. In het Bioinformatica Expertise Center werd onder meer onderzoek gedaan naar het voorspellen van microRNAs bij de muis en bij pathogene schimmels. Samen met een Duits onderzoeksinstituut kijkt het naar genexpressie in druiven. Het expertisecentrum heeft nauwe banden met het UMCG en het Groningen Bioinformatica Centrum (GBiC) van de RUG en is partner in het Carbohydrate Competence Center (CCC). Met Wageningen Universiteit gaat het expertisecentrum toegepast onderzoek doen naar de verbetering van de beschrijving van het genetische materiaal van de aardappel, gesubsidieerd door SNN.

Lectoraat Business Intelligence

Lector: dhr. dr. E.O. de Brock/dhr. drs. A. Bottema

Verbonden aan het Instituut voor Communicatie & Media

Het lectoraat legt het zwaartepunt bij het meten van prestaties in organisaties op basis van aanwezige (veelal kwantitatieve) gegevens en rapportage daarvan naar relevante doelgroepen binnen en buiten die organisatie. Daarnaast richt het lectoraat zich op geavanceerde, intelligente toepassingen van ICT, met name als het gaat om kennismanagement op basis van veel beschikbare (al dan niet gestructureerde) gegevens en vermoedelijk interessante, nieuwe verbanden en/of patronen.

Highlight 2005: Het lectoraat verkreeg een subsidie van het Mobiliteitsfonds voor een promotietraject van een van de leden van de kenniskring. In 2005 werd aansluiting gezocht bij een aantal business intelligence aanbieders in de regio, om zo voor docenten en studenten een grotere betrokkenheid te creëren en competenties te vergroten. Dit leidt in 2006 tot een seminar voor het MKB in de regio. Daarnaast is eind 2005 gestart met de ontwikkeling van een reeks masterclasses in samenwerking met HanzeConnect en drie business intelligence aanbieders om kennis en competenties te verspreiden.

Lectoraat Computervisualisatie

Lector: dhr. dr. R. de Bruin

Verbonden aan de Academie voor Beeldende Kunst en Vormgeving

Het kennisdomein van het lectoraat is visualisatie, zowel van data als van betekenis. Door concentratie op de eigen aard en betekenis van het beeld, vanuit het eigen artistieke domein van de verbeelding, draagt het lectoraat bij aan verdieping en concentratie van de visuele communicatie in kunst, wetenschap en samenleving.

Highlight 2005: Het lectoraat verzorgde diverse collegereeksen voor de bacheloropleiding, onder meer op het gebied van Time Based Media en Topics in Visualisation. Samen met de RUG zijn succesvolle collegereeksen gegeven op het gebied van Kunsten en Media, zoals Re-imaging Art & Media. In de collegeserie Art & Brains werd - in samenwerking met de RUG en het Frank Mohr Instituut - het menselijk visuele systeem (neurologie, psychologie, kunsttheorie, informatica, kunsten, etc) op verschillende wijzen belicht. Deze reeks komt in boekvorm uit. Het lectoraat ondersteunde vier kandidaten in hun promotieonderzoek en is betrokken bij artistic research in Noorwegen en België en bij visualisatieonderzoek in Canada, Duitsland en Engeland.

Lectoraat Human Technology

Lector: mw. dr. ir. A.C. Valkenburg

Verbonden aan het Instituut voor Engineering

Het lectoraat ontwikkelt het kennisdomein Human Technology door toegepast onderzoek en onderwijsontwikkeling in wisselwerking en samenwerking met het werkveld. Het ontwikkelen van een visie op de interactie tussen mens en techniek ondersteunt bedrijven en ontwerpers bij het ontwerpen van gebruiksvriendelijke en aantrekkelijke producten, leefomgevingen en informatiesystemen.

Highlight 2005: Human Technology is een relatief jong kennisveld. In de kenniskring is gewerkt aan de invulling en afbakening van het kennisveld. Dit heeft geleid tot een specifiek model voor Human Technology Interaction. Dit model is getoetst met experts van andere kennisinstellingen en ervaringsdeskundigen uit het werkveld. Het model geeft nu een helder beeld van het kennisveld, staat centraal in de curriculumherziening van de opleiding, is leidraad bij de projecten in het kenniscentrum en wordt geadopteerd door de andere Human Technology-opleidingen in Nederland. Daarmee is het niet alleen inhoudelijk een belangrijke stap voor het kennisveld, het geeft Human Technology aan de Hanzehogeschool Groningen een duidelijk gezicht.

Lectoraat International Business & Communication

Lector: dhr. prof. dr. J.H. Olila (de heer Olila is onverwacht overleden in februari 2006)

Verbonden aan de International Business School

Het lectoraat onderzoekt succes- en faalfactoren voor export of import op het terrein van interculturele aspecten van management, marketing en communicatie voor het midden- en kleinbedrijf en vertaalt de resultaten van het onderzoek naar de hogeschool.

Highlight 2005: In juni 2005 werd prof. dr. Jim Olila geïnstalleerd als lector International Business and Communication. Professor Olila was verbonden aan universiteiten en bedrijven. Voor de Hanzehogeschool Groningen richtte hij als lector een kenniskring op met veel deskundigheid op het terrein van onderwijs en handel. De leden van de kenniskring komen uit Finland, Estland, Nederland, China en Duitsland, en spreken zo'n vijftien verschillende talen. Deze "mix" heeft geleid tot diverse ideeën voor internationale projecten. Een daarvan is een in-house MBA samen met Deloitte, HanzeConnect en de Audentes Universiteit in Tallinn. Deze opleiding draait momenteel al. Een tweede project, PROVITE, heeft betrekking op virtuele werkplekken en het management en beheer daarvan. Het project kent zowel een pedagogische als een commerciële benadering. De reactie van de Europese Unie op het project is positief en veelbelovend. Beide projecten worden voortgezet.

Lectoraat Internationalisering en Internationale Beroepspraktijk

Lector: dhr. drs. M.J.M. Regouin

Hogeschoolbreed

Doel van het lectoraat is bij te dragen aan de realisering van de hoge internationaliseringsambitie van Hanzehogeschool Groningen door onderzoek, onderwijs en Europese en mondiale

netwerken.

Highlight 2005: Het lectoraat heeft drie onderzoeken gestart. Ten eerste een intern onderzoek naar internationalisering van docenten, in nauwe samenwerking met HanzeConnect. Ten tweede een onderzoek naar de internationale beroepspraktijk van paramedici met de Academie voor Gezondheidstudies en het Lectoraat Transparante Zorgverlening. En ten derde een onderzoek naar de meerwaarde van verblijf in het buitenland voor studenten, in samenwerking met HanzeConnect en NUFFIC.

Lectoraat Lifelong Learning voor Musici

Lector: mw. drs. C.A. Smilde

Verbonden aan de School of Performing Arts en de Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans/Koninklijk Conservatorium (Den Haag)

Het lectoraat onderzoekt het concept en de consequenties van life long learning voor musici voor de leeromgeving van het muziekvakonderwijs. Het is een gemeenschappelijk lectoraat met de Hogeschool van Beeldende Kunsten, Muziek en Dans in Den Haag.

Highlight 2005: Het lectoraat heeft onder meer onderzoek gedaan naar mentorschap van conservatoriumstudenten. Vanwege de diverse beroepspraktijken, bevinden mentoren zich op diverse plaatsen: in orkesten, op scholen, op muziekscholen etc. Er is in een internationale context naar mentorschap gekeken. In een pilotproject zijn nieuwe studieloopbaanbegeleiders (mentoren) gecoacht in het begeleiden van studenten. Lifelong learning, zoals persoonlijke ontwikkeling gekoppeld aan professionele ontwikkeling, reflectie en zelf-assessment stond hierin centraal. Deze coaching liep parallel aan een oriëntatieproject voor de eerstejaars studenten, waarbij studenten en studieloopbaanbegeleiders samen een muzikaal project tot stand brachten in twee uiteenlopende maatschappelijke contexten.

Lectoraat Methodiek Toegepast Onderzoek

Lector: dhr. dr. C.J.J. Tempelman

Verbonden aan HanzeConnect

Het lectoraat heeft als doel bij te dragen aan de versterking van de methodologie van het toegepaste onderzoek aan de Hanzehogeschool Groningen, o.a. in het curriculum van de verschillende masteropleidingen van de *graduate school* van de hogeschool.

Highlight 2005: Samen met de Nederlandse Vereniging van Nurse Practitioners is binnen het lectoraat een inventariserend onderzoek uitgevoerd onder 240 nurse practitioners in Nederland. Een groot aantal aspecten van het werk en functioneren van deze nieuwe professionals in de gezondheidszorg is uitvoerig in beeld gebracht. Daarnaast is - in het kader van een samenwerkingsproject met de RUG - een minor Methoden & Technieken voorbereid. Deze minor is bedoeld voor studenten van de Hanzehogeschool Groningen die na hun bachelor meteen willen instromen in een verwante masteropleiding van de RUG.

Lectoraat Multidisciplinaire Informatica

Lector: dhr. J.P.L.H.A. Appel

Verbonden aan het Instituut voor ICT

Het lectoraat Multidisciplinaire Informatica beoogt, in samenwerking met belanghebbende partners (zoals bedrijven, overheden, beroepsorganisaties), een bijdrage te leveren aan de bevordering en implementatie van ICT. Er worden innovatieprojecten opgezet waarin onderzoek en kenniscirculatie tussen verschillende onderdelen van hogeschool centraal staan en waarin de analytische en creatieve competenties van studenten ontwikkeld worden.

Highlight 2005: Om de expertise in Noord-Nederland op gebied van sensortechnologie te

bundelen en te versterken wordt het Kenniscentrum Sensortechnologie opgezet. Het lectoraat organiseerde een studiereis voor de hogeschool naar Silicon Valley, met als doelstelling *thinking out of the box*. De deelnemers werden geconfronteerd met onverwachte en niet voor de hand liggende mogelijkheden van ICT. Het lectoraat organiseerde het congres 'De onbegrepen C van ICT' over innovatief denken in de informatica. Centraal stond de inzet van ICT om nieuwe terreinen te onderzoeken en exploiteren en niet langer alleen bezig te zijn met het effectiever maken van traditionele bedrijfsprocessen.

Lectoraat Rehabilitatie

Lector: dhr. dr. E.L. Korevaar

Verbonden aan de Academie voor Sociale Studies en de Academie voor Verpleegkunde

Bij rehabilitatie gaat het om het ondersteunen van mensen met fysieke, psychosociale, verstandelijke of psychische beperkingen bij het vervullen van maatschappelijke en sociale rollen. Het lectoraat heeft tot doel om in wisselwerking met het werkveld, de wetenschap en het onderwijs het kennisdomein Rehabilitatie verder tot ontwikkeling te brengen en toe te passen in de curricula van opleidingen.

Highlight 2005: Het lectoraat deed van januari 2004 tot juli 2005 samen met de RIBW Drenthe onderzoek naar de rehabilitatiemogelijkheden met mensen in de maatschappelijke opvang in Drenthe. RIBW Drenthe helpt mensen die vanwege uiteenlopende problemen vastlopen in hun dagelijks leven. Mensen in de maatschappelijke opvang vinden moeilijk aansluiting in de samenleving, voelen zich aan de kant staan en hebben weinig kansen. Het Lectoraat Rehabilitatie kreeg de opdracht te onderzoeken wat hulpverleners kunnen doen om een bondgenootschap aan te gaan met de cliënt en verder te kijken dan vandaag en morgen. Het onderzoek heeft geresulteerd in het eindrapport 'Van bondgenoot naar reisgenoot'. De inhoud van het rapport biedt veel aanknopingspunten voor het verbeteren van de dienstverlening. De samenwerking in het onderzoek heeft ertoe geleid dat een formele samenwerking tussen de RIBW Drenthe en het Lectoraat Rehabilitatie wordt voorbereid.

Lectoraat Sportmanagement

Lector: dhr. drs. A.H. Broeke

Verbonden aan het Instituut voor Sportstudies

Het lectoraat heeft als doel een landelijk kenniscentrum te ontwikkelen en bestendigen, gericht op de bestudering van organisatie- en beleidsvraagstukken in de sport(infrastructuur).

Highlight 2005: Er is een Kenniscentrum Sportstudies ingericht. In het verlengde van het lectoraat wordt het expertisecentrum Sportmanagement organisatorisch verankerd in het Kenniscentrum Sportstudies. Het Kenniscentrum verbindt onderwijs en onderzoek en levert professionele kennis aan de (regionale) samenleving en aan (toekomstige) beroepsbeoefenaren. Deze kennis krijgt onder meer vorm in innovaties, professieondersteunend onderzoek en verbeteradviezen. Het gaat hierbij steeds om het verrijken van de beroepspraktijk.

Lectoraat Strategisch Ondernemen

Lector: dhr. dr. J.J. Broekhuis

Verbonden aan het Instituut voor Marketing & Management

Het lectoraat doet toegepast onderzoek naar de strategie van het strategisch ondernemen binnen bedrijven. Op basis van de uitkomsten van deze onderzoeken worden verbeterprogramma's ontwikkeld en (scholings)activiteiten uitgevoerd.

Highlight 2005: Het lectoraat startte de website www.studentbedrijf.nl. Ruim 40 studentondernemers van de hogeschool presenteren zich op deze site. Ze hebben een bedrijf

waar ze geheel of gedeeltelijk van bestaan. De presentatie op de site is bedoeld om grote organisaties (naast de Hanzehogeschool Groningen ook de Rijksuniversiteit Groningen, de gemeente Groningen en bedrijven en instellingen) te stimuleren werk uit te besteden aan deze ondernemers. Overigens zonder daarbij bijzondere privileges te vragen. Een aantal van de studentbedrijven is gevestigd in het voormalige Martinihotel, dat daarmee als bedrijventrum van de Hanzehogeschool Groningen fungeert.

Lectoraat Transparante Zorgverlening

Lector: dhr. dr. C.P. van der Schans

Verbonden aan de Academie voor Gezondheidsstudies en de Academie voor Verpleegkunde

Transparante zorgverlening heeft als kernbegrippen *evidence based* handelen, organisatie van zorg inclusief multiprofessionele zorgverlening en taakverschuiving, en gedrag en gezondheid. Het lectoraat voert toegepast onderzoek en zorginnovatieprojecten uit in nauwe samenwerking met het werkveld en implementeert de opgedane kennis in het curriculum van de HGZO-opleidingen.

Highlight 2005: In 2005 is er een subsidie aangevraagd en verkregen bij het Mobiliteitsfonds voor een promotieonderzoek dat zich richt op culturele verschillen in gezondheidsgedrag en de consequenties daarvan voor gezondheidsvoorlichting. Het onderzoek wordt samen met de vakgroep Sociale en Organisationspsychologie van de RUG uitgevoerd. Een ander promotieonderzoek dat samen met de RUG (Tandheelkunde en Gynaecologie) wordt uitgevoerd richt zich op de relatie tussen mondgezondheid en zwangerschapsvergiftiging. Uit het eerste deel van dit onderzoek blijkt dat vrouwen met parodontitis een tien keer zo grote kans hebben op zwangerschapsvergiftiging dan andere vrouwen. Uit een project van het UMCG, het lectoraat en studenten van Verpleegkunde en Voeding & Diëtetiek, blijkt dat er bij 40% van de mensen die worden opgenomen sprake is van ondervoeding. Om de voedingstoestand te verbeteren werden op enkele verpleegafdelingen patiënten calorierijke tussendoortjes aangeboden.

Lectoraat Vastgoed

Lector: dhr. ir. F. van Genne MRICS

Verbonden aan het Instituut voor Bedrijfskunde

Het lectoraat omvat een kenniskring en een expertisecentrum. In de kenniskring wordt de vastgoedkennis van de hogeschool versterkt. Het expertisecentrum doet onderzoek voor derden en bouwt aan specifieke vastgoedknow-how.

Highlight 2005: Binnen het lectoraat is voor woningbouwvereniging Nijestee een onderzoek uitgevoerd. Studenten Vastgoed & Makelaardij onderzochten hoe de bewoners van de Groningse wijken Selwerd en Vinkhuizen tegen hun wijk aankijken. Zo werden praktijkkennis en beperkte tijd van Nijestee gecombineerd met onderzoekskennis en capaciteit van de Hanzehogeschool Groningen. Het resultaat van de samenwerking is een gestandaardiseerd onderzoek, uit te voeren in alle Groninger wijken in een periode van drie jaar. Ook andere onderzoeken, zoals huurderstevredenheid, kunnen in het programma opgenomen worden. De opgebouwde kennis over wijkbeheer zal op termijn in het curriculum van de opleiding een plaats krijgen.

CONTRACTACTIVITEITEN

In het verslagjaar is de nieuwe organisatie voor contractactiviteiten verder opgetuigd. De organisatie ging in september 2004 van start als een samenvoeging van vijf bestaande onderdelen en werkt sinds het voorjaar van 2005 onder de naam HanzeConnect. Er is in dit kader gewerkt aan de invulling van het merk, het communicatieconcept en een nieuwe website. Organisatorisch is veel aandacht besteed aan totale samenvoeging van de onderdelen, de financiën, de huisvesting op één locatie en het opzetten van één relatiebeheersysteem.

HanzeConnect heeft in 2005 twee erkenningen gekregen: CEDEO en IIP (Investors in People). Een CEDEO-erkenning betekent dat meer dan 80% van de professionele klanten tevreden is over de kwaliteit van de opleidingen en de performance als opleidingsaanbieder. Bij HanzeConnect lag dit percentage op 96%.

Doelstelling

De activiteiten van HanzeConnect leveren een substantiële bijdrage aan de kenniscirculatie tussen de hogeschool en bedrijven en instellingen in Noord-Nederland. HanzeConnect werkt samen met *schools* aan kenniscentra en kennisexport. Deze activiteiten liggen in het verlengde van het initiële onderwijs en versterken elkaar, zodat de hogeschool vorm krijgt als kennisinstituut. HanzeConnect zet waar mogelijk docenten in van *schools* en draagt daardoor bij aan de circulatie van kennis, competentieontwikkeling en professionalisering van docenten. HanzeConnect werkt samen met de *schools* aan een gezamenlijke marktbenadering en productaanbod voor niet-voltijdonderwijs.

HanzeConnect ondersteunt professionals en organisaties bij hun ontwikkeling. Er zijn vier businessunits: functiegerichte opleidingen, branchegerichte opleidingen, masteropleidingen en advisering & onderzoek. HanzeConnect biedt zo'n 100 opleidingen aan en heeft een *graduate school* met tien masteropleidingen. HanzeConnect heeft 125 medewerkers. Voor het geven van opleidingen en cursussen wordt er gewerkt met 200 docenten; deze worden voor de helft ingehuurd vanuit het initiële onderwijs en voor de helft extern. In 2005 hebben 1.500 mensen hun kennis versterkt via HanzeConnect.

De omzetdoelstelling voor het cursusjaar 2004-2005 van € 10,6 miljoen is door de stagnerende economische ontwikkeling niet gehaald. De omzetdoelstelling blijft dezelfde voor het cursusjaar 2005-2006.

Highlights 2005

Eind 2004 is het project 'Versterking ondernemersschap in de toeristische en recreatieve sector' gestart. Dit project versterkt tot 2007 maximaal 550 bedrijven in de toeristische sector door middel van verbeterprojecten. Voorbeelden zijn een *quick scan*, workshops en advies. In 2005 waren er 200 aanvragen vanuit de sector. Het is een samenwerking tussen de Hanzehogeschool Groningen, MKB-Noord, Recron, HISWA en NLTO.

Het project Verbetering Bedrijfsvoering MKB, een samenwerking tussen de Hanzehogeschool Groningen en MKB-Noord, is een groot succes. Vanaf de start in 2002 hebben al 650 bedrijven deelgenomen. In totaal kunnen 750 bedrijven via het project subsidie vanuit Kompasgelden aanvragen. Een deel van de adviestrajecten wordt door de hogeschool uitgevoerd. Het totaalbedrag van het project beslaat ongeveer € 10 miljoen en is daarmee het grootste samenwerkingsproject tussen het MKB en een kennisinstelling in Nederland. Het project loopt eind 2006 af en vanwege het succes wordt mogelijk opnieuw subsidie aangevraagd.

De Hanzehogeschool Groningen startte tien jaar geleden het werkervaringstraject Kennispool. Inmiddels hebben meer dan 700 hoger opgeleide werkzoekenden tijdelijke projecten opgepakt, daarbij begeleid door HanzeConnect. Ruim 80% heeft hieraan een baan op niveau overgehouden. De Kennispool is hiermee een van de meest succesvolle reïntegratietrajecten van Nederland.

5. INTERNATIONALISERING

Internationalisering is de komende jaren een van de twee speerpunten voor de Hanzehogeschool Groningen. De hogeschool richt zich met haar internationaliseringsbeleid op het bieden van onderwijs dat alle studenten voorbereidt op het goed functioneren - professioneel, sociaal en emotioneel - in een internationale context of omgeving. Daarnaast is het beleid gericht op kennistoepassing en innovatie naar internationale kwaliteitsmaatstaven. De *schools* hebben in 2005 in hun strategische plannen aangegeven hoe zij gaan bijdragen aan de ambities van de hogeschool op het gebied van internationalisering.

Internationalisering van het curriculum

In 2003 wees onderzoek uit dat de internationale dimensie nog onvoldoende was vormgegeven bij diverse opleidingen van de hogeschool. In 2004 kregen alle opleidingen de opdracht om bij de implementatie van het hogeschoolbrede onderwijskader expliciet aandacht te besteden aan het inbouwen van een internationale dimensie. Dit proces kwam in 2005 op gang. De opleidingen ontwikkelden, op basis van het beroepsprofiel, plannen voor het afstemmen van het curriculum op de internationale beroepspraktijk. De realisering van deze plannen wordt de komende twee jaar voltooid. Ook wordt aandacht besteed aan de manier waarop een internationale dimensie in de duale en deeltijdopleidingen vorm kan krijgen.

Taalonderwijs

Het Expertisecentrum Languages & Cultures van het Instituut voor Marketing & Management is in 2005 begonnen met het aanbieden van diverse modules vreemde taal- en cultuuronderwijs. De belangstelling voor deze modules was boven verwachting. In de loop van 2005 werd het aanbod sterk uitgebreid.

De internationale omgeving

De Hanzehogeschool Groningen wil haar studenten een internationale studieomgeving bieden, onder andere door de aanwezigheid van buitenlandse studenten en docenten. Om aantrekkelijker te worden voor buitenlandse studenten moet het Engelstalige onderwijsaanbod verder groeien. Het streven is dat alle *schools* minimaal één semesterprogramma in het Engels aanbieden. De International Business School biedt hierbij ondersteuning vanuit haar expertise op dit gebied.

Reguliere buitenlandse studenten

In 2005 volgden 1.204 reguliere buitenlandse studenten hun studie aan de Hanzehogeschool Groningen. De grote diversiteit in de landen van herkomst van de buitenlandse studenten zorgt voor een interessante en uitdagende internationale onderwijsomgeving. Opvallend is ook dit jaar weer het grote aantal Duitse studenten dat kiest voor een studie aan de Hanzehogeschool Groningen. Een aanzienlijk deel van deze groep volgt overigens niet een Engelstalige, maar een Nederlandstalige opleiding.

Tabel landen van herkomst buitenlandse studenten

Herkomst buitenlandse studenten	aantal	percentage
Duitsland	558	46,3%
China	73	6,1%
Bulgarije	40	3,3%
Oekraïne	37	3,1%
Polen	32	2,7%
Overig (ca 90 nationaliteiten)	464	38,5%
Totaal	1.204	100%

*percentage: percentage van het totale aantal
aantal inclusief cursisten*

Uitwisselingsstudenten

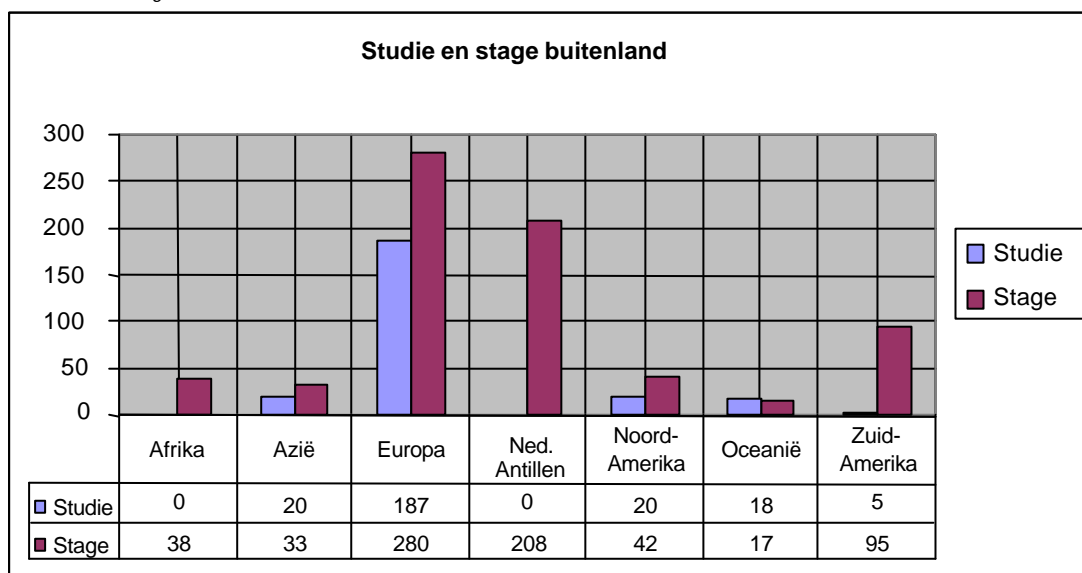
Naast de reguliere studenten zijn ook de uitwisselingsstudenten van groot belang voor het creëren van een internationale omgeving. In 2005 ontving de Hanzehogeschool Groningen 326 uitwisselingsstudenten. Het aantal studenten van de hogeschool dat een deel van de studie in het buitenland volgt blijft nog steeds achter bij de verwachtingen. In 2005 waren dat 250 studenten. Veel studenten kiezen in plaats daarvan voor een buitenlandse stage. In 2005 maakten 713 studenten gebruik van deze mogelijkheid.

Tabel aantallen studenten voor studie en stage

Studie/stage	2005	2004
Uitwisseling voor studie naar Nederland	326	375
Uitwisseling voor studie naar buitenland	250	290
Stage in buitenland	713	562

Studenten van de Hanzehogeschool Groningen waieren uit naar alle continenten. Bijna de helft (48%) van de uitgaande studenten blijft voor hun buitenlandervaring (studie of stage) binnen Europa. Bij internationale stages zijn de Nederlandse Antillen een populaire tweede bestemming, 29% van buitenlandstages worden gevolgd in dit gebied.

Tabel studie/stage buitenland

Docenten van de hogeschool doen onderwijservaring op in het buitenland door als gastdocent bij buitenlandse partnerinstellingen op te treden. In 2005 vervulden 32 docenten in totaal 47 gastdocentschappen in het buitenland.

Huisvesting buitenlandse studenten

De Hanzehogeschool Groningen werkt nauw samen met de gemeente, universiteit en woningbouwverenigingen in Groningen om studenten te huisvesten in de stad. De buitenlandse studenten vormen hierbij een specifieke categorie. In 2005 zijn bijna 350 huisvestingsaanvragen van buitenlandse studenten aan de Hanzehogeschool Groningen succesvol afgehandeld. De groeiende groep buitenlandse studenten kan onder meer worden gehuisvest op twee nieuwe grote locaties.

Kennisoverdracht en kennisexport

De Hanzehogeschool Groningen wil haar kennis en expertise beschikbaar stellen via deelname aan diverse activiteiten en projecten in het buitenland, bijvoorbeeld het Leonardo-project voor basisonderwijs en diverse projecten in het kader van ontwikkelings samenwerking.

Leonardo-project ICT in het basisonderwijs

Eind 2005 werd het Europese Leonardo-project *ICT in Teacher Training for Primary Education – Early Learners*, afgesloten. De Pedagogische Academie van de Hanzehogeschool Groningen was hiervan de 'trekker' en coördinator vanaf de start in 2002. Bij het project waren lerarenopleidingen en basisscholen uit vijf Europese landen betrokken, samen met schoolbegeleidingsdiensten en een educatieve uitgeverij. Het project richtte zich op het gebruik van een digitale leeromgeving in het basisonderwijs. Er is onder meer gekeken naar geschikte multimediale leermiddelen en programma's in de schoolpraktijk in de verschillende landen. Het ging hierbij niet alleen om de leermiddelen zelf, maar ook om de vaardigheid van de leerkrachten in het gebruik ervan. Het resultaat van het project is onder andere een *course* over de inzet van ICT en multimedia in het basisonderwijs bij de betrokken lerarenopleidingen. Daarnaast zijn nascholingscursussen ontwikkeld voor leerkrachten in het basisonderwijs in de vijf deelnemende landen.

Ontwikkelingssamenwerking

Sinds 2002 is de Hanzehogeschool Groningen lid van het HBO-platform Ontwikkelingssamenwerking, Profound. Hiermee heeft de hogeschool aangegeven zich actief te willen opstellen op het gebied van ontwikkelings samenwerking. Doelen zijn onder andere het nemen van maatschappelijke verantwoordelijkheid en het realiseren van goed werkgeverschap. Sinds 2004 wordt er actief ingeschreven op projecttenders, gefinancierd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken (ontwikkelingssamenwerking), om participatie in ontwikkelingsprojecten te verhogen. De hogeschool heeft acht projecten in uitvoering met een gezamenlijke waarde voor de hogeschool van ongeveer € 1,3 miljoen.

Naast het tenderen op projecten is er in 2005 een start gemaakt met het beter voorbereiden van medewerkers op een verblijf in een ontwikkelingsland. De eerste hand is gelegd aan een protocol voor uitzending naar het buitenland en een acculturatiecursus voor medewerkers.

De Hanzehogeschool Groningen is actief betrokken bij projecten in Oeganda, Ghana, Vietnam en Indonesië. Voorbeelden van deze projecten in 2005 zijn:

- Het versterken van het Civil Engineering onderwijs bij twee *polytechnics* in Ghana. De Hanzehogeschool Groningen is met name betrokken bij de introductie van competentiegericht onderwijs. Het project loopt tot 2009 met een budget van € 700.000.
- Het versterken van het Engineering onderwijs bij de Vinh University in Vietnam. De Hanzehogeschool Groningen is met name betrokken bij het opzetten van contacten met het bedrijfsleven en de introductie van een kwaliteitszorgsysteem. Het project loopt tot 2009 met een budget van € 250.000.
- Het geven van een intensieve training van een maand voor medewerkers van Polytechnic Bandung in Indonesië en Can Tho University in Vietnam op het gebied van Library Management. Het budget van de training is € 30.000.

Netwerken

Voor het ontwikkelen van een internationale dimensie heeft een opleiding een aantal goede buitenlandse partnerinstellingen nodig. De internationale netwerken zijn in het verleden vooral vanuit de individuele opleidingen opgebouwd. Het overgrote deel van de overeenkomsten met Europese partners is gesloten in het kader van het Socrates/Erasmus programma. De hogeschool wil de onderlinge afstemming tussen de opleidingsnetwerken verbeteren.

Netwerk van strategische partners

In 2004 besloot de hogeschool tot het opbouwen van een netwerk van strategische partners om op een aantal terreinen intensief samen te werken. Bijvoorbeeld het ontwikkelen van gezamenlijke studieprogramma's en -projecten en het opzetten van gezamenlijke onderzoeksprogramma's. De eerste partner in dit strategisch netwerk is de Hochschule Bremen in Duitsland, waarmee al meer dan 20 jaar intensief wordt samengewerkt. In november 2005 werd dit jubileum gevierd met een werkconferentie waarin de verbreding van de samenwerking centraal stond. Daarnaast werden in 2005 verkennende gesprekken gevoerd voor de verdere uitbreiding van het strategisch netwerk.

In de tabel 'Overzicht internationale samenwerkingsverbanden' staan alle samenwerkingsverbanden met buitenlandse instellingen van de hogeschool.

Overzicht internationale samenwerkingsverbanden

SABC - School of Architecture, Built Environment & Civil Engineering				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Vitus Bering Denmark	Denemarken	Architecture	2	0
Fachhochschule OOW, Oldenburg	Duitsland	Civil Eng./ Constr. Eng.	0	5
Satakunta Polytechnic	Finland	Civil Eng./ Constr. Eng.	0	2
Galway – Mayo Institute of Technology	Ierland	Civil Eng./ Constr. Eng.	3	0
Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas	Litouwen	Civil Engineering	0	3
Universidad Politécnica de Valencia E.T.S.I.D.	Spanje	Civil Engineering	0	2
		TOTAAL	5 uit	12 in
SACM - Academie Minerva				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
The Royal Danish Academy of Fine Arts	Denemarken	Fine Art	1	0
Fachhochschule Hannover	Duitsland	Fine Art	0	2
Hochschule für Künste Bremen	Duitsland	Fine Art	1	2
Pohjois-Karjalan Ammattikorkeakoulu, North Karelia Polytechnic	Finland	Fine Art	0	2
Tampere Polytechnic	Finland	Fine Art	0	1
Ecole Pilote Nationale Supérieure d' Art - Villa arson	Frankrijk	Fine Art	1	0
Ecole Supérieure des Arts Appliqués Boule	Frankrijk	Fine Art	0	1
National College of Art & Design	Ierland	Fine Art	2	2
Accademia di Belle Arti "Accademia Albertina"	Italië	Fine Art	0	2
Fondazione Accademia di Belle Arti P. Vannucci	Italië	Fine Art	1	0
Accademia Ligustica di Belle Arti	Italië	Fine Art	0	1
Kunsthøgskolen i Bergen	Noorwegen	Fine Art	1	0
Academy of Fine Arts	Polen	Fine Art	0	2
Faculdade de Belas Artes da Universidade de Lisboa	Portugal	Fine Art	0	2
Escola Massana	Spanje	Fine Art	1	0
Universidad Complutense de Madrid	Spanje	Fine Art	3	2
Edinburgh College of Art	Verenigd	Art & Design	1	0
University of Plymouth	Verenigd	Fine Art	0	1
California College of Arts & Crafts	Verenigde Staten	Fine Art	2	3
Northern Arizona University, Flagstaff	Verenigde Staten	Fine Art	0	1
State University of New York-Purchase College of Music	Verenigde Staten	Fine Art	1	0
Kungliga Konsthøgskolan	Zweden	Fine Art	1	0
		TOTAAL	16 uit	24 in
SAGZ - School of Health Care Studies				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	België	Physiotherapy	0	1
Lessius Hogeschool	België	Speech Therapy	0	2
Copenhagen County School of Nursing and Radiography	Denmark	Medical Imaging & Radiation Oncology	2	0
Hochschule Bremen	Duitsland	MVO	0	4
Høgskolen I Oslo	Noorwegen	Medical Imaging & Radiation Oncology	0	2
Ausbildungszentrum Insel, Bern	Zwitserland	Physiotherapy	0	2
		TOTAAL	2 uit	11 in
SASS - School of Social Studies				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
XIOS Hogeschool Limburg	België	Social Work	2	2
Katholieke Hogeschool Leuven	België	Social Work	3	0
Den Sociale Højskole i Odense	Denemarken	Social Work	2	0
Fachhochschule Jena	Duitsland	Social Work	0	1
Fachhochschule OOW, Ostfriesland	Duitsland	Social Work	0	1
Elte - Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolai Kar	Hongarije	Social Work	1	0
		TOTAAL	8 uit	4 in

SAVK - School of Nursing				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Katholieke Hogeschool St.Lieven	België	Nursing	1	2
Hochschule Bremen	Duitsland	Nursing	0	1
Univeristà di Udine	Italië	Nursing	0	1
Høgskolen i Oslo	Noorwegen	Nursing	1	0
Høgskolen i Vestfold	Noorwegen	Nursing	0	1
Universidad de Valencia	Spanje	Nursing	0	1
University of Ostrava	Tsjechië	Nursing	0	2
University of South Bohemia Ceské Budejovice	Tsjechië	Nursing	0	2
Napier University	Verenigd Koninkrijk	Nursing	1	0
Malmö Hogskola	Zweden	Nursing	2	0
		TOTAAL	5 uit	10 in
SIBK - School of Business Management				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Dublin Institute of Technology	Ierland	Real Estate Management	2	0
Universidad de Alicante	Spanje	Real Estate Management	3	0
		TOTAAL	5 uit	0 in
SIBS - International Business School				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Australian International Hotel School, Kingston, Canberra	Australië	IBMS	8	0
Ryerson Polytechnic University, Toronto	Canada	IBMS	2	3
The Royal School of Library and Information Science*	Denemarken	IBMS	0	1
Fachhochschule für Wirtschaft Berlin	Duitsland	IBMS	2	2
Hochschule Bremen	Duitsland	IBMS	2	4
Fachhochschule Furtwangen*	Duitsland	IBMS	0	1
Fachhochschule Münster	Duitsland	IBMS	0	3
FH OOW, Ostfriesland	Duitsland	IBMS	2	2
Fachhochschule Pforzheim	Duitsland	IBMS	1	1
Fachhochschule Regensburg	Duitsland	IBMS	2	6
Fachhochschule Würzburg/Schweinfurt	Duitsland	IBMS	0	6
Helsinki Business Polytechnic	Finland	IBMS	4	2
Ecole des Practiciens du Commerce International de Cergy	Frankrijk	IBMS	4	6
Ecole Supérieure de Commerce International	Frankrijk	IBMS	0	1
Ecole Supérieure de Commerce de Grenoble	Frankrijk	IBMS	2	4
ICN School of Management	Frankrijk	IBMS	2	2
Groupe Ecole Supérieure de Commerce de Rennes	Frankrijk	IBMS	2	7
Université de La Réunion	Frankrijk	IBMS	2	0
Groupe Ecole Supérieure de Commerce Toulouse*	Frankrijk	IBMS	2	0
International Business School – Budapest	Hongarije	IBMS	5	2
The Hong Kong Polytechnic University	Hong Kong	IBMS	5	2
Letterkenny Institute of Technology	Ierland	IBMS	2	0
Universitas Sam Ratulangi Manado	Indonesië	IBMS	1	1
Univ. degli Studi di Bergamo*	Italië	IBMS	0	4
The University of Macau	Macau	IBMS	5	0
Escuela Bancaria y Comercial, Ciudad de México	Mexico	IBMS	0	1
Universidad del Noroeste, Hermosillo, Sonora	Mexico	IBMS	1	4
Auckland Institute of Technology*	Nieuw Zeeland	IBMS	1	0
Høgskolen i Østfold	Noorwegen	IBMS	1	1
Steyr school of Management*	Oostenrijk	IBMS	0	4
Universidad Católica de Santa María, Arequipa	Peru	IBMS	1	4
WSB Poznan School of Banking	Polen	IBMS	0	2
The Russian Economic Academy named after Plekhanov	Rusland	IBMS	5	2
Centro Universit. EAE-Winterthur (Universitat Politècnica de	Spanje	IBMS	3	0
Universidad del País Vasco	Spanje	IBMS	11	12
Universidad de Granada	Spanje	IBMS	3	2
Universidad de Las Palmas de Gran Canaria	Spanje	IBMS	3	3
Universidad Complutense de Madrid	Spanje	IBMS	12	8
Universidad de Sevilla*	Spanje	IBMS	1	5
Universidad Alfonso X el Sabio	Spanje	IBMS	1	2
Shih Chien University	Taiwan	IBMS	4	1
Prague School of Economics	Tsjechië	IBMS	1	0

University of Teesside	Verenigd Koninkrijk	IBMS	1	0
University of Paisley	Verenigd Koninkrijk	IBMS	1	0
Sheffield Hallam University	Verenigd Koninkrijk	IBMS	3	1
University of Akron	Verenigde Staten	IBMS	1	0
Bloomsburg University	Verenigde Staten	IBMS	2	1
North Dakota State University, Fargo	Verenigde Staten	IBMS	1	1
Northern Arizona University, Flagstaff	Verenigde Staten	IBMS	3	4
Utah State University, Logan	Verenigde Staten	IBMS	1	0
Mälardalen University	Zweden	IBMS	2	0
diverse instellingen - geen vaste partners		IBMS	3	0
		TOTAAL	121 uit	118 in
SICM - School of Communication & Media				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
The Royal School of Library and Information Science	Denemarken	Information-services & Management	1	0
Fachhochschule Furtwangen	Duitsland	Communication	0	3
Hochschule Bremen	Duitsland	Communication	0	2
Fachhochschule Mannheim*	Duitsland	Communication	0	2
Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg	Duitsland	Informationservices & Management	0	4
University of Tartu	Estland	Communication	0	3
Helsinki Business Polytechnic	Finland	Communication	0	1
Jyväskylä Polytechnic	Finland	Communication	3	6
Université René Descartes – Paris 5	Frankrijk	Communication	0	3
University of Cape Coast	Ghana	Communication	0	1
Technologiko Ekpedeftiko Idrima- Thessaloniki	Griekenland	Informationservices & Management	1	2
TEI of West Macedonia	Griekenland	Communication	0	4
Budapest College of Communication	Hongarije	Informationservices & Management	0	1
Libera Università di Lingue e Comunicazione –IULM	Italië	Communication	0	2
Vilnius University	Litouwen	Communication	1	4
The University of Malta	Malta	Communication	1	0
Tecnológico de Monterrey, Temixco, Morelos	Mexico	Communication	2	0
Auckland Institute of Technology	Nieuw Zeeland	Communication	4	0
Universität Salzburg	Oostenrijk	Communication	0	1
Instituto Politécnico de Coimbra-Escola Superior de Educacao	Portugal	Communication	1	2
Universidad de Alicante*	Spanje	Communication	0	1
Univeritat Autonoma de Barcelona	Spanje	Communication	2	1
Universidad de Barcelona	Spanje	Informationservices & Management	0	2
Universidad de Málaga	Spanje	Communication	8	8
Leeds Metropolitan University	Verenigd Koninkrijk	Communication	3	0
Northern Arizona University, Flagstaff	Verenigde Staten	Communication	4	4
diverse instellingen - geen vaste partner		Communication	1	0
		TOTAAL	32 uit	57 in
SIEN - School of Engineering				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Swinburne University Australia, Hawthorn	Australië	Engineering	2	2
Fachhochschule Mannheim	Duitsland	Mechanical Engineering	1	0
Fachhochschule OOW, Ostfriesland	Duitsland	Technology Management	0	18
Häme Polytechnic	Finland	Mechanical Engineering	0	1
Helsinki Polytechnic – STADIA	Finland	Mechanical Engineering	0	2
Oulu Polytechnic	Finland	Technology Management	9	4
Galway – Mayo Institute of Technology	Ierland	Mechanical Engineering	3	0
Technical University of Cluj-Napoca	Roemenië	Electrical Engineering	0	1
Universidad del País Vasco	Spanje	Mechanical Engineering	0	1
Universidad del País Vasco	Spanje	Electrical Engineering	0	1
Universitat Jaume I	Spanje	Mech.Eng./Electr.Eng./Human Techn.	0	2
Universitat Politècnica de Catalunya	Spanje	Electrical Engineering	0	1
Universidad Politécnica de València E.T.S.I.D.	Spanje	Mechanical Engineering	2	0
Lulea University of Technology	Zweden	Human Technology	0	2
		TOTAAL	17 uit	35 in

SIFM - School of Facility Management				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Australian International Hotel School, Kingston, Canberra	Australië	International Facility Management	1	0
Jyväskylä Polytechnic	Finland	International Facility Management	0	10
Northern Arizona University, Flagstaff	Verenigde Staten	Facility Management	0	3
		TOTAAL	1 uit	13 in
SIFE - School of Financial and Economic Management				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
			0 uit	0 in
SIIC - School of Computer Science				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas	Litouwen	Informatics	0	2
Universidad Politécnica de Madrid	Spanje	Informatics	0	3
		TOTAAL	0 uit	5 in
SILS - Institute for Life Science & Technology				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Université de Reims - Champagne-Ardenne	Frankrijk	Bio& Med. Lab.	1	0
SIMM - School of Marketing & Management				
University of Southern Denmark	Denemarken	IBL/Marketing/SBRM	1	0
Hochschule Bremen	Duitsland	IBL/Marketing/SBRM	4	0
Helsinki Business Polytechnic	Finland	IBL/Marketing/SBRM	1	0
Università degli Studi di Bergamo	Italië	IBL/Marketing/SBRM	2	0
Centro Universit. EAE-Winterthur (Universitat Politécnica de	Spanje	IBL/Marketing/SBRM	2	0
Universidad de Málaga	Spanje	IBL/Marketing/SBRM	3	0
Universidad de Sevilla	Spanje	IBL/Marketing/SBRM	3	0
ESEC Escuela Superior Europea	Spanje	IBL/Marketing/SBRM	0	6
Sheffield Hallam University	Verenigd Koninkrijk	Food& Business	1	0
		TOTAAL	17 uit	6 in
SIRE - School of Law				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
			0 uit	0 in
SISP - School of Sports Studies				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
La Trobe University	Australië	Sport Health & Management	2	0
Fachhochschule Heilbronn, Hoch-schule für Technik und Wirtschaft	Duitsland	Sport Health & Management	0	2
Lithuanian Academy of Physical Education	Litouwen	Physical Education	0	3
Høgskolen i Telemark	Noorwegen	Physical Education	0	1
		TOTAAL	2 uit	6 in
SNNC - Noord-Nederlands Conservatorium				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Hochschule für Musik & Theater "Felix Mendelssohn Bartholdy"	Duitsland	Music	1	2
Sibelius Academy Helsinki	Finland	Music	0	1
University of Music and Performing Arts Vienna	Oostenrijk	Music	0	1
Universitatea Nationala de Muzica din Bucuresti	Roemenië	Music	0	1
Janackova Akademie Muzických umeni Brno	Tsjechië	Music	0	2
Trinity College of Music	Verenigd Koninkrijk	Music	0	2
Royal College of Music/Kungliga Musikhögskolan i Stockholm	Zweden	Music	1	0
		TOTAAL	2 uit	9 in
SPEA - School of Education				
NAAM PARTNERINSTELLING	LAND	OPLEIDING HG	UIT Student	IN Student
Universität Leipzig	Duitsland	Primary Teacher Education	0	2
Høgskolen i Bergen	Noorwegen	Primary Teacher Education	1	0
Høgskolen i Oslo	Noorwegen	Primary Teacher Education	2	0
Pädagogische Akademie der Erz-diözese Wien	Oostenrijk	Primary Teacher Education	0	4
Escola Superior de Educacao de Santa Maria	Portugal	Primary Teacher Education	0	2
Georgia State University, Atlanta	Verenigde Staten	Primary Teacher Education	0	1
Texas Christian University, Fort Worth	Verenigde Staten	Primary Teacher Education	0	1
		TOTAAL	3 uit	10 in
TOTAAL AANTAL UITWISSELINGSSTUDENTEN			238 uit	326 in

Instellingen gemarkeerd met * zijn vaste partnerinstelling van andere HG schools

6. BEDRIJFSVOERING

FINANCIEEL BELEID

De Hanzehogeschool Groningen beschouwt het financiële beleid steeds meer als integraal onderdeel van de totale besturing van de organisatie. Dat is zichtbaar bij de vormgeving van governance, de planning- en controlcyclus en het verzorgen van managementinformatie. Het beleid voor de komende jaren is er onder andere op gericht om door efficiëncyclagen meer ruimte te creëren voor strategische gelden en het voor het onderwijs beschikbare budget c.q. het bedrag per student te verhogen.

Financiële positie

Ook in 2005 was de Hanzehogeschool Groningen financieel gezond. Het resultaat is licht positief en is daarmee € 0,4 miljoen hoger dan begroot. Daarnaast is de solvabiliteitspositie verbeterd door de aflossing van een deel van de langlopende leningen. De wijziging in de organisatiestructuur per september 2004 is financieel gezien goed verlopen en blijkt voor de *schools* goed uit te pakken doordat er meer geld per student beschikbaar is. Door middel van de strategische beleidsruimte (CSBR) wil het College van Bestuur nieuwe ontwikkelingen stimuleren en haar visie op de toekomst financieel ondersteunen. In 2005 heeft dit geleid tot een uitgave aan centraal strategische middelen van € 1,6 miljoen. Daarnaast hebben *schools* ca. € 2,7 miljoen aan eigen strategische gelden ingezet.

Planning- en controlcyclus

Het jaar 2005 is het eerste volledige jaar dat de planning- en controlcyclus op studiejaar is gehanteerd. In het voorjaar hebben de *schools* hun strategische plannen opgesteld. De vervolgstap, het maken van het *school*jaarplan, kon nog voor de zomer gezet worden zodat het studiejaar 2005/2006 conform de uitgedachte besturingssystematiek kon starten. In 2005 is het eerste financiële verslag over het studiejaar 2004/2005 opgesteld. Een verslag dat conform de systematiek voor de jaarrekening tot stand is gekomen. Vanaf het studiejaar 2005/2006 zal het financiële verslag over het studiejaar als voornaamste verantwoordingsdocument gaan gelden. Vanwege de wettelijke bepalingen zal ook een jaarrekening op kalenderjaar worden opgesteld.

Financieel beheer

Om de financiële stromen te monitoren en het proces optimaal te laten verlopen is een 'interne controle' functie ingesteld die een aantal taken van de externe accountant overneemt en het interne proces bewaakt en controleert. Daarnaast is in overleg met de accountant een aantal 'key-risks' gedefinieerd en vastgelegd in het 'Client Service Plan'. Het doel hiervan is de risicogebieden inzichtelijk te maken, vast te leggen hoe er met deze risico's wordt omgegaan en zicht te hebben op de beheersing van deze risico's. Periodiek worden deze key-risks met de accountant besproken.

Net als bij de planning- en controlcyclus is 2005 het eerste jaar dat de Hanzehogeschool Groningen volledig gebruik gemaakt heeft van het managementdashboard. Dit informatiesysteem wordt gevoed met gegevens uit diverse basisadministraties en is zodanig ingericht dat de voortgang op strategische en operationele doelen zichtbaar gemaakt wordt. De bestaande financiële administratie biedt vooral waarborgen voor de operationele financiële beheersing, het dashboard maakt het mogelijk om de control verder te ontwikkelen binnen de hogeschool. Het dashboard is in 2005 ook gebruikt als gegevensbron voor het jaarverslag en als basis voor de rapportage aan de Raad van Toezicht.

Governance

Governance is binnen de Hanzehogeschool Groningen in 2005 verder uitgewerkt. Op grond van de voorbereidingen in 2004 is in 2005 vastgesteld wat de hogeschool onder governance verstaat en hoe dat wordt ingevuld. Hierdoor is de hogeschool ook goed voorbereid op de branchecode

voor het hbo die heldere principes bevat over de taken en verantwoordelijkheden van de Raad van Toezicht, het College van Bestuur en hun onderlinge relatie.

Treasury

In 2005 zijn de langlopende leningen bij de BNG afgelost en zijn er nieuwe leningen afgesloten bij het Ministerie van Financiën. Voor een deel is dit gebeurd met eigen geld waardoor de langlopende schulden op balansdatum € 16 miljoen lager uitvallen ten opzichte van 2004. Omdat de leningen binnen de rentevaste periode zijn afgelost, is er een boeterente betaald van € 1,8 miljoen. Door de lagere rente wordt dit bedrag in anderhalf jaar weer terugverdiend. Als voorwaarde voor het afsluiten van de leningen bij het ministerie is gesteld dat de hogeschool dagelijks het tegoed of tekort van het banksaldo vereffent met het ministerie, het zogenaamde 'schatkistbankieren'. De Hanzehogeschool Groningen is één van de voorlopers op dit gebied.

Resultaatanalyse

Het onderdeel Jaarrekening van dit jaarverslag bevat een analyse op het niveau van kostensoorten. Hieronder volgt een analyse op de onderdelen initieel onderwijs, contractactiviteiten en projecten. Deze analyse is gemaakt op basis van de gerealiseerde cijfers, inclusief de onderlinge interne verrekeningen omdat deze verrekeningen de onderlinge resultaten beïnvloeden. Het totaal van de drie onderdelen initieel onderwijs, contractactiviteiten en projecten is zichtbaar in onderstaande tabel.

Tabel resultaten totaal

Totalen		Realisatie 2005	Begroot 2005	Realisatie 2004
Baten		160.814	146.507	153.669
Lasten		161.805	146.900	152.024
Resultaat		9	-393	1.645

alle bedragen x 1.000 €

Het afgelopen jaar heeft de Hanzehogeschool Groningen redelijk conform de begroting gewerkt. Het resultaat komt uit op een overschot van € 9.000 en was daarmee € 402.000 positiever dan begroot. De meeste *schools* laten een goed financieel resultaat zien. Wel bleek gedurende het studiejaar dat het voorspellen van een goed financieel eindresultaat niet voor alle organisatieonderdelen haalbaar was. Het verder optimaliseren van de interne sturing binnen de desbetreffende organisatieonderdelen om een betere financiële beheersing mogelijk te maken heeft de komende tijd extra prioriteit. Bij de stafbureaus en de bedrijven is eveneens binnen de begroting gewerkt. Dit mag een goed resultaat worden genoemd mede doordat door de herinrichting van de Hanzehogeschool Groningen het opstellen van een begroting voor sommige onderdelen geen eenvoudige zaak was.

Tabel initieel onderwijs

		Realisatie 2005	Begroot 2005	Realisatie 2004
Baten		136.768	126.295	129.865
Lasten		136.066	125.598	126.560
Resultaat		702	697	3.305

alle bedragen x 1.000 €

Het resultaat op initieel onderwijs is ongeveer uitgevallen zoals was verwacht. Belangrijke incidenten die het resultaat hebben beïnvloed zijn de extra rente die betaald is bij de aflossing

van de leningen (€ 1,8 miljoen) en aan de andere kant de meer ontvangen Rijksbijdrage voor het afschaffen van de ZKOO regeling (€ 1,5 miljoen).

Tabel contractactiviteiten

	Realisatie 2005	Begroot 2005	Realisatie 2004
Baten	10.636	11.452	9.058
Lasten	11.446	11.352	9.540
Resultaat	-810	100	-482

alle bedragen x 1.000 €

De omzet van de contractactiviteiten blijft enigszins achter bij de begroting terwijl een aantal niet voorziene kosten hebben gezorgd voor een overschrijding van de lastenbegroting. Door verdere efficiency in de uitvoering en door een betere marktwerking wordt gestuurd op volledige kostendekking binnen enkele jaren.

Tabel projecten

	Realisatie 2005	Begroot 2005	Realisatie 2004
Baten	13.410	8.760	14.745
Lasten	13.293	9.950	15.923
Resultaat	117	-1.190	-1.178

alle bedragen x 1.000 €

In de tabel zijn zowel de interne als externe projecten opgenomen. Van externe projecten is sprake als een externe partij (een deel van) het project financiert. De baten bestaan dan vooral uit subsidies. In bovenstaande tabel gaat dat om ca. 30% van de totale baten. De interne projecten worden met eigen middelen gefinancierd en vormen formeel gezien onderdeel van het initiële onderwijs. Het positieve resultaat op projecten wordt vooral veroorzaakt door het niet aanspreken van de budgetten die voor de interne projecten zijn gereserveerd. Omdat de baten voornamelijk gelden uit de Rijksbijdrage zijn, komt het (positieve) resultaat terecht in de bestemde reserve. Vervolgens worden de bestedingen in latere jaren weer ten laste van deze bestemde reserve gebracht.

Helderheid

In het kader van de notitie Helderheid en de aanvulling daarop is met ingang van het verslagjaar 2004 een aantal extra gegevens opgenomen in het jaarverslag. Voor een deel zijn deze gegevens in de voorgaande tekst beschreven. De overige gegevens worden hier vermeld.

Uitbesteding

Vanaf het studiejaar 1999-2000 verzorgde de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst de lessen van de opleiding Verpleegkunde deeltijd van de Hanzehogeschool Groningen. De opleiding werd aangeboden op basis van de CROHO-registratie van de Hanzehogeschool Groningen waarbij de voorschriften met betrekking tot kwaliteitszorg en de Onderwijs- en Examenregeling van de Hanzehogeschool Groningen van toepassing waren. In 2001 is overeengekomen dat met ingang van 1 september 2002 de Hanzehogeschool Groningen de deeltijdopleiding Verpleegkunde zelf gaat verzorgen en dat de samenwerkingsovereenkomst wordt afgebouwd. Op 31 augustus 2005 is de samenwerking beëindigd.

Investering in private activiteiten

De Rijksbijdrage van het Ministerie van OCW en het collegegeld van de studenten worden besteed aan het onderwijs en de ondersteunende activiteiten. Daarnaast is er sprake van een 'derde geldstroom'. Dit staat voor de financiële bijdrage van bedrijven, instellingen en cursisten voor het contractonderzoek en -onderwijs. De Hanzehogeschool Groningen vindt het belangrijk om deze contractactiviteiten aan te bieden om als kennisinstituut nauwe relaties met het werk- en beroepenveld te onderhouden. Het bevordert de kennisoverdracht en innovatie en daarmee de kwaliteit van het onderwijs. HanzeConnect is een van de grootste aanbieders van contractonderwijs in het noorden.

De derde geldstroom is de financieringsbron van de contractactiviteiten waarbij deze activiteiten kostenneutraal moeten worden uitgevoerd. In 2005 is dat niet gelukt omdat onder meer bij HanzeConnect de uitvoering van de activiteiten nog niet kostendekkend is. Inmiddels zijn er maatregelen genomen om dit onderdeel binnen enkele jaren kostendekkend te laten zijn.

Ter ondersteuning van regionale en maatschappelijke activiteiten en activiteiten waaraan studenten van de Hanzehogeschool Groningen deelnemen is er een beperkt budget voor sponsoring. In 2005 is hieraan ca. € 27.000 besteed.

Een belangrijk thema voor de Hanzehogeschool Groningen is internationalisering. Er zijn samenwerkingsverbanden met buitenlandse partnerscholen en elk jaar komen er meer studenten naar Nederland en naar de Hanzehogeschool Groningen om te studeren.

Vanwege de huisvestingsproblematiek in Groningen hebben de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen een overeenkomst met het Housing Office die de huisvesting van buitenlandse studenten coördineert en regelt. Studenten betalen een marktconforme huur en de hogeschool en universiteit dragen bij aan de exploitatie en leegstand. Het bestuur van de stichting bestaat onder andere uit leden van de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen. De hogeschool heeft in 2005 hieraan ca. € 210.000 bijgedragen. Ook is er in 2005 een nagekomen rekening ontvangen van woningcorporatie IN over de huur en leegstand van een pand in Eelde waarin buitenlandse studenten waren gehuisvest. Over deze nota wordt nog gediscussieerd.

Maatwerktrajecten

Organisaties hebben belang bij goed opgeleid personeel. Instituten als de Hanzehogeschool Groningen worden ingeschakeld om medewerkers verder op te leiden of bij te scholen. In de afgelopen jaren zijn er met diverse instanties overeenkomsten afgesloten om medewerkers als student in te schrijven en daarvoor het collegegeld te voldoen, al dan niet met extra faciliteiten. De meeste programma's van deze organisaties zijn inmiddels beëindigd. Studenten die niet zijn afgestudeerd in de tijd die hiervoor stond, volgen nog lessen in de reguliere stroom.

Er zijn nog bestaande overeenkomsten met Essent en de Rabobank. Medewerkers van Essent volgen de deeltijdopleidingen Commerciële Economie, Management Economie en Recht of Elektrotechniek. Essent betaalt het collegegeld, de extra faciliteiten en een bedrag ter compensatie indien er in een jaar niet voldoende aanmeldingen zijn. In 2005 is het overgrote deel afgestudeerd waarna nog wel een staartgroep is overgebleven.

In het studiejaar 2004-2005 stonden er 48 medewerkers van Essent als student bij de Hanzehogeschool Groningen ingeschreven en in het studiejaar 2005-2006 waren dat er 9. Met de Rabobank is er een overeenkomst dat hun medewerkers als student worden ingeschreven en in het eerste jaar een aangepast programma krijgen. De rest van hun studie volgen ze het Economie Compact programma. Voor de hele groep betaalt de Rabobank alleen het collegegeld. Hierbij gaat het om 53 medewerkers in 2004-2005 (17 in het eerste jaar) en 51 in 2005-2006 (waarvan 14 in het eerste jaar).

PERSONEEL

Het HRM-beleid van de Hanzehogeschool Groningen is gericht op het functioneren van haar medewerkers als inspirerende, internationaal georiënteerde innovatieprofessionals. Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn employability, resultaatgericht werken en competentie management. Het beleid moet medewerkers faciliteren om actief te participeren in kenniscirculatie. Het gaat daarbij om doceren, maar ook om het (mee)ontwikkelen van kennis, doen van toegepast onderzoek, in bepaalde gevallen promoveren, inrichten en uitvoeren van consultancytrajecten, publiceren en het bezoeken en organiseren van workshops en seminars.

Employability

Het gericht sturen op employability is de basis om alle onderwijskundige en organisatorische ambities en veranderingen binnen de hogeschool vorm te geven. Een factor van belang daarbij is dat de vergrijzing, die zich in de hogeschool evenals in de maatschappij manifesteert, goed gemanaged wordt. Uitgaande van een gemiddeld lange verblijftijd van werknemers, moeten de veranderingen vooral vormgegeven worden door het nu zittende personeel. Dit betekent onder andere een beleid dat zorgt dat het zittende personeel vitaal, wendbaar en competent is en dus employabel blijft.

Resultaatgericht werken en competentie management

Met de structuur van de hogeschool in *schools*, stafbureaus en bedrijven is gekozen voor werken in resultaatgerichte teams. De structuur is dat iedere *school* aan het hoofd een dean heeft en ieder stafbureau een directeur. Onder deze leidinggevenden vallen teamleiders, samen vormen zij het managementteam van een *school*, stafbureau of bedrijf. De teamleiders zijn verantwoordelijk voor het begeleiden, aansturen en ontwikkelen van hun team medewerkers. De teamleider voert functioneringsgesprekken met medewerkers.

Resultaatgericht werken is de basis voor de bedrijfsvoering van de hogeschool en de daarop gebaseerde besturingssystematiek. Het sturen op vooraf overeengekomen resultaten geeft aan dat er, uiteraard binnen kaders, ruimte is voor de professional om op eigen wijze de resultaten te behalen. Uitdaging, samenwerken, transparantie, openheid, eerlijkheid en directe communicatie weerspiegelen een resultaatgerichte cultuur. Dit vorm te geven vraagt om een heldere systematiek voor het inzichtelijk maken en ontwikkelen van de competenties. Zo wordt er voor het voeren van functioneringsgesprekken gebruik gemaakt van een compacte en overzichtelijke competentiewaaijer.

De docent zal ook regelmatig zijn competenties ontwikkelen in het beroepenveld zelf. Daarbij geldt dat de internationale oriëntatie van de medewerkers moet worden versterkt. Dit is niet alleen een kwestie van faciliteiten voor medewerkers, maar ook van competenties en van cultuur. In het personeelsbeleid zal gericht aandacht worden besteed aan internationalisering.

HRM-gesprekscyclus

In 2005 is een start gemaakt met de uitgebreidere HRM-gesprekscyclus. In de functioneringsgesprekken zijn resultaatgerichte afspraken gemaakt tussen medewerker en leidinggevende. Onderwijsteamleiders hebben een training gevolgd in het voeren van deze nieuwe vorm van gesprekken. De cyclus van het jaarlijkse functioneringsgesprek wordt vanaf 2007 aangevuld met een jaarlijks beoordelingsgesprek. De afspraken kunnen worden uitgewerkt in een Persoonlijk Ontwikkel Plan. De hogeschool geeft met haar HRM-gesprekscyclus vorm aan de landelijke CAO-ontwikkeling op dit gebied.

Functieordening

Vanuit landelijke CAO-afspraken en de behoefte aan een transparant en helder functiegebouw is in 2005 het project Functieordening voortgezet. Het doel was om het project in december 2005 af te ronden. Een geschil met de medezeggenschapsraad (HMR) over instemmingsrecht op dit onderwerp heeft tot uitstel geleid. De uitwerking van functieordening heeft vervolgens

plaatsgevonden in nauw overleg met de HMR en in 2006 geleid tot een voorspoedige invoering ervan.

Het nieuwe functiegebouw bevat een beperkt aantal van circa 140 functiebeschrijvingen, waarin functies breed en organiek zijn beschreven in termen van resultaten en competenties. De functies in het functiegebouw van de Hanzehogeschool Groningen zijn qua inhoud en waardering getoetst aan een functiewaarderingsstelsel voor het hoger beroepsonderwijs, FUWASYS-hbo. Voor dit stelsel is gekozen met instemming van de lokale vakbonden.

Werving

De hogeschool had in 2005 geen moeite met het vinden van geschikte medewerkers. Een aantal *schools* heeft als pilot onderzocht aan welke categorieën medewerkers mogelijk een tekort ontstaat vanwege de grote uitstroom van oudere werknemers. Dit is ook de reden om werving soms te richten op het binnenhalen en begeleiden van jongere werknemers. In het kader van kenniscirculatie en het belang van werklevensduur is de aandacht tevens gericht op (jongere) werknemers met passende ervaring. Het imago van de Hanzehogeschool Groningen als werkgever in de noordelijke regio is overwegend positief, zo blijkt uit een in 2005 gehouden imago-onderzoek onder potentiële werknemers.

De hogeschool streeft ernaar de flexibele formatie te optimaliseren. Aan het eind van het verslagjaar was 23% van de formatie tijdelijk. Worden de tijdelijke aanstellingen wegens proeftijd en aanstellingen wegens vervanging buiten beschouwing gelaten, dan is 20% van de formatie tijdelijk ingevuld. Vanwege de herinrichting van de organisatie in 2004 was er een moratorium voor vaste aanstellingen. De bestaande knelpunten zijn opgelost en het moratorium is losgelaten. De flexibele formatie blijft een punt van aandacht binnen de hogeschool.

Tabel verlooppercentages

Verloop	2005	2004	2003
Instroom	21%	14%	18%
Uitstroom	15%	8%	9%

De toename van de uitstroom hangt deels samen met een gewijzigde CAO-bepaling voor de maximale duur van tijdelijke contracten. In 2005 bereikten veel tijdelijke medewerkers de grens van de maximale duur en werd het contract niet voortgezet.

Noorderlink

Noorderlink is een samenwerkingsverband van veertien grote werkgevers in het Noorden op het terrein van werving voor belangrijke functies, mobiliteit, reïntegratie en detacheringen. Het voorzitterschap ligt sinds 2005 bij de Hanzehogeschool Groningen. Noorderlink richt zich op profilering van het Noorden als aantrekkelijke werk- en woonomgeving. De partners wisselen medewerkers uit in management development-programma's. Er worden themadagen en seminars gehouden en in werkgroepen wordt gewerkt aan mobiliteit, management development, reïntegratie, mediation, arbeidsmarktcommunicatie en opleidingen.

Doelgroepenbeleid

Oudere medewerkers: Take a Chance

De Hanzehogeschool Groningen werkt sinds 2002 met het programma Take a Chance. Dit richt zich op medewerkers boven de 40 jaar die zich willen heroriënteren op hun loopbaan. De deelnemers worden deels vrijgeroosterd en krijgen zo tijd voor het opdoen van inspiratie en het uitwisselen van ervaringen. Medewerkers waardeerden het feit dat de hogeschool bereid is in hen te investeren. In het verslagjaar deden 11 medewerkers mee aan Take a Chance voor ondersteunend personeel en 9 medewerkers aan een speciaal traject, Pinot Gris, voor 57 jaar en ouder.

Arbeidsparticipatie vrouwen

Het percentage vrouwelijke medewerkers is al jaren relatief hoog bij de Hanzehogeschool Groningen. In het verslagjaar werkten er net iets meer vrouwen (51%) dan mannen bij de hogeschool. Het percentage vrouwen in leidinggevende functies (schaal 13 en hoger) was 24% in 2005 (29% in 2004).

Ouders

De Hanzehogeschool Groningen heeft regelingen voor kinderopvang en ouderschapsverlof. De hogeschool neemt, conform de Wet Basisvoorziening Kinderopvang (WBK), het werkgeversdeel van de kosten van kinderopvang voor haar rekening. In 2005 maakten 217 medewerkers gebruik van de regeling kinderopvang. De totale kosten bedroegen € 176.772. Van de regeling betaald ouderschapsverlof hebben in het verslagjaar 92 medewerkers gebruik gemaakt. De kosten van de regeling (na aftrek van de eigen bijdrage en de afdrachtvermindering loonbelasting) bedroegen € 214.072.

De meest innovatieve docent

De Innoveer is een nieuwe prijs om innovatie door docenten te stimuleren en de rol van docent als innovatieprofessional belonen. De prijs - € 5.000 te besteden aan deskundigheidsbevordering en loopbaanontwikkeling - werd in 2005 voor het eerst uitgereikt. Een docente van Voeding & Diëtetiek won met haar aanpassing van het eerstejaarslesprogramma, dat studenten al meteen betreft bij het uitvoeren van onderzoek, en haar actieve rol binnen het lectoraat Transparante Zorgverlening.

De meest mobiele medewerker

De Hanzehogeschool Groningen reikt ieder jaar een prijs van € 2.270 aan de meest mobiele medewerker om mobiliteit te belonen en te stimuleren. Het geldbedrag komt voort uit de landelijke Employability Award, die de Hanzehogeschool Groningen in 2001 heeft gewonnen. Dit jaar was een docent van het Instituut voor Marketing & Management de winnaar, onder meer omdat hij de kennisgebieden waarin hij doceert verbreedt, diverse docentenrollen vervult en zich ook bezig houdt met het leiden van accreditatieprojecten.

Gezondheidsbeleid en arbeidsomstandigheden

De Hanzehogeschool Groningen wil in haar gezondheidsbeleid, bijvoorbeeld bij preventie ziekteverzuim en arbobeleid, meer gebruikmaken van de eigen expertise die aanwezig is bij medewerkers in de *schools* en lectoraten. In 2005 is hier een start mee gemaakt, in samenhang met de gezondheidswerkplaats en het sportgezondheidscentrum.

Arbozorg in eigen regie

De arbowedgeving is in het verslagjaar veranderd. De verplichting om aangesloten te zijn bij een arbodienst is komen te vervallen. Het uitvoeren van de arbozorg in eigen regie is in 2005 in gang gezet. Zo zal de bedrijfsarts bij de hogeschool worden gedetacheerd. Als onderdeel van de nieuwe werkwijze is een verzuimtool aangeschaft en de implementatie ervan voorbereid voor het voorjaar van 2006. Deze tool ondersteunt leidinggevende en de bedrijfsarts bij het uitvoeren van het verzuimmanagement.

Het project Arbozorgsysteem is in 2005 afgerond. Er is nu beleid op het gebied van risico-inventarisatie en evaluatie, verzuim, ongewenste omgangsvormen en werkdruk. Dit laatste onderwerp doorloopt begin 2006 het besluitvormingsproces. Daarnaast is er een kader ontwikkeld voor de doorlopende evaluatie van beleid en uitvoering op het gebied van arbeidsomstandigheden.

Ziekteverzuim

De werkwijze rond verzuim is in 2005 vastgelegd in het verzuimbeleid van de hogeschool. Centraal hierin staat de eigen verantwoordelijkheid van leidinggevende en van de (zieke) medewerker. Daarnaast wordt er onderscheid gemaakt tussen ziek, arbeidsongeschikt en

verzuim. Een zieke medewerker kan soms gedeeltelijk (aangepast) werk verrichten.

Tabel verzuimcijfers

Verzuimcijfers		2005	groei	2004	groei	2003	groei
Kort		4,0%	3%	3,9%	5%	3,7%	-12%
Totaal		5,3%	-4%	5,5%	-7%	5,9%	-11%
Frequentie		1,0	-9%	1,1	0%	1,1	-8%

groei: procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar

Sport

Medewerkers van de Hanzehogeschool Groningen kunnen voor een klein bedrag per jaar sporten bij Sportcentrum ACLO. Dit is een gezamenlijk sportcentrum van hogeschool en universiteit. Ook konden medewerkers in 2005 terecht bij het SportGezondheidsCentrum in het Corpushuys waar de sportopleidingen van de hogeschool gevestigd zijn.

Tevredenheid medewerkers

De tevredenheid van medewerkers wordt tweejaarlijks gemeten. Het onderzoek voldoet aan de methodologische eisen die gesteld worden voor accreditatie. In 2005 werden 17 opleidingen ondervraagd. De tevredenheid over de Hanzehogeschool Groningen als werkgever is meer dan ruim voldoende en licht gestegen ten opzichte van de vorige meting. De tevredenheid over de gang van zaken in de *school*, binnen het team en de kwaliteit van het onderwijs is ruim voldoende.

In 2005 heeft uitgebreide voorlichting aan medewerkers plaatsgevonden over de nieuwe CAO (onder meer over de nieuwe verlofregeling), de zorgverzekering, de levensloopregeling en de talrijke wijzigingen in de sociale zekerheid (pensioen, werkloosheid en arbeidsongeschiktheid).

Kengetallen personeel

Tabel kengetallen personeel

Personeel	2005	groei	2004	groei	2003	groei
Totaal aantal	2245	7%	2.096	7%	1.965	9%
Mannen	1105	6%	1.047	5%	998	9%
Vrouwen	1140	9%	1.049	8%	967	9%
Onderwijsgevend	1254	8%	1.159	5%	1.103	7%
Ondersteunend	991	6%	937	9%	862	11%
Totaal fte's	1547	7%	1.450	3%	1.401	7%
Onderwijsgevend	779	7%	729	0%	730	7%
Ondersteunend	768	7%	721	7%	671	7%

Leeftijdsopbouw

	2005	groei	2004	groei	2003	groei
24 jaar en jonger	97	20%	81	19%	68	45%
25 tot en met 34 jaar	394	14%	346	6%	327	14%
35 tot en met 44 jaar	610	0%	607	4%	583	10%
45 tot en met 54 jaar	749	8%	694	4%	668	0%
55 jaar en ouder	395	7%	368	15%	319	18%

groei: procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar

HUISVESTING

De Hanzehogeschool Groningen is in 2005 volop bezig geweest met de uitvoering van het huisvestingsplan 2002-2010. De plannen leiden tot huisvesting die voldoet aan de eisen van deze tijd. De hogeschool wil kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen en flexibiliteit behouden. Uitgangspunten bij huisvesting zijn leefbaarheid en beleefde kleinschaligheid. Studenten en medewerkers moeten zich prettig voelen in een inspirerende, herkenbare omgeving die optimaal is ingericht en past bij de desbetreffende *school*. De Hanzehogeschool Groningen hanteert gescheiden budgetten voor onderwijs en huisvesting. De nieuw- en verbouwprojecten worden binnen het vastgestelde huisvestingsbudget gerealiseerd.

Nieuwbouw voor economische *schools*

In 2005 is het hoogste punt bereikt in de nieuwbouw van de negen verdiepingen tellende 'toren' op het Zernikecomplex. Studenten en medewerkers zijn via bulletins, Blackboard en een speciaal informatiecentrum steeds op de hoogte gehouden over de bouw. De bouw heeft iets vertraging opgelopen zonder negatieve invloed op het onderwijs en de huisvesting van medewerkers. In de zomer van 2006 nemen het College van Bestuur, een ondersteunende dienst en drie instituten (Marketing & Management, Financieel Economisch Management, en Rechtenstudies) hun intrek in het nieuwe gebouw. Er is gebruik gemaakt van diverse innovatieve, energiebesparende en duurzame materialen.

Het totale herstructureringsproject van de bestaande gebouwen voor economische schools wordt in 2008 afgerond. Hieronder valt ook de realisatie van de centrale mediatheek voor het Zernikecomplex, een atrium, een rechte hoek en een cultureel café.

Nieuwbouw voor sport

De Hanzehogeschool Groningen wil in 2007 een nieuw gebouw op het Zernikecomplex gereed hebben voor huisvesting van het Instituut voor Sportstudies. In 2005 is de ontwerpfase afgerond, de Europese aanbesteding gerealiseerd en zijn de voorbereidingen gestart voor de bouw. Naast de sportopleidingen gaan acht sportorganisaties er kantoor houden, onder meer het Olympisch Steunpunt en MPC Capitals. Er komt een hoogwaardige sporthal die geschikt is voor internationale zaalsportwedstrijden. In het gebouw komt ook een zwembad met beweegbare bodem, een fysiotherapiepraktijk, een sportgezondheidscentrum en een sportwinkel. Op deze manier wordt het – in lijn met de onderwijsvisie en de campusgedachte van de hogeschool - een sportontmoetingsplaats voor studenten, medewerkers en de buitenwereld.

Verbouwingen en verhuizingen

In 2005 is het Wiebengacomplex verbouwd om drie *schools* gezamenlijk te kunnen huisvesten: Pedagogische Academie, Academie voor Verpleegkunde en Academie voor Gezondheidsstudies. Ook is de Hanzeborg verbouwd om zowel de Academie voor Sociale Studies als het Instituut voor Bedrijfskunde ruimte te geven. In het Prins Claus Conservatorium is de vernieuwde Andrea Elkenbracht concertzaal in gebruik genomen.

In 2005 is er veel verhuisd binnen en tussen gebouwen. Opleidingen verhuisden om samen te komen met de andere opleidingen van hun *school*. Alle verhuisbewegingen stonden in het teken van het realiseren van een samenhangende huisvesting.

Hogeschoolcampus op Zernikecomplex

Een van de speerpunten van het huisvestingsbeleid in de afgelopen jaren was de concentratie van onderwijsvoorzieningen op het Zernikecomplex. In het kader van het Akkoord van Groningen hebben hogeschool, gemeente en universiteit een overeenkomst getekend voor de herinrichting van het Zernikecomplex. In de komende tien jaar wordt het gebied ingericht als een 'onderwijs- en wetenschaps-campus in het groen'. De komende jaren verandert het gebied in een lommerrijke campus met gebouwen van hoogwaardige architectuur, zoals de nieuwbouwprojecten van de hogeschool. Buitenlandse studenten en gastdocenten krijgen

woonruimte op de nieuwe campus. Ook komen er kleinschalige winkels die bijdragen aan het campusgevoel. Het Rotterdamse stedenbouwkundig bureau West8 ontwikkelde dit landgoed-concept. De hogeschool investeert ruim € 30 miljoen in de nieuwbouw en herstructurering op het Zernikecomplex.

Warmte-koude opslag

Samen met de Rijksuniversiteit Groningen heeft de Hanzehogeschool Groningen in 2005 een ondergronds systeem voorbereid voor de warmte- en koudebehoefte in de twee nieuwe gebouwen van de hogeschool en in vijf gebouwen van de universiteit. In het ontwerp van deze zeven gebouwen is uitgegaan van een systeemconcept waarbij warmte en kou op duurzame en efficiënte wijze wordt opgewekt, gedistribueerd en opgeslagen. Door middel van bijvoorbeeld samenwerking met het Energie Kenniscentrum, stages, gebruikersonderzoek en het ontwikkelen van proefopstellingen worden studenten nauw betrokken bij dit project.

Herkenbaarheid en bereikbaarheid

Aan de herkenbaarheid van de *schools* in de gebouwen is gewerkt door iedere school een eigen 'smoel' te geven. Dit in de vorm van schilderwerk en een front office in de *schoole*kleuren. De hogeschool wil een herkenbare en heldere lijn van gebouwnamen realiseren, waarbij ook de nog 'naamloze' gebouwen een naam krijgen. De namen moeten passen bij de identiteit van de hogeschool en in het kader van flexibiliteit niet gerelateerd zijn aan zittende opleidingen.

In het kader van een veilige werkomgeving is er een masterplan Toegangscontrole en inbraakbeveiliging en een kadernotitie Bedrijfshulpverlening gemaakt.

Het parkeren op het Zernikecomplex gaf in 2005 aanzienlijk minder problemen dan in voorgaande jaren. De communicatie over het parkeerbeleid en beschikbare parkeerplaatsen heeft samen met het beboeten van foutparkeerders het gewenste effect gehad. Na overleg met een klankbordgroep van studenten zijn de directe buslijnen Zuidhorn-Zernike, Leek-Zernike en de Zernike-expres door vervoersmaatschappij Arriva verder verbeterd.

7. JAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR DE JAARREKENING

Algemeen

De grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en de bepaling van het exploitatiesaldo zijn gebaseerd op de OCW Richtlijn Jaarverslaggeving voor het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek.

Voorzover niet anders is vermeld worden activa, fondsen, voorzieningen, saldi rijksbijdrage en schulden opgenomen tegen de nominale waarde.

De rechtspersonen waarin de hogeschool een kapitaal- en/of organisatiebelang heeft en waar bovendien sprake is van een materieel financieel belang zijn opgenomen in het eigen vermogen van de Hanzehogeschool Groningen. Er is hierbij geen sprake van integrale consolidatie maar van het activeren van een vordering op verbonden partijen en het crediteren van het eigen vermogen van die partijen ten gunste, eventueel ten laste, van het eigen vermogen van de Hanzehogeschool Groningen.

Immateriële vaste activa

De goodwill dat is betaald bij de overname van de SOSA is verantwoord onder de immateriële vaste activa. Het is gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs en wordt in 3 jaar afgeschreven.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de toegepaste lineaire afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur en de eventuele restwaarde. Afboekingen door verkoop, buitengebruikstelling of tenietgaan worden afzonderlijk vermeld.

De activeringsgrens voor inventaris en apparatuur is € 2.500,- met uitzondering van computerapparatuur. Deze apparatuur wordt in principe altijd geactiveerd met een ondergrens van € 250,-.

De gehanteerde categorieën zijn (samen met de afschrijvingstermijnen en -percentages):

- Gebouwen van voor 2000 30 jaar (3,33%)
- Gebouwen vanaf 2000 / Casco 60 jaar (1,67%)
- Gebouwen vanaf 2000 / Afbouw 30 jaar (3,33%)
- Gebouwen: inbouw 15 jaar (6,67%)
- Gebouwen: investering in huurpanden 10 jaar (10,0%) of kortere huurtermijn
- Sportterreinvoorzieningen 10 jaar (10,0%)
- Overige terreinvoorzieningen 30 jaar (3,33%)
- Bouwkundige voorzieningen en installaties 15 jaar (6,67%)
- Meubilair (inventaris) 12 jaar (8,33%)
- Computerapparatuur 4 jaar (25,0%)
- Audiovisuele apparatuur 5 jaar (20,0%)
- Instrumenten en overige apparatuur 7 jaar (14,33%)
- Industriële machines en apparatuur 12 jaar (8,33%)

Met ingang van 2000 worden de nieuwe richtlijnen van OCW gevolgd met betrekking tot de investeringen in gebouwen. Op de (sport)terreinen wordt niet afgeschreven, op de (sport)terreinvoorzieningen wel.

Financiële vaste activa

Leningen u/g

De leningen zijn verstrekt op basis van overeenkomsten waarin is vastgelegd op welke termijn de lening wordt afgelost, tegen welk rentepercentage geleend wordt en, indien van toepassing, welke zekerheden er zijn verstrekt.

Effecten

De effecten zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of, indien van toepassing, de lagere marktwaarde op balansdatum. Alle effecten hebben tenminste een single A -rating volgens de Standard & Poor of Moody's kwalificatie.

Vlottende activa

Voorraden

De voorraden gebruiksgoederen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs waarbij rekening wordt gehouden met incourantheid.

Onderhanden werk

Vooruitbetaalde kosten of vooruitgefactureerde bedragen van een project op balansdatum worden verantwoord onder de voorraad onderhanden werk. Voorzienbare verliezen worden in mindering gebracht op het onderhanden werk.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde waarbij rekening wordt gehouden met een risico voor mogelijke oninbaarheid.

Vorderingen waartegenover ook een schuld staat in de vorm van vooruitontvangen bedragen, zijn gesaldeerd opgenomen in de balans.

Eigen Vermogen

Het eigen vermogen van de Hanzehogeschool Groningen is opgebouwd uit de in het verleden behaalde resultaten. Andere mutaties in het eigen vermogen komen tot stand door stelselwijzigingen of door het opnemen van verbonden partijen in het eigen vermogen van de Hanzehogeschool Groningen.

Het resultaat van het verslagjaar op het initieel onderwijs wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Is een deel van het resultaat tot stand gekomen door activiteiten in projectvorm die nog niet zijn afgerond, dan wordt dat deel overgeheveld naar de bestemde reserve. Andere bestemde reserves zijn er voor geconsolideerde verbonden partijen en huisvestingsbeleid.

Egalisatierekening investeringssubsidies

Ontvangen subsidies die betrekking hebben op investeringen (materiële vaste activa) worden gelijkmatig verdeeld over de jaren waarin de betreffende activa worden afgeschreven. De jaarlijks vrijvallende bedragen van de egalisatierekening worden als bate verantwoord.

Voorzieningen

Voorzieningen worden in de balans opgenomen voor:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs is in te schatten;
- Op balansdatum aanwezige risico's van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs valt in te schatten;
- Lasten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt, als de oorsprong voor die lasten in het verslagjaar of in een voorgaand verslagjaar ligt en de voorziening er toe dient de lasten gelijkmatig te verdelen over meerdere verslagjaren.

Alleen de voorzieningen waarbij sprake is van concrete risico's die het normale ondernemersrisico te boven gaan, zijn opgenomen.

Langlopende schulden

Liquiditeitsbijdrage 1988

Dit betreft door het ministerie beschikbaar gestelde middelen ter dekking van het liquiditeitstekort, voortkomend uit gespreide inning van collegegelden.

Bouwleningen

De bouwleningen bij de BNG waarvoor de stichting Waarborgfonds HBO zich garant heeft verklaard, zijn op 18 april 2005 afgelost. Op deze datum is een nieuwe financiering aangegaan bij het Ministerie van Financiën en is het recht op eerste hypotheek verleend aan de Staat der Nederlanden voor een aantal panden aan het Zernikeplein (kadastraal bekend als Penningsdijk 6, Landleven 10, Zernikeplein 1 en Blauwborgje).

Kortlopende schulden

Onder kortlopende schulden zijn de bedragen ondergebracht die nog betrekking hebben op het verslagjaar maar op balansdatum nog niet zijn betaald en bedragen die zijn ontvangen in of voor het verslagjaar en aan opvolgende jaren moeten worden toegekend.

Exploitatiesaldo

Het saldo van de baten en lasten is totstandgekomen met inachtneming van de volgende beginselen:

- Toerekeningsbeginsel: baten en lasten worden toegerekend aan dat jaar waar ze betrekking op hebben, hierbij wordt er van uitgegaan dat onderwijstaken gelijkmatig over het jaar zijn verdeeld.
- Realisatiebeginsel: winsten worden genomen voorzover zij in het verslagjaar zijn gerealiseerd.
- Voorzichtigheidsbeginsel: verliezen of risico's worden opgenomen voorzover zij bekend zijn geworden vóór het opmaken van de jaarrekening.

Baten

Rijksbijdragen OCW

De baten die in een verslagjaar zijn ontvangen van het ministerie worden in totaliteit verantwoord en zijn gebaseerd op de meest recent verschenen rijksbijdragenbrieven.

Collegegelden

De collegegelden worden verantwoord volgens het baten- en lastenstelsel.

Overige grondslagen

Rapporteringsvaluta

Alle in dit financiële verslag vermelde bedragen zijn genoteerd in euro's. Daar waar afkortingen gebruikt worden van K€ en M€ wordt bedoeld € x 1.000 respectievelijk € x 1.000.000.

Stelselwijziging

Er hebben geen stelselwijzigingen plaatsgevonden in het verslagjaar.

BALANS

1 Activa

	<u>31-12-2005</u>	<u>31-12-2004</u>	
Vaste activa			
1.1	Immateriële vaste activa	517	775
1.2	Materiële vaste activa	92.072	88.652
1.3	Financiële vaste activa	172	4.743
		<hr/>	<hr/>
	Totaal vaste activa	92.761	94.170
 Vlottende activa			
1.4	Vorraden	1.371	1.791
1.5	Vorderingen	17.276	15.050
1.6	Effecten	0	0
1.7	Liquide middelen	6.257	25.886
		<hr/>	<hr/>
	<u>Totaal vlottende activa</u>	24.904	42.727
		<hr/>	<hr/>
	Totaal activa	<u>117.665</u>	<u>136.897</u>

2 Passiva

	<u>31-12-2005</u>	<u>31-12-2004</u>	
2.1	Eigen vermogen	45.240	45.232
 Vreemd vermogen			
2.3	Egalisatierekening investeringssubsidies	905	861
2.4	Voorzieningen	5.179	6.276
2.5	Langlopende schulden	22.770	38.666
2.6	Kortlopende schulden	43.571	45.862
		<hr/>	<hr/>
	Totaal vreemd vermogen	72.425	91.665
		<hr/>	<hr/>
	Totaal passiva	<u>117.665</u>	<u>136.897</u>

EXPLOITATIEREKENING

	<u>2005</u>	<u>Begroting 2005</u>	<u>2004</u>
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen OCW	96.921	89.321	90.067
3.3 Collegegelden	27.528	26.945	25.781
3.4 Baten werk i.o.v. derden	7.185	11.264	8.267
3.5 Overige baten	10.473	18.977	10.859
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal baten	142.107	146.507	134.974
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	97.500	95.852	92.536
4.2 Afschrijvingen	11.445	10.212	10.746
4.4 Overige instellingslasten	30.378	38.606	28.653
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal lasten	139.323	144.670	131.935
Saldo baten en lasten	2.784	1.837	3.039
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	270	-40	891
5.2 Financiële lasten	<u>3.045</u>	<u>2.190</u>	<u>2.978</u>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Saldo financiële baten en lasten	-2.775	-2.230	-2.087
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	9	-393	952
6 Buitengewone bedrijfsvoering			
6.1 Buitengewone baten	0	0	2.140
6.2 Buitengewone lasten	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1.447</u>
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Saldo buitengewone bedrijfsvoering	0	0	693
Exploitatieresultaat	<u>9</u>	<u>-393</u>	<u>1.645</u>

KASSTROOMOVERZICHT

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	9	1.645
Overige mutaties Eigen Vermogen	-1	0
	<u>8</u>	<u>1.645</u>
Afschrijvingen	11.470	10.774
Mutaties werkkapitaal		
- Voorraden	420	-718
- Vorderingen	-2.226	-1.225
- Effecten	0	0
- Kortlopende schulden	-2.291	4.135
	<u>-4.097</u>	<u>2.192</u>
Mutaties egalisatierekening	44	-108
Mutaties voorzieningen	-1.097	-2.477
	<u>-1.053</u>	<u>-2.585</u>
	<u>6.328</u>	<u>12.026</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Immateriële vaste activa	0	-775
Materiële vaste activa	-14.632	-7.196
Financiële vaste activa	4.571	9.762
	<u>-10.061</u>	<u>1.791</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Mutatie kredietinstellingen	-15.896	-5.847
Mutatie overige langlopende schulden	0	0
	<u>-15.896</u>	<u>-5.847</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-19.629</u>	<u>7.970</u>
Beginstand liquide middelen	25.886	17.916
Mutatie liquide middelen	<u>-19.629</u>	<u>7.970</u>
<u>Eindstand liquide middelen</u>	<u>6.257</u>	<u>25.886</u>

TOELICHTING OP DE BALANS

1 Activa

Vaste activa

1.1 Immateriële vaste activa

	Verrijgings- prijs t/m 2004	Afschrijvingen t/m 2004	Boekwaarde 31-12-2004	Investerings 2005	Desinveste- ringen 2005	Afschrijvingen 2005	Boekwaarde 31-12-2005
Goodwill (overname SOSA)	775	0	775	0	0	258	517
Totaal immateriële vaste activa	775	0	775	0	0	258	517

Toelichting:

Op 23-12-2004 heeft het College van Bestuur (CvB) besloten de opleiding SOSA (in de sociaal agogische sector) over te nemen van Hogeschool Inholland. Op 31-12-2004 is de overeenkomst getekend. Voor de overname is een bedrag aan goodwill betaald van K€ 775. De afschrijving daarvan vindt plaats in 3 jaar, met ingang van 1-1-2005.

1.2 Materiële vaste activa

	Verrijgings- prijs t/m 2004	Afschrijvingen t/m 2004	Boekwaarde 31-12-2004	Investerings 2005	Desinveste- ringen 2005	Afschrijvingen 2005	Boekwaarde 31-12-2005
1.2.1 Gebouwen en terreinen							
1.2.1.1 Gebouwen	110.193	48.334	61.859	3.560	810	6.094	58.515
1.2.1.2 Terreinen	9.679	36	9.643	0	0	13	9.630
1.2.1.3 Gebouwen in uitvoering	3.168		3.168	7.174	0	0	10.342
	123.040	48.370	74.670	10.734	810	6.107	78.487
1.2.2 Inventaris en apparatuur	30.198	16.241	13.957	3.897	-811	5.080	13.585
1.2.4 Overige materiële vaste activa							
PC-thuis regeling	734	709	25	0	0	25	0
Totaal materiële vaste activa	153.972	65.320	88.652	14.631	-1	11.212	92.072

Toelichting:

De pc-thuis regeling is opgenomen onder de materiële vaste activa omdat de pc's in bezit blijven van de Hanzehogeschool Groningen totdat ze zijn afgelost. Op deze activa wordt niet afgeschreven, de waardevermindering vindt plaats door aflossing en eigendomsoverdracht. Op 31-12-2005 zijn alle pc's afgelost en is de regeling ten einde.

1.2.a OZB en verzekerde waarde gebouwen en terreinen

	Bedrag	Peildatum
1.2.a.1 OZB-waarde gebouwen en terreinen (in K€)	91.223	01-01-2005
1.2.a.2 Verzekerde waarde gebouwen (in K€)	166.114	01-01-2005
1.2.b Boeken: aanschaf 2005 (in K€)	594	

1.3 Financiële vaste activa

	Boekwaarde 31-12-2004	Mutaties +/- 2005	Mutaties -/ 2005	Boekwaarde 31-12-2005
1.3.3 Overige leningen u/g				
GEON / Groningen		172		172
Technomatch / Groningen (tevens voorzien)		0		0
1.3.5 Effecten				
Obligaties	4.571		4.571	0
Totaal financiële vaste activa	4.743		4.571	172

Toelichting:

Met Technomatch is in 2003 een achtergestelde lening aangegaan voor een bedrag van K€ 103. Deze lening is ook voorzien en daarom per saldo 0. De lening aan Geon dient te worden afgelost voor 1 januari 2010. De rente van deze lening is variabel en is minimaal 2% en maximaal 6%. In 2005 zijn alle resterende obligatieleningen vrijgevallen.

Viottende activa

1.4 Voorraden

	<u>31-12-2005</u>	<u>31-12-2004</u>
1.4.1 Gebruiksgoederen		
Syllabi en kantoorbenodigdheden	530	377
1.4.2 Onderhanden werk i.o.v. derden		
projecten en contractonderzoek	841	1.414
	<u>1.371</u>	<u>1.791</u>
Totaal voorraden	<u>1.371</u>	<u>1.791</u>

1.5 Vorderingen

	<u>31-12-2005</u>	<u>31-12-2004</u>
1.5.1 Debiteuren	1.450	1.587
1.5.3 Verbonden partijen		
St. Stud.fnds. Ac. Minerva (Art and Food)	66	66
Kunstvakondw. (SKIN / vh NMC)	-20	6
St. Steunf. Academie Fysiotherapie	<u>0</u>	<u>347</u>
	46	419
1.5.4 Studenten	9.916	7.722
1.5.5 Overige vorderingen	4.593	3.720
1.5.6 Overlopende activa	1.271	1.602
	<u>17.276</u>	<u>15.050</u>
Totaal vorderingen	<u>17.276</u>	<u>15.050</u>

Toelichting:

Uit de vordering op verbonden partijen blijkt het bedrag waarvoor deze stichtingen zijn geconsolideerd in de jaarrekening. De vordering stemt overeen met het Eigen Vermogen van de stichting dat als zodanig is opgenomen in de jaarrekening als 'bestemmingsreserve EV geconsolideerde verbonden partijen'. In 2005 is de Stichting Steunfonds Academie Fysiotherapie opgeheven en het geld overgeheveld naar de Hanzehogeschool Groningen. De overige vorderingen zijn ten opzichte van 2004 gestegen met K€ 873, dit wordt onder andere veroorzaakt door een nog te ontvangen subsidie van K€ 821 van het Samenwerkingsverband Noord Nederland in verband met de afrekening van een project.

1.7 Liquide middelen

	<u>31-12-2005</u>	<u>31-12-2004</u>
1.7.1 Banken	2.543	25.860
1.7.2 Kasmiddelen	20	26
1.7.3 Deposito's	3.694	0
	<u>6.257</u>	<u>25.886</u>
Totaal liquide middelen	<u>6.257</u>	<u>25.886</u>

Toelichting:

Zoals ook blijkt uit het kasstroomoverzicht is het liquiditeitssaldo afgenomen met M€ 19,6. De voornaamste oorzaken hiervoor zijn de aflossing van de langlopende leningen en de investering in nieuwe gebouwen. Aan de andere kant is er geld vrijgekomen door nieuwe leningen aan te gaan bij het Ministerie van Financiën en het vrijvallen van de obligaties.

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Saldo 31-12-2004	Mutaties		Saldo 31-12-2005
		Bestemming resultaat	Overige mutaties	
2.1.2 Algemene reserve				
Algemeen	25.370	388	-233	25.525
Contractactiviteiten	0	-396	-1.172	-1.568
Overige	0	0	408	408
2.1.3 Bestemmingsreserves				
EV geconsolideerde verbonden partijen	636	-25	-565	46
Reserve huisvestingsbeleid	14.216	0	0	14.216
Projecten	5.856	42	715	6.613
Contractactiviteiten	-1.254	0	1.254	0
Overige	408	0	-408	0
Totaal bestemmingsreserves	19.862	17	996	20.875
Totaal eigen vermogen	45.232	9	-1 *)	45.240

Toelichting:

Mutaties in de bestemmingsreserves hebben betrekking op afgeronde projecten en activiteiten waarvan het saldo wordt toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve. In 2005 zijn de bestemde reserves Contractactiviteiten en Studentenfondsen (onder Overige algemene reserve) overgeheveld naar de algemene reserves. Dit voldoet beter aan de richtlijnen die er vanuit het Ministerie van OCW zijn voorgeschreven.

*) afrondingsverschil

2.3 Egalisatierekening investeringssubsidies

	Saldo 31-12-2004	Mutaties		Saldo 31-12-2005
		Ontvangen subsidies	Toegerekende subsidies	
Technologische Werkplaats	221	0	28	193
Academie voor Popcultuur	640	0	79	561
Jeol elektronenmicroscop	0	159	8	151
Totaal egalisatierekening	861	159	115	905

Toelichting:

De hier genoemde investeringen zijn door externe partijen gesubsidieerd. Om deze investeringen zichtbaar te houden is een egalisatierekening gevormd waaruit jaarlijks een bedrag vrijvalt ter compensatie van de afschrijvingslasten.

2.4 Voorzieningen

	Saldo 31-12-2004	Mutaties			Saldo 31-12-2005	Onderverdeling saldo 2005		
		Dotaties 2005	Onttrekkingen 2005	Vrijval 2005		< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar
2.4.2 Wachtgelden	1.678	295	486	158	1.329	318	902	109
2.4.3 Overige voorzieningen								
Reorganisatie	664	58	101	226	395	261	134	0
Waarborgfondsen	574	0	0	0	574	0	0	574
Overige personele voorzieningen	2.663	1.566	1.661	240	2.328	779	1.549	0
Betalingsverplichting laptopregeling	630	0	77	0	553	184	369	0
Overige	67	0	0	67	0			
	4.598	1.624	1.839	533	3.850			
Totaal voorzieningen	6.276	1.919	2.325	691	5.179			

Toelichting:

Het saldo van de voorzieningen laat al een aantal jaren een dalende trend zien. Dit geldt met name voor de wachtgeldvoorziening en de reorganisatievoorziening. De overige personele voorzieningen (sociaal beleid) zijn in 2004 vooral gestegen vanwege de wijziging in de organisatiestructuur en de mogelijke gevolgen voor medewerkers. In 2005 is deze voorziening deels vrijgevallen omdat de ingeschatte gevolgen bleken mee te vallen.

De bedragen die opgenomen zijn in de voorzieningen, zijn gebaseerd op een periode van 5 jaar.

2.5 Langlopende schulden

	Bedrag lening 31-12-2004	Aangegane leningen o/g	Aflossingen 2005	Boekwaarde 31-12-2005	Rente- percentage	Resterende looptijd
2.5.2 Kredietinstellingen (bouwleningen)						
Bouwleningen BNG / Essent	36.398		36.396	2	divers/var.	2
Leningen MvF		20.500		20.500	4,05	20
2.5.3 Langlopende schulden aan OCW						
Liquiditeitsbijdrage 1988	2.268			2.268	3,08	5
Totaal langlopende schulden	38.666	20.500	36.396	22.770		

Toelichting:

In april 2005 zijn de leningen bij de BNG afgelost en nieuwe leningen aangegaan bij het Ministerie van Financiën. Ook is vanaf dat moment een start gemaakt met het 'schatkistbankieren' waarbij er een rekening-courant verhouding is tussen de Hanzehogeschool Groningen en het Ministerie. Dagelijks worden de bedragen op de rekening van de Hanzehogeschool Groningen vereffend met het Ministerie.

2.6 Kortlopende schulden

	31-12-2005	31-12-2004
2.6.3 Crediteuren	2.625	3.857
2.6.4 OCW	0	4
2.6.6 Belastingen en premies sociale verzekeringen	2.779	2.255
2.6.7 Schulden terzake pensioenen	1.403	738
2.6.8 Overige kortlopende schulden	6.800	8.668
2.6.9 Overlopende passiva		
Vooruitontvangen collegegelden	19.498	18.039
Geoomerkte subsidies OCW	0	28
Niet-geoomerkte subsidies OCW	611	580
Vakantiegeld	2.930	2.736
Vakantiedagen	1.589	1.453
ZKOO	0	1.578
Salarissen	168	112
Vooruitontvangen bedragen	5.168	5.814
	29.964	30.340
Totaal kortlopende schulden	43.571	45.862

Toelichting:

De overlopende passiva zijn lager door het afschaffen en uitbetalen van de ZKOO-regeling en minder vooruitontvangen bedragen. Andere posten onder de overlopende passiva inclusief de belastingen en schulden terzake van pensioenen zijn in 2005 hoger dan in 2004 door het gestegen personeels- en studentenbestand. In 2005 is de verplichting inzake het Vervolgonderzoek Rekenschap voldaan en is het bedrag voor de opleiding SOSA aan de Hogeschool Inholland betaald. Gezamenlijk zorgt dat voor een daling van de overige kortlopende schulden van M€ 2,3.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Hypotheekverklaring

Met ingang van april 2005 is het recht op eerste hypotheek verleend aan de Staat der Nederlanden voor de panden aan het Zernikeplein (kadastraal bekend als Penningsdijk 6, Landleven 10, Zernikeplein 1 en Blauwborgje). In deze gebouwen zijn onder meer de economische en de technische scholen gevestigd.

Daarnaast heeft de Hanzehogeschool Groningen ter instandhouding van de stichting Waarborgfonds HBO een bedrag als voorziening op de balans opgenomen ter grootte van 1% van het bedrag van de Rijksbijdrage in het jaar van afsluiten van de overeenkomst (1994). Mocht een hogeschool de verplichting jegens het Waarborgfonds niet kunnen nakomen, dan kan door het Waarborgfonds aanspraak worden gemaakt op de gevormde voorziening.

Vordering op OCW

In 2001 is de vordering op de minister van OCW betreffende IZK, vakantie-uitkering en sociale lasten uit 1986/1987 afgeboekt. Deze vordering (K€ 2.719) blijft echter wel bestaan en zal worden verrekend bij liquidatie van de hogeschool. In 2005 is een deel van de vordering ingelost wegens het vervallen van de ZKOO-regeling en het uitbetalen hiervan door het ministerie.

Langlopende verplichtingen

In 2005 zijn er naast bestaande verplichtingen nog een aantal contracten vernieuwd, dan wel bijgekomen. Hierbij gaat het om de volgende contracten:

- Telecom (voip)
- KPN (onderhoud netwerkkapitaal)
- CNG (datalijnen)
- Gemeente Groningen (hosting AS/400)
- RUG / Progress (studievolg)
- Surfnet (aansluiting Surfnet)
- Landesk (infrastructurele projecten)
- Kopieerpapier en -apparaten

Daarnaast is op 10 oktober het convenant 'Inrichting Zernike' getekend waarbij de Hanzehogeschool Groningen zich verplicht om de terreinen die in eigendom zijn in te richten conform de visie die beschreven is in het convenant.

Bankgaranties

De Stichting Hanzehogeschool Groningen heeft drie bankgaranties afgegeven voor een totaalbedrag van K€ 694, te weten:

- Stichting Waarborgfonds HBO (K€ 574)
- Stichting IN m.b.t. huisvesting buitenlandse studenten in Eelde (K€ 64)
- Cultural Investments Holdings BV m.b.t. huur Steenhouderskade in Groningen (K€ 56)

Overige verplichtingen en claims

In ieder verslagjaar lopen verschillende juridische procedures. Deze zijn te onderscheiden naar beroepen die zijn ingesteld door studenten of personeelsleden, vorderingen van derden, en eventuele procedures tegen of vanwege bestuursorganen waaronder het ministerie van OCW.

Beroepen die worden ingesteld door studenten vallen onder het regiem van artikel 7.60, 7.61 en 7.68 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Het gaat daarbij om circa 60 zaken per jaar (2005). Het komt voor dat in het verloop van een beroepszaak schadevergoeding wordt gevorderd.

Bij de procedures van de Hanzehogeschool Groningen tegen personeelsleden kan het voorkomen dat, hetzij in het kader van een minnelijke schikking, hetzij op basis van de uitspraak van de kantonrechter, een vergoeding wordt toegekend. In 2005 heeft de Hanzehogeschool Groningen geen uitzonderlijke claims opgelopen.

In het afgelopen verslagjaar zijn voor het overige geen geschillen met derden vloeien die naar huidig inzicht zullen resulteren in vorderingen tot schadevergoeding waaruit substantiële financiële aanspraken zullen voortvloeien.

B7 Overzicht verbonden partijen

Beslissende zeggenschap (stichting of vereniging)

	Jur. Vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2005	Exploitatie-saldo 2005	Omzet 2005	Verklaring art. 2:403 BW	Consolidatie ja/nee
Stud.fnds Minerva - Art and Food	stichting	Groningen	4	66	0	0	N	J
Stud.fnds PCC	stichting	Groningen	4	0	0	0	N	N
Steunf. Academie Fysiotherapie	stichting	Groningen	4	0	1	1	N	J
Kunstvakondw. (SKIN / vh NMC)	stichting	Groningen	2	-20	-26	255	N	J
Frank Mohr (vh Media GN)	stichting	Groningen	2	0	0	0	N	N
Instr.fonds Willem van Lier	stichting	Groningen	4	0	0	0	N	N
Peter de Grote festival	stichting	Groningen	4	0	0	0	N	N
Hanze Contract	stichting	Groningen	2	0	0	0	N	N
De Groot-Brugman fonds	stichting	Groningen	4	0	0	0	N	N
Young Business Venture	stichting	Groningen	4	0	0	0	N	N
Totaal				46	-25	256		

Overige verbonden partijen (minderheidsdeelneming en geen beslissende zeggenschap)

	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten
Hanzeplein	stichting	Groningen	4
Makarov Prelude	stichting	Groningen	4
Seniorenacademie HOVO Gron./Drenthe	stichting	Groningen	4
Gilde HBO	stichting	Den Haag	4
Huisvesting buitenlandse studenten	stichting	Groningen	4

Toelichting:

In het Overzicht verbonden partijen zijn de stichtingen vermeld waar de Hanzehogeschool Groningen wel of geen beslissende zeggenschap over had in 2005. Bedragen zijn niet vermeld voor zover het totaal van de exploitatielasten van de verbonden partij minder dan 1% van het totaal van de exploitatielasten van de Hanzehogeschool Groningen bevat.

TOELICHTING OP DE EXPLOITATIEREKENING

3 Baten

3.1 Rijksbijdragen OCW

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
3.1.1 (Normatieve) Rijksbijdrage OCW (HBO)	96.448	89.383
3.1.2 Overige subsidies OCW		
Geoormerkte subsidies	28	80
Niet-geoormerkte subsidies	<u>445</u>	<u>604</u>
	473	684
Totaal Rijksbijdragen OCW	<u><u>96.921</u></u>	<u><u>90.067</u></u>

Toelichting:

In 2005 is meer Rijksbijdrage ontvangen dan in 2004 (totaal M€ 6,9). Dit is onder andere een direct gevolg van gestegen studentenaantallen, overname van de SOSA (M€ 1,4), een hogere budgetfactor (M€ 0,9) hogere profielbedragen (M€ 2,6) en een extra uitkering in verband met het afschaffen van de ZKOO-regeling (M€ 1,6). Vanaf 2005 wordt het collectieve deel van de werkloosheidsuitkeringen niet meer in de Rijksbijdragebrief vermeld maar apart in rekening gebracht en ingehouden op de Rijksbijdrage. De ontvangen overige subsidies, zowel de geoormerkte als de niet-geoormerkte, zijn in 2005 lager dan in 2004 (K€ 211). Dit wordt verklaard door het teruglopend aantal projecten. Het niet-geoormerkte deel bestaat voornamelijk uit vergoedingen voor stagebegeleiding en zij-instromers.

3.3 Collegegelden

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
Collegegelden (bekostigde studenten)	27.787	25.852
Overige	-259	-71
Totaal Collegegelden	<u><u>27.528</u></u>	<u><u>25.781</u></u>

Toelichting:

De stijging van het collegegeld wordt veroorzaakt door een groter aantal bekostigde studenten in 2005 (+ 6,3%) en het hogere collegegeld. De rubriek 'overige' is in 2005 K€ 188 lager dan in 2004 door enerzijds een stijging van de niet bekostigde februari- en zij-instromers (K€ 204), maar aan de andere kant een daling van de overige collegegelden (K€ 184) en meer uitgekeerde restituties collegegelden (K€ 208).

3.4 Baten werk in opdracht van derden

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
3.4.1 Opbrengst werk i.o.v. derden		
3.4.1.1 Contractonderwijs CA / P-HBO cursussen	4.694	4.533
3.4.1.2 Contractonderzoek Overige contractactiviteiten	2.905	3.123
	<u>7.599</u>	<u>7.656</u>
Totaal opbrengst werk i.o.v. derden	7.599	7.656
3.4.2 Mutaties onderhanden werk i.o.v. derden	-414	611
Totaal baten werk i.o.v. derden	<u><u>7.185</u></u>	<u><u>8.267</u></u>

Toelichting:

Per saldo is de omzet van de contractactiviteiten (onderwijs en onderzoek) licht gedaald (K€ 57). Op balansdatum waren er echter meer baten vooruitontvangen ten opzichte van 2004 (K€ 1.025) zodat de totale baten van derden K€ 1.082 lager uitvallen.

3.5 Overige baten

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
3.5.1 Resultaat verbonden partijen	-25	33
3.5.2 Verhuur onroerende zaken	555	659
3.5.3 Detachering personeel	286	676
3.5.4 Schenking en sponsoring	0	0
3.5.5 Overige baten		
Subsidies	5.352	4.862
Overige bijdragen van studenten	2.233	1.651
Overige	<u>2.072</u>	<u>2.978</u>
	<u>9.657</u>	<u>9.491</u>
Totaal overige baten	<u>10.473</u>	<u>10.859</u>

Toelichting:

Het resultaat op verbonden partijen is in 2005 K€ 58 lager dan in 2004. Dit wordt met name veroorzaakt door een positief resultaat van het NMC in 2004 van K€ 27 ten opzichte van een negatief resultaat van K€26 in 2005.

Op 1 augustus 2004 is het contract met de Christelijke Hogeschool Nederland beëindigd inzake de huur van een deel van het Wiebengacomplex. Op jaarbasis leverde dat een bate uit 'verhuur onroerende zaken' van K€ 80 op.

4 Lasten

4.1 Personele lasten

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
4.1.1 Lonen en salarissen	70.036	65.382
4.1.2 Sociale lasten	<u>15.233</u>	<u>13.845</u>
	85.269	79.227
4.1.3 Overige personele lasten		
4.1.3.1 Dotatie voorziening wachtgeld	137	4
4.1.3.2 Ingehuurd personeel niet in loondienst	8.848	9.798
4.1.3.3 Dotatie overige personele voorzieningen	1.158	1.521
Overige	<u>2.570</u>	<u>2.519</u>
Totaal overige personele lasten	12.713	13.842
4.1.4 Uitkeringen (-/-)	<u>-482</u>	<u>-533</u>
Totaal personele lasten	<u><u>97.500</u></u>	<u><u>92.536</u></u>

Toelichting:

Ook in 2005 zijn de personeelslasten sterk gestegen. De oorzaak ligt in een groter personeelsbestand (+97 fte) en de gestegen sociale lasten (met name pensioenpremie). Een groter personeelsbestand wordt verklaard door gestegen studentenaantallen, maar ook door het doorzetten van het beleid om meer personeel in dienst te nemen dan incidenteel in te huren. Dit verklaart tevens de afname van 'Ingehuurd personeel niet in loondienst' ten bedrage van K€ 950.

4.1.a Aantal fte's per 31 december	<u>2005</u>	<u>2004</u>
	<u>aantal fte's</u>	<u>aantal fte's</u>
WP / OP	779	729
OBP	<u>768</u>	<u>721</u>
Totaal aantal fte's	1.547	1.450
4.1.b Overzicht bezoldigingen	<u>2005</u>	<u>2004</u>
Loonkosten College van Bestuur (incl. pensioenlast)	504	543
Raad van Toezicht	<u>32</u>	<u>22</u>
Totaal salarislaster CvB en RvT	<u><u>536</u></u>	<u><u>565</u></u>
4.1.c Belastbaar jaarloon (incl. wg-deel pensioenpremie) CvB-leden		
H.J. Pijlman	144	
M.C.J. van Os-Schaap	131	
W. Wieling	<u>135</u>	
	<u>410</u>	

4.2 Afschrijvingen

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
4.2.1 Immateriële vaste activa	258	0
4.2.2 Gebouwen	6.107	5.993
4.2.3 Inventaris en apparatuur	5.080	4.753
Totaal afschrijvingen	<u><u>11.445</u></u>	<u><u>10.746</u></u>

Toelichting:

De afschrijving immateriële vaste activa in 2005 (K€ 258) heeft volledig betrekking op de overname van SOSA en de betaling van goodwill aan Hogeschool Inholland.

In 2004 is gestart met een groot nieuwbouwproject. Pas bij de oplevering hiervan wordt begonnen met afschrijven. Daarom zijn de afschrijvingslasten in 2005 niet sterk gestegen, maar zullen deze lasten in de toekomst wel toenemen.

De stijging van de afschrijvingslasten op inventaris en apparatuur laat zich verklaren door een inhaalafschrijving op telefonie-apparatuur in augustus 2005 (K€ 595).

4.4 Overige instellingslasten

	2005	2004
4.4.1 Huur	1.406	1.180
4.4.2 Dotatie onderhoudsvoorziening	0	600
4.4.3 Inventaris en apparatuur	4.698	4.359
4.4.4 Energie en water	1.407	1.200
4.4.5 Heffingen	579	554
4.4.6 Dotatie overige voorzieningen	-106	287
	7.984	8.180
4.4.7 Overige		
4.4.7.1 Overige huisvestingslasten		
Klein onderhoud	1.063	1.114
Schoonmaakkosten	2.263	1.955
Overige	3.585	873
	6.911	3.942
4.4.7.2 Overige beheerslasten		
Administratie en beheer	10.703	10.480
Reis- en verblijfkosten	1.794	1.399
Leer- en hulpmiddelen	759	2.232
Studentenvoorzieningen	0	2.078
Tegemoetkoming studerenden	2.227	342
	15.483	16.531
Totaal overige instellingslasten	30.378	28.653

Toelichting:

De overige instellingslasten zijn in 2005 met K€ 1.725 gestegen. Posten die in belangrijke mate afwijken van vorig jaar zijn: 'huur', 'dotatie onderhoudsvoorziening', 'energie en water', 'dotatie overige voorzieningen', 'schoonmaakkosten', 'overige huisvestingslasten', 'reis- en verblijfkosten' en 'leer- en hulpmiddelen'.

De stijging van de huur wordt verklaard door een uitbreiding van de huur van Meerwold. Bovendien is Meerwold in 2004 niet het gehele jaar gehuurd maar vanaf juni.

De dotatie onderhoudsvoorziening is per 31-12-2004 geheel vrijgevallen (zie buitengewone baten 2004). Er heeft nadien geen dotatie meer plaatsgevonden.

De stijging van de kosten voor energie en water wordt veroorzaakt door een naheffing op voorgaande jaren die in 2005 in de kosten is genomen.

Het saldo op 'dotatie overige voorzieningen' bestaat uit een vrijval van het project Alabama (K€ 67) en de vrijval van een deel van de voorziening dubieuze debiteuren (K€ 39).

In 2005 zijn de contracten voor schoonmaak herzien en zijn de tarieven gestegen. Bovendien zorgt het toenemende aantal gebouwen voor een stijging van de schoonmaakkosten.

De rubriek 'overige huisvestingslasten' laat een stijging zien van K€ 2.712. Dit wordt verklaard door de direct genomen kosten van de herinrichting van de HG (verhuizingen/aanpassingen gebouwen).

De reis- en verblijfkosten zijn in 2005 K€ 395 hoger dan in 2004. Oorzaak hiervan is de toenemende internationalisering en de daarbij behorende recrutering in het buitenland.

De rubriek 'leer- en hulpmiddelen' laat een sterke daling zien (K€ 1.473) doordat de kostensoorten 'kantoor-/leer- en overige middelen', 'kopie- en reprovkosten' en 'KNUB en reprorecht' in 2004 zijn opgenomen in de rubriek 'administratie en beheer' (effect K€ 879).

De rubriek 'studentvoorzieningen' is in 2005 samengevoegd met 'tegemoetkoming studerenden'.

5 Financiële baten en lasten		<u>2005</u>	<u>2004</u>
5.1	Rentebaten	270	891
5.2	Rentelasten	3.045	2.978
Saldo financiële baten en lasten		<u><u>-2.775</u></u>	<u><u>-2.087</u></u>

Toelichting:

In 2005 is er een extra bedrag aan (boete)rente betaald ten bedrage van M€ 1,8 in verband met de aflossing van de langlopende leningen bij de BNG. Tegelijk zijn er nieuwe leningen aangetrokken bij het Ministerie van Financiën voor een lager bedrag en een lager rentepercentage. De extra kosten van de boeterente wordt binnen 2 jaar terugverdiend.

6 Buitengewone bedrijfsvoering		<u>2005</u>	<u>2004</u>
6.1	Buitengewone baten	0	2.140
6.2	Buitengewone lasten	0	1.447
Buitengewoon resultaat		<u><u>0</u></u>	<u><u>693</u></u>

Kengetallen

	<u>2005</u>	<u>2004</u>
Solvabiliteit 1	0,38	0,33
Solvabiliteit 2	0,44	0,38
Liquiditeit	0,57	0,93
Liquiditeit (quick ratio)	0,54	0,89
Rentabiliteit	0,0%	0,7%

OVERIGE BIJLAGEN

C1 Accountantsverklaring

Oprichting

Ingevolge uw opdracht hebben wij de op grond van artikel 2.9, lid 1 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek opgemaakte jaarrekening 2005 van Hanzehogeschool Groningen te Groningen gecontroleerd. Bij de controle zijn wij nagegaan of de jaarrekening voldoet aan de volgende wettelijke eisen:

- De in de jaarrekening opgenomen financiële informatie is getrouw weergegeven;
- De in de jaarrekening opgenomen financiële informatie is totstandgekomen in overeenstemming met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving voor zover deze betrekking heeft op de toewijzing en besteding van de rijksmiddelen;
- De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de geldende verslaggevingsvoorschriften zoals opgenomen in de "Richtlijn jaarverslaggeving hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek", gewijzigd met de "Regeling tot wijziging van de richtlijn hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek d.d. 18 oktober 2005.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de bestuurders van de instelling. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Verder hebben wij in onze controle de aanwijzingen betrokken die zijn gegeven in het controleprotocol OCW 2005 en het addendum OCW-controleprotocol 2005. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de instelling daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening voldoet aan de hierboven beschreven eisen.

Groningen, 6 juni 2006

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

H.W.H.M. van Kesteren RA

C2 Voorstel bestemming exploitatiesaldo

Het positieve resultaat van de Hanzehogeschool Groningen over het jaar 2005 bedraagt K€9. Voorgesteld wordt om K€8 ten laste van de Algemene Reserves en K€17 ten gunste van de Bestemmingsreserves te brengen. In 2005 heeft er een verschuiving plaatsgevonden van de bestemde reserves Contractactiviteiten en Studentenfonds naar de algemene reserves. Zie ook de toelichting op het Eigen Vermogen.

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben geen noemenswaardige gebeurtenissen plaatsgevonden tussen balansdatum en verschijningsdatum van het jaarverslag.

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	40169
Naam instelling	Hanzehogeschool Groningen
Adres	Zernikeplein 7
Postadres	Postbus 30030
Postcode / Plaats	9700 RM Groningen
Telefoon	050 - 595 5555
Fax	050 - 595 5678
E-mail	info@org.hanze.nl
Internet-site	www.hanze.nl
Contactpersoon	dhr. drs. K. van der Wal
Telefoon	050 - 595 5521
Fax	050 - 595 5678
E-mail	k.van.der.wal@pl.hanze.nl
BRIN-nummer	25BE Hanzehogeschool Groningen (HBO) 28AY Hanzehogeschool (BVE)

D2 Specificatie posten OCW

Gebouwen volgens vastgestelde afschrijvingstermijnen

	Verrijgings- prijs t/m 2004	Afschrijvingen t/m 2004	Boekwaarde 31-12-2004	Investerings 2005	Desinvesterings 2005	Afschrijvingen 2005	Boekwaarde 31-12-2005	Afschrijvings- percentage
1.2.1 Gebouwen, terreinen en bouwv.vorz.								
Gebouwen voor 2000	51.748	20.445	31.303	0	0	2.042	29.261	3,33
Gebouwen vanaf 2000	6.439	1.528	4.911	3.138	0	542	7.507	6,67
Gebouwen in uitvoering	3.168	0	3.168	7.174	0	0	10.342	0,00
Investering in huurpanden	1.029	204	825	0	0	102	723	10,00
(Sport)terreinen & voorzieningen	9.679	36	9.643	0	0	13	9.630	3,33-10,0
Bouwv. voorz. en techn. installaties	50.977	26.157	24.820	422	810	3.408	21.024	6,67
Totaal gebouwen	123.040	48.370	74.670	10.734	810	6.107	78.487	

2.5.3 Langlopende schulden aan OCW

	Schuld 31-12-2004	Aflossingen 2005	Rest schuld 31-12-2005	Resterende looptijd
Liquiditeitsbijdrage 1988	2.268	0	2.268	onbepaald

2.6.9 Overlopende passiva

1 Geormerkt en aflopend in 2005

	Jaar en kenmerk	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m 2004	Besteed t/m 2004	Saldo 31-12-2004	Ontvangen in 2005	T.b.v. exploitatie 2005	T.b.v. invest. 2005	Saldo 31-12-2005
Zicht op kwaliteit	00/150542	191	191	163	28	0	28	0	0
Totaal doorlopend		191	191	163	28	0	28	0	0

3 Niet-geormerkte subsidies

	Jaar en kenmerk	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m 2004	Besteed t/m 2004	Saldo 31-12-2004	Ontvangen in 2005	T.b.v. exploitatie 2005	T.b.v. invest. 2005	Saldo 31-12-2005
IKI project	97/35009	91	91	83	8	0	8	0	0
Zij-instromers 2004	03/75470	390	390	163	227	0	227	0	0
Zij-instromers 2005		290	0	0	0	290	3	0	287
Vergoeding stagebegeleiding 2004	04/106572	329	329	171	158	0	157	0	1
Vergoeding stagebegeleiding 2005		146	0	0	0	146	3	0	143
Innovatiearr. beroepskolom Groningen	61200-4527	229	229	42	187	0	47	0	140
Ruim baan voor talent		94	0	0	0	40	0	0	40
Totaal niet-geormerkt		1.569	1.039	459	580	476	445	0	611

	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m 2004	Besteed t/m 2004	Saldo 31-12-2004	Ontvangen in 2005	T.b.v. exploitatie 2005	T.b.v. invest. 2005	Saldo 31-12-2005
1 Geormerkt en aflopend op 31-12- 2005	191	191	163	28	0	28	0	0
2 Geormerkt en doorlopend na 2005	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Niet-geormerkte subsidies	1.569	1.039	459	580	476	445	0	611
Overige subsidies: ontv. en bestedingen 2005				608	476	473	0	611
Toegerekende subsidies egalisatierekening 2005						0		
Overige subsidies OCW						473		
Naar schuld aan OCW				0				0
Naar overlopende passiva				608				611

Bijlage SKO

SKO subsidies Lectoraten en Kenniskringen

	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing < 2005	Eigen bijdrage < 2005	Uitgaven < 2005	Saldo 31-12-2004	Bedrag toewijzing 2005	Eigen bijdrage 2005	Uitgaven 2005	Saldo 31-12-2005
Human Technology	03.031/SKO	454	157	280	331	0	56	218	169
Bio Informatica	01.133/SKO	454	331	547	238	0	50	198	90
Lifelong Learning	03.936/SKO	318	20	95	243	333	19	139	456
Computervisualisatie	03.943/SKO	545	0	112	433	0	22	81	374
Transparante zorgverl. HGZO	01.181/SKO	545	145	394	296	0	79	214	161
Rehabilitatie	02.305/SKO	340	145	217	268	113	15	211	185
Sportmanagement	02.326/SKO	454	109	435	128	0	56	145	39
Arbeidsverhoudingen	02.150/SKO	545	96	305	336	182	146	303	361
Vastgoed / Real Estate	03.095/SKO	129	0	21	108	146	0	98	156
Internat. Business & Communications	02.282/SKO	340	0	69	271	114	0	64	321
Business Intelligence	02.261/SKO	340	1	81	260	113	1	57	317
Strategisch Ondernemen	01.180/SKO	454	49	243	260	0	6	223	43
Totaal SKO subsidies					3.172	1.001	450	1.951	2.672